ច្បាប់ផ្សេងៗ

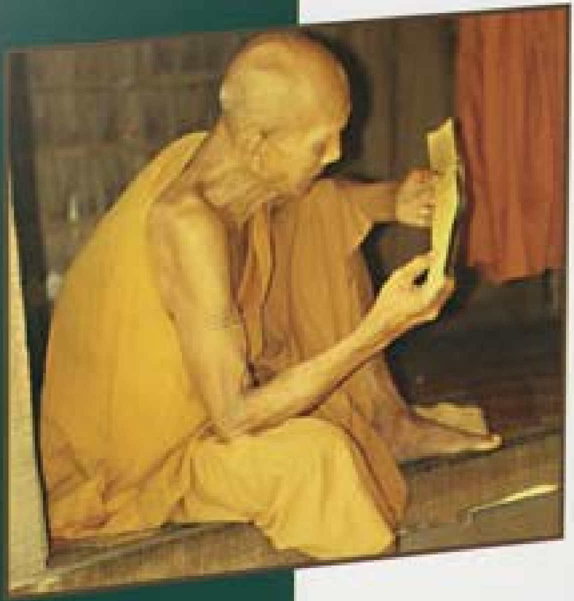

បោះពុម្ពផ្សាយជាធម្មទាន
ដោយ
អង្គការសន្តិស្ម័គ្រចិត្តជប៉ុន ប្រចាំនៅកម្ពុជា (អេស វី អេ)
ភ្នំពេញ
ព.ស. ២៥៤៩ - គ.ស. ២០០៥

ច្បាប់ផ្សេងៗ

បោះពុម្ពឡើងវិញលើកទី២
ចំនួន ១០,០០០ ច្បាប់
ដើម្បីចែកជាធម្មទាន

ISBN-10: 99950-56-02-X

ISBN-13: 978-99950-56-02-5

អង្គការសន្និស្ស័គ្រចិត្តជប៉ុន ប្រចាំនៅកម្ពុជា (អេស វី អេ)

ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥៤៩ - គ.ស. ២០០៥

និវាទនកថា

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើង ដោយអង្គការសន្តិស្ម័គ្រចិត្តជប៉ុន ប្រចាំនៅកម្ពុជា (SVA) ក្រោមការឧបត្ថម្ភថវិការបស់អង្គការ រិស្សូ កូសី-កៃ (RKK) នៃប្រទេសជប៉ុន ។

យើងខ្ញុំអធិដ្ឋាន សូមអោយសៀវភៅនេះ បានជាវិភាគទាន ដល់ការរក្សាមិត្តភាព ជាមួយប្រជាជនកម្ពុជា និងថែរក្សាសម្បត្តិសាសនា និងសម្បត្តិវប្បធម៌របស់ប្រជាជនកម្ពុជា ។

ACKNOWLEDGEMENT

This book has been printed by the **Shanti Volunteer** Association (SVA) in Cambodia and financially supported by the **Rissho KoseiKai** (RKK) of Japan.

We pray that this book would contribute to the friendship with Cambodia people and their religious and cultural preservation.

បុព្វកថា

សៀវភៅ “**ច្បាប់ផ្សេងៗ**” នេះបោះពុម្ពផ្សាយជាធម្មទាន ដោយអង្គការសន្និស្ព័គ្រជប៉ុនប្រចាំនៅកម្ពុជា (SVA) ក្រោមការឧបត្ថម្ភថវិការបស់អង្គការ រីស្សូកូសី-កៃ (RKK) នៃប្រទេសជប៉ុន ។

ការបោះពុម្ពផ្សាយលោកនេះ មានចំនួន ១០,000ច្បាប់ ដោយថតចម្លងតាមច្បាប់ដើម ដែលបោះពុម្ពផ្សាយដោយសមាគមសម្តេច ជួន ណាត ច្បាប់បោះពុម្ពលើកទី១ ក្នុងគ.ស.១៩៧៤ ដើម្បីចែកប្រគេនទៅគ្រប់វត្តអារាម ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយសារយើងខ្ញុំយល់ថា “**ច្បាប់ផ្សេងៗ**” នេះមានដើមកំណើតចេញមកពីសាស្ត្រាស្លឹករឹតដែលអ្នកប្រាជ្ញរាជបណ្ឌិតខ្មែរបុរាណ លោកបានចារនិងតម្កល់ទុកក្នុងវត្តអារាមនៅទូទាំងប្រទេស ។ ចំណេរតមក អ្នកប្រាជ្ញជំនាន់ក្រោយបានចម្លងច្បាប់ទាំងនោះបោះពុម្ពជាសៀវភៅ ហើយយកទៅប្រើនៅតាមគ្រឹះស្ថានសិក្សាសាធារណៈ ដោយភាគច្រើន ។ ច្បាប់ទាំងឡាយនេះពុំបានវិលទៅរកកន្លែងដើមគឺ ហោត្រ័យ នៅតាមវត្តអារាមវិញទេ ហើយប្រសិនបើមាន ក៏មានដោយតិចតួច ។ អាស្រ័យហេតុនេះ កូនចៅខ្មែរនៅតាមជនបទស្រែចំការ ដែលចូលទៅបួសរៀនក្នុងវត្តអារាមជំនាន់ក្រោយៗមក ពុំសូវបានរៀនច្បាប់ទាំងនេះទេ ។

“**ច្បាប់ផ្សេងៗ**” គឺជាកម្រងសីលធម៌របស់ជាតិខ្មែរ ដែលពលរដ្ឋម្នាក់ៗគប្បីប្រតិបត្តិតាមតួនាទី ភារកិច្ច និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួននៅក្នុងទំនាក់ទំនងសង្គម រាប់ចាប់តាំងពីក្នុងឋានៈជាសមាជិកម្នាក់ក្នុងគ្រួសារដ៏តូចមួយឡើងទៅ ដើម្បីសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ខ្លួនម្នាក់ៗផង ទាំងដើម្បីសេចក្តីចម្រើនរុងរឿងរបស់ជាតិមាតុភូមិផង ។

យើងខ្ញុំយល់ឃើញថា ទោះបីបច្ចុប្បន្ននេះ ទំនាក់ទំនងសង្គមបានឈានទៅដល់សម័យសកលោបនីយកម្មនៃវប្បធម៌ និងសង្គមក៏ដោយ ក៏ច្បាប់ដែលជាបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌និងជាគតិបណ្ឌិត ដែលអ្នកប្រាជ្ញខ្មែរបុរាណបានបន្សល់ទុកជាកេរនេះ នៅតែមានតម្លៃអាចប្រើប្រាស់បាននៅក្នុងសម័យទំនើបនេះ ព្រោះថាសីលធម៌នាំមកនូវសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និង

គុណធម៌សម្រាប់មនុស្ស ដែលរស់នៅក្នុងសង្គមប្រកបដោយការរីកចម្រើនខាងវប្បធម៌ និងមានអរិយធម៌រុងរឿង ។

ការបាត់បង់ក្បួនខ្នាតជាច្បាប់សីលធម៌នេះ ក៏ជាហេតុមួយនាំទៅរកការស្រុតចុះនៃតម្លៃសីលធម៌របស់ជាតិ និងបន្សល់ទុកនូវផលវិបាកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរខាងការអប់រំនាបច្ចុប្បន្នកាល និងនៅអនាគត ។

យើងខ្ញុំយល់ឃើញថា ការបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅ **"ច្បាប់ផ្សេងៗ"** នេះគឺជាការរួមចំណែកមួយផ្នែកដល់ការស្តារឡើងវិញនូវតម្លៃវប្បធម៌ និងសីលធម៌ខ្មែរ ដែលភាគច្រើនមានដើមកំណើតចេញពីវត្តអារាមនោះ ឱ្យទទួលនូវការរីកចម្រើនឡើងវិញដូចពីសម័យបុរាណកាល ។

យើងខ្ញុំសូមឧទ្ទិសផលានិសង្ស ដែលកើតឡើងដោយសាធម្មទាននាពេលនេះជូនចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធអស់លោកអ្នកប្រាជ្ញរាជបណ្ឌិត ដែលជាអ្នកករីនិពន្ធនៃច្បាប់ទាំងឡាយនោះ សូមលោកបានទៅសោយសុខនៅសុគតិភព កុំបីក្លាយជាប្រការដទៃឡើយ។

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតចំពោះឯកឧត្តម ឃុន ហាំងទេសរដ្ឋមន្ត្រី និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការនិងសាសនា និងឯកឧត្តម ឈន អៀងរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការនិងសាសនា ដែលបានជួយជ្រោមជ្រែង និងលើកទឹកចិត្តដល់ការបោះពុម្ពផ្សាយនូវច្បាប់ទាំងឡាយនាពេលនេះ និងសូមថ្លែងនូវអំណរគុណជាពិសេសចំពោះអង្គការ រីស្សូ កូសី-កៃ នៃប្រទេសជប៉ុន ដែលបានឧបត្ថម្ភថវិកាសម្រាប់ចំណាយក្នុងការបោះពុម្ពឡើងវិញនូវច្បាប់ផ្សេងៗនាពេលនេះ ។

យើងខ្ញុំសូមអភ័យទោស និងសូមមេត្តាជួយកែតម្រូវចំពោះការខុសឆ្គងទាំងឡាយ ដែលអាចកើតមានជាយថាហេតុក្នុងការបោះពុម្ពផ្សាយលើកនេះ ។

ឃី ធន់

ទីប្រឹក្សាវប្បធម៌

អង្គការសន្តិស្ម័គ្រចិត្តកម្ពុជា

ច្បាប់ផ្សេង ៗ

ចម្លងពីសាស្ត្រាស្លឹករឹត

បោះពុម្ពលើកទី ១

ការផ្សាយរបស់

សមាគម សម្តេច ជួន ណាត

លេខ ៩៨ ផ្លូវ តេជោដាំឌិន

ភ្នំពេញ

ព.ស ២៥១៨

គ.ស ១៩៧៤

សន្លឹកនេះទំនេរ

អារម្ភកថា

គោលបំណង ដែលចែងយ៉ាងច្បាស់ ក្នុងលក្ខន្តិកៈរបស់ខ្លួន ត្រង់មាត្រា វគ្គទី១ សមាគម សម្ដេច ជួន ណាត មានមុខងារខាងផ្សាយស្នាដៃរបស់ខ្មែរពិតប្រាកដ មានស្នាដៃខាងសិល្បៈ និងអក្សរសិល្ប៍ជាដើម ដើម្បីតម្រូវតាមនាមរបស់សមាគម គឺ សម្ដេច ជួន ណាត ដែល ជាអ្នកប្រាជ្ញធំរបស់ខ្មែរសុទ្ធសាធ ។

កាលពីឆ្នាំមុនៗ យើងមានបោះពុម្ពសៀវភៅខ្លះៗ ហើយដែរ តែច្រើនជាវប្បធម៌ទូទៅ ទើបតែមកដល់ពេលប្រជុំ នាថ្ងៃពុធ ទី១៧ កក្កដា ១៩៧៤ កន្លងទៅនេះ គណៈកម្មាធិការនាយក ក៏បានសម្រេច មូលមតិគ្នាថាៈ ត្រូវចាត់ការបោះពុម្ពផ្សាយស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍បុរាណខ្មែរយើង ឱ្យបានច្រើនបំផុត តាមមធ្យោបាយដែលអាចធ្វើបាន ដើម្បី ក្នុងគោលបំណងជួយផ្សព្វផ្សាយស្នាដៃអ្នកប្រាជ្ញខ្មែរ និងជួយប្រមូលឯកសារ ជូនអ្នកសិក្សាទូទៅ ឱ្យបានសាយភាយពេញផ្ទៃប្រទេស និង ឆ្លងទៅកាន់ប្រទេសក្រៅទៀតផង ។ ដោយសារសេចក្ដីសម្រេចនេះហើយ ដែលកើតបានជារូបរាងសៀវភៅនេះឡើង សម្រាប់ជាគូដៃដល់អ្នកសិក្សា និងជាជំនួយខាងអង្គការបោះផ្សាយឯទៀតៗ ក្នុងប្រទេសយើង ។

បន្ទាប់ៗទៅទៀត សមាគម សម្ដេច ជួន ណាត ខំប្រឹងស្រាវជ្រាវរកស្នាដៃបុរាណដ៏ល្អៗ មកបោះផ្សាយបន្តទៅទៀត ទាំងផ្នែកអក្សរសិល្ប៍ ទាំងផ្នែកវប្បធម៌ទូទៅ ឱ្យតែសម្គាល់ថា ជាការមានប្រយោជន៍សម្រាប់វប្បធម៌ជាតិ និងជាកេរ្ដិ៍អក្សរសិល្បខ្មែរសុទ្ធសាធ ។

សមាគម សូមថ្លែងអំណរគុណ យ៉ាងស្មោះ ទុកជាមុន ចំពោះអស់លោក-អ្នក ដែលជួយឧបត្ថម្ភដល់ការផ្សាយ របស់សមាគម សម្ដេច **ជួន-ណាត** ឱ្យកាន់តែបានរីកបម្រើនឡើង ។

ភ្នំពេញ, ខែសីហា ១៩៧៤

សមាគម សម្ដេច ជួន-ណាត

សេចក្ដីសង្កេតចំពោះច្បាប់ផ្សេងៗ

ច្បាប់ដំបូន្មាន ដែលអ្នកប្រាជ្ញបុរាណ ចងក្រងទុកមក សម្រាប់ប្រៀនប្រដៅ ពត់ហាត់កាយ វាចា ចិត្ត របស់កុលបុត្ត-កុលធីតា មានច្រើនច្បាប់ណាស់ ដែលគេប្រមូលផ្ដុំគ្នាមក ឱ្យឈ្មោះសរុបមួយ ថា ៖ "ច្បាប់ផ្សេងៗ" ។ ដើម្បីយល់ពីផលប្រយោជន៍ និងទ្រង់ទ្រាយច្បាប់ទាំងនេះឱ្យច្បាស់លាស់ គប្បីធ្វើការសង្កេត ដូចតទៅនេះ ៖

១-ប្រភពដើម៖

អត្ថបទច្បាប់ទាំងនេះ សុទ្ធតែគ្មានចុះកាលបរិច្ឆេទ ឱ្យយើងដឹងច្បាស់ថា កើតនៅក្នុងឆ្នាំណាប្រាកដប្រជាទេ តែអ្នកសិក្សាអាចសម្គាល់បានថា ជាអត្ថបទកើតនៅក្នុងសម័យឧត្តុង្គ គឺរវាងសតវត្សទី ១៧ - ១៨ និង ១៩ ប៉ុណ្ណោះ ដោយសារគេប្រមាណ តាមគោលគំនិត ពាក្យសម្ដី និង ទំនៀមទម្លាប់ ដែលមានចែងក្នុងអត្ថបទទាំងនោះ ។

ក្នុងច្បាប់ផ្សេងៗ គេរកឃើញកំណើតដើមនៃគំនិត តែងតែដកស្រង់បានពីប្រភព ៣ គឺ៖

ក- មួយភាគធំ អ្នកនិពន្ធដកស្រង់គំនិតអំពីដំបូន្មានរបស់ព្រះពុទ្ធ (ពុទ្ធឱវាទ) ព្រោះអ្នកនិពន្ធ ច្រើនជាអ្នកបានរៀនសូត្រជ្រៅជ្រះ ខាងពុទ្ធ-សាសនា ដ៏ជាវិជ្ជាជាន់ខ្ពស់ ក្នុងកិច្ចសិក្សារបស់ខ្មែរយើង សម័យនោះ ។

១- អ្នកនិពន្ធស្រង់គំនិតនិងពាក្យសម្ដី ដែលជាទំនឹមទំនៀមបុរាណ ហើយដែលអ្នកស្រុកចាំមាត់តៗគ្នា មកអធិប្បាយ ។

គ- អ្នកនិពន្ធដកស្រង់ ការពិសោធន៍ផ្ទាល់ ដែលគេបានជួបប្រទះក្នុងជីវភាពរាល់ថ្ងៃ តែងមានដំណើរត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដែលអ្នកនិពន្ធនិយមធ្វើការសង្កេត ហើយចងចាំទុកយកមកប្រៀនប្រដៅកូន ចៅតៗមកទៀត ។

អាស្រ័យដោយប្រភពទាំងបីនេះ ទើបន័យក្នុង ច្បាប់ផ្សេងៗ មានលាយការហួសសម័យនិយមខ្លះ ខាងផ្នែកទំនៀមរស់នៅ ប៉ុន្តែ ត្រូវជានិច្ច ខាងគោលការណ៍អប់រំ ឬ គោលសីលធម៌ ។

២-ន័យខ្លឹមសារ

ច្បាប់ផ្សេងៗ ពត់ហាត់មនុស្សឱ្យមានចរិយាល្អ ដើម្បីរស់នៅសុខសាន្តក្នុងសង្គម ដែលច្បាប់ទាំងនេះមាន អប់រំតាមន័យផ្សេងគ្នា ដូចជា ៖

ក- អប់រំឱ្យមានសណ្ដាប់ធ្នាប់ត្រឹមត្រូវ តាមគន្លងប្រពៃណីជាតិដែលជាកេរអរិយធម៌យូរអង្វែងហើយ ។

១- ដឹកនាំឱ្យមានប្រាជ្ញាវាងវៃ កាលបើឮ ឬបើឃើញ បញ្ហាអ្វីមួយកើតឡើងភ្លាម ក៏អាចយកប្រាជ្ញានោះទៅដោះស្រាយបានភ្លាមៗ គ្រប់ពេលដែលគេជួបប្រទះ ក្នុងមុខរបរ ឬក្នុងការងារប្រចាំថ្ងៃ ។

គ- បង្កើនសណ្ដាប់ល្អ ក្នុងរបបរស់នៅតាមគន្លងច្បាប់គ្រប់គ្រងប្រទេស ព្រមទាំងជាគតិដាស់តឿនក្រើនរំលឹកដល់អ្នកក្រោយៗទៀតផង ។

រួមសេចក្ដីទៅ **ច្បាប់ផ្សេងៗ** ជាកម្រងចំណេះប្រាជ្ញាមនុស្ស ក្នុងសម័យនីមួយៗ ដែលជាមធ្យោបាយ ជួយដោះស្រាយបញ្ហាវាយរងក្នុងសង្គម និងរៀបចំគ្រួសារ ឬសង្គមជាតិ ឱ្យសុខសាន្តល្អ ។

៣- កាលបរិច្ឆេទ និងអ្នកនិពន្ធ

ច្បាប់ផ្សេងៗ ទាំងអស់ មិនសូវមានចុះកាលបរិច្ឆេទ ឱ្យយើងដឹងច្បាស់ទេ ឯអ្នកនិពន្ធ ក៏មិនសូវបានស្គាល់នាមដែរ ខ្លះគ្រាន់តែដាក់ ប្រាប់ងារ ឬ ប្រាប់មុខរបរ ដូចជាថា "អរិយសត្ថា" ឬថា "សេដ្ឋី" ជាអ្នកផ្ដើមសរសេរឡើង ។ មានតែច្បាប់ប្រុស ច្បាប់ស្រីទេ ដែលអ្នកនិពន្ធប្រាប់នាមថា "ម៉ឺនមៃ" ជាអ្នកតែង តែគ្មានបញ្ជាក់ថា លោកជាមន្ត្រីអ្វី? នៅស្រុកណា? តែងពីឆ្នាំណាឡើយ ។

ច្បាប់ត្រីនេតិ *ច្បាប់កូនចៅ* *និងច្បាប់វិធូរបណ្ឌិត* ពិតជាកើតពីអ្នកប្រាជ្ញាធំជុំណាស់ ព្រោះមានខ្លឹមសារពិសេស ប្រកបដោយអត្ថន័យជ្រាលជ្រៅទូលំទូលាយ ។ *ច្បាប់អរិយសត្ថា* *ច្បាប់ក្រម* កើតពីព្រះសង្ឃឧបជ្ឈាយាចារ្យ ដែលប្រៀនប្រដៅសិស្ស *ច្បាប់ពាក្យចាស់* *ច្បាប់ហៃមហាជន* កើតពីចាស់ៗព្រឹទ្ធព្រេង ប្រដៅក្មេងៗ តាមតម្រាយបុរាណ, *ច្បាប់កេរកាល* កើតពីអ្នកមានម្នាក់ ប្រដៅកូន ។ ឯច្បាប់ *ព្រះរាជសម្ភារ* គឺព្រះរាជសម្ភារខ្លួនឯង ជាអ្នកតែង ហើយទោះជាលោកដាក់ឈ្មោះច្បាប់នេះថា "*រាជនេតិ*" តែអ្នកស្រុក នៅតែហៅ

ច្បាប់ព្រះរាជសម្ភារ ដដែល ។ សរុបសេចក្តីទៅ គឺថា វិធីអប់រំរបស់ចាស់បុរាណ លោកតែងប្រើតាមមធ្យោបាយអក្សរសិល្ប៍ គឺសរសេរជាពាក្យកាព្យឱ្យទន្ទេញចាំមាត់ រួចហើយស្រង់យកន័យដែលចាំមាត់នោះរំលឹកទូន្មានខ្លួនឯងតែម្តងទៅ ។ អ្នកសិក្សាសព្វថ្ងៃ នៅតែដកស្រង់យកន័យល្អៗ ពីក្នុងនេះ មកប្រតិបត្តិអាចត្រូវបានជាដរាបដែរ បានជាគេចាត់ទុក **ច្បាប់ផ្សេងៗ** ជាអក្សរសិល្បសាមញ្ញមួយ ផ្នែកខាងការអប់រំមនុស្ស ។

ច្បាប់ដែលមានក្នុងសៀវភៅនេះ

ទំព័រ

- ច្បាប់ក្រម ០០១
- ច្បាប់កេរកាល ០០៨
- ច្បាប់អរិយសត្ថា ០១២
- ច្បាប់ស្រី ០២០
- ច្បាប់ប្រុស ០៣៣
- ច្បាប់ទូន្មានខ្លួន ០៤៤
- ច្បាប់កូនចៅ ០៥១
- ច្បាប់ពាក្យចាស់ ០៦៣
- ច្បាប់បណ្ដាំបិតា ០៧៨
- ច្បាប់កូនចៅល្បើក.. ០៩០
- ច្បាប់វិធូរបណ្ឌិត ១០៦
- ច្បាប់ត្រីនេតិ ១១៤
- ច្បាប់ព្រះរាជសម្ភារ ១២៨

ច្បាប់ក្រម

បទភាកគតិ

១- នេះគឺច្បាប់ក្រម ប្រសើរឧត្តម ទូន្មានអ្នកផង
ប្រើឱនលំទោន កុំបីមានឆ្គង ប្រាជ្ញាបុណ្យផង
កើតដោយប្រណិប័តន៍ ។

នរអ្នកណា ទោះយកអាត្មា ចូលសាសន៍ពុទ្ធរត្ន
ចូរធ្វើឱ្យត្រង់ ដោយនូវបន្ទាត់ ហៅស្វែងសម្បត្តិ
យកផ្លូវនិព្វាន ។

នរអ្នកផង ទោះដឹងយល់ហោង ចិត្តនោះឱ្យហ៊ាន
បំពេញព្រះផ្នួស ដោយព្រះទូន្មាន កុំធ្វើលឹកលាន
ដោយចិត្តអន្ធពាល ។

ម្ដាយឪពុកសោតណា ស្រឡាញ់ស្ងួនភ្ងា ហៅកូនសង្សារ
អាចមកបំបួស ហេតុចង់សម្ភារ ប្រើបង់អន្ធពាល
រៀនដោយក្រមច្បាប់ ។

៥- សង្វាតសរសេរ អស់អញកុំខ្ជិល ទើបបានជាគាប់
សង្វាតសូត្ររៀន ដោយគ្រូប្រញប្ដ[១] កុំធ្វើលេលាប់
ដោយចិត្តមាក់ងាយ ។

---

១ -បញ្ញត្ត

ហែអស់សាមណេរ ម្ដាយមកបង្វែរ អ្នកជាបាធ្យាយ
សង្វាតសូត្ររៀន ដូចលោកទាំងឡាយ កុំធ្វើពាយងាយ
ដូចនៅគ្រហស្ថ ។

កុំធ្វើរាយមាយ នឹងគ្រូបាធ្យាយ ទុកស្មើអម្ចាស់
សង្វាតសរសេរ សូត្ររៀនឱ្យណាស់ ប្រាជ្ញាយល់ច្បាស់
នាំញាតិទាំងឡាយ ។

អាសូរមេបា ចិញ្ចឹមរក្សា កុំឱ្យអន្តរាយ
អាចយកមកផ្ញើ នឹងគ្រូបាធ្យាយ ហេតុចង់ពណ្ណរាយ
ប្រយោជន៍ទាំងបី ។

មួយចង់ក្ដីច្បាប់ ឱ្យបានខ្លួនគាប់ នៅនាលោកិយ
មួយចង់ប្រាជ្ញា មិនឱ្យអប្រិយ មួយចង់បារមី
នាំញាតិទាំងឡាយ ។

១០- ហែអស់សាមណេរ កុំធ្វើដែលដែរ ត្រង់ក្ដីពាយងាយ
លំអុតបម្រើ អ្នកជាបាធ្យាយ ជូនបុណ្យទៅម្ដាយ
ឪពុកទីទៃ ។

សង្វាតសូត្ររៀន កុំធ្វើអៀនប្រៀន ក្នុងចិត្តសព្វថ្ងៃ
លំអុតបម្រើ ផ្ដាប់ដោយហឫទ័យ បារម្ភមែៗ
ក្ដីច្បាប់កុំបីបង់ ។

ច្បាប់នេះសោតណា ទូន្មានអាត្មា ដោយនូវក្រឹត្យសង្ឃ
ត្រង់ណាហៅច្បាប់ កាន់ខ្ជាប់កុំបីបង់ ចំណោះទៅលង់
ខ្លួនបានជាធំ ។

សព្វថ្ងៃសោតណា ទូន្មានអាត្មា ដោយនូវក្រឹត្យក្រម
បម្រើបាធ្យាយ ឱ្យមានបារម្ភ ទើបខ្លួនជាធំ
ទៅដល់មហាក្សត្រិយ៍ ។

ច្បាប់នេះសោតណា ទូន្មានអាត្មា ថេរនៅពុំបាត់
ទោះខ្លួនឥតបុណ្យ បម្រើមហាក្សត្រិយ៍ គោរពប្រតិបត្តិ
យសនោះពុំលែង ។

១៥- ហេតុបានដឹងច្បាប់ បានដូចបង្គាប់ ចិត្តគ្រូយល់ស្តែង
ទោះទៅបម្រើ ស្តេចជាគម្ពែង យសនោះពុំលែង
ប្រាកដពណ្ណរាយ ។

ក្តីនេះជាច្បាប់ ឱ្យសាមណេរត្រាប់ សព្វសរិលទាំងឡាយ
កុំសើចតិះដៀល អ្នកជាបាធ្យាយ អ្នកហោងស្មើម្តាយ
បង្កើតក្តីច្បាប់ ។

សាមណេរណាៗ ទោះមានប្រាជ្ញា នឹងចង់រៀនត្រាប់
ឱ្យយកត្រចៀក នោះឱនចូលស្តាប់ ធ្វើដោយក្រមច្បាប់
នៃគ្រូបាធ្យាយ ។

សាមណេរណាសោត ចិត្តនោះក្រេវក្រោធ ឱ្យចៀសចេញឆ្ងាយ
ច្បាប់នេះមិនទំ សាមណេរទាំងឡាយ តាមចិត្តសប្បាយ
អាត្មាទីទៃ ។

នរអ្នកណា នឹងស្វែងប្រាជ្ញា ឱ្យបានខ្លួនថ្លៃ
ចូរដឹងខុសគាប់ ដោយអធ្យាស្រ័យ ផ្គាប់ដោយហឫទ័យ
អ្នកជាបាធ្យាយ ។

២០- ទោះនឹងស្វែងធម៌ ឱ្យមានសម្គាល់ កុំធ្វើរាយមាយ
ទោះនឹងស្វែងច្បាប់ កាន់ខ្ជាប់កុំបីណាយ កុំឱ្យអន្តរាយ
នូវច្បាប់ក្រមផង ។

រីគ្រូបាធ្យាយ ប្រដូចនូវម្តាយ ឪពុកយើងផង
ហ្វឹកហ្វឺនប្រដៅ មិនឱ្យមានឆ្គង តាមដោយគន្លង
ព្រេងព្រឹទ្ធបុរាណ ។

នរអ្នកណា នឹងស្វែងប្រាជ្ញា ជារស្មីប្រាណ
ឱ្យគិតជញ្ជឹង រំពឹងលែងបាន កុំធ្វើបំពាន
ប្រទូស្តរឹងស្លូង ។

នាបីហៅគ្រូ ដូចអ្នកនាំផ្លូវ ដើរដោយគន្លង
ទោះនឹងឆ្ពោះទៅ ស្រុកតូចធំផង សឹងដូចបំណង
នៃចិត្តចិន្តា ។

WAT KHEMARARATANARAM

វីនឹងចេះឯង ដូចអ្នកវង្វេង កណ្ដាលអធ្វា
ពុំនោះដូចខ្វាក់ តែម្នាក់អាត្មា ចរចេញយាត្រា
ឥតអ្នកដឹកដៃ ។

២៥- សូម្បីរកផ្លូវ ពុំដែលនឹងត្រូវ សឹងពានឯព្រៃ
ហេតុត្បិតនេះឯង ឥតអ្នកដឹកដៃ ចិត្តនោះសង្ស័យ
ដូចដល់ពុំដល់ ។

នេះដូចអ្នកផង ពុំដោយគន្លង នៃលោកណាយល់
សឹងធ្វើមោហោ ទោសោកំហល់ ពុំអាចទប់ទល់
នាធ្ងន់នាស្រាល ។

ប្រដៅក្ដីច្បាប់ សឹងថាពុំគាប់ ហេតុចិត្តអន្ធពាល
ក្ដីច្បាប់ទម្ងន់ សឹងថាជាស្រាល ហេតុចិត្តអន្ធពាល
ចង់តែសប្បាយ ។

ពុំដឹងដើមគ្រូ បង្កើតអភិរូប ប្រដូចនូវម្ដាយ
ក្ដីពីមនុស្សលោក រួចដល់សួគ៌នាយ ចៀសចតុរាបាយ
នរកទាំងបួន ។

នាបីហៅគ្រូ កុំធ្វើមូទូ ចិត្តនោះឱ្យស្លូន
កុំធ្វើតម្កើង ចង់ធំតែខ្លួន ក្រែងបាបមកចួន
នៅនាលោកិយ ។

៣០- រីគ្រូបាធ្យាយ អាចឱ្យពណ្ណរាយ មានរូបរស្មី
ហើយឱ្យរុងរឿង អស់បញ្ចិន្ទ្រិយ ស្មើព្រះជននី
ជនកសោតហោង ។

ព្រះជនកសោតណា បង្កើតអាត្មា ឱ្យមានសរិលផង
រក្សាពីតូច មិនឱ្យមានហ្មង អស់សុខទុក្ខផង
ពុំដែលនឹងឆ្អន់ ។

ព្រះជនកព្រះជននី បើនឹងស្រដី ប្រសើរពេកពន់
ថាភ្នំព្រះសុមេរ៍ នោះហោងមហាធ្ងន់ ថាបើនឹងគណន៍
ពុំអាចកន្លង ។

រីគ្រូបាធ្យាយ ប្រដូចនូវម្ដាយ ឪពុកឯងហោង
អាចឱ្យក្ដីច្បាប់ ប្រដៅធម៌ផង ដោយនូវគន្លង
ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ។

នរអ្នកណា ទោះមានប្រាជ្ញា ឱ្យគិតវែងឆ្ងាយ
គុណនោះទាំងបី ហោមហាទូលាយ កុំឱ្យអន្តរាយ
ក្ដីពីព្យាយាម ។

៣៥- រីបុណ្យនិងបាប អំពើសភាព នោះវាតែងតាម
ប្រដូចស្រមោល អន្ទោលតាមប្រាណ ពុំដែលចៀសបាន
ត្រង់ក្ដីសល់វ៉ល់ ។

WAT KHEMARARATANARAM

ឱ្យគិតជញ្ជឹង ហើយឱ្យរំពឹង ប្រាជ្ញាឱ្យយល់
ឱ្យមានវីរិយំ សច្ចំកុសល កុំធ្វើសល់រំលង
នឹងក្តីទុក្ខសោក ។

នរអ្នកណា នឹងនាំអាត្មា ឧស្សាហ៍អធ្យោគ
ស្វែងធម៌ជាផ្លូវ ទៅកាន់បរលោក ចូលមហាបថមោក្ខ
គឺនិព្វានហោង ។

(**ចប់**)

ច្បាប់កេរ្តិ៍កាល[១]

បទព្រហ្មគីតិ

១- កេរ្តិ៍កាលពីព្រេងព្រឹទ្ធ សាងសុចរិតទៀងទុកនៅ
សេដ្ឋីផ្តាំប្រដៅ បុត្រសង្សារទុកក្រោយហោង ។
កូនអើយកេរ្តិ៍មេបា ចូររក្សាគន់គិតគ្រង
ថែទាំចាំរួសរង ប្រុងប្រយ័ត្នប្រយោជន៍យូរ ។
ធម្មតាអ្នកជាជាតិ កាលគេអាទ៌ឱ្យគិតគួរ
កុំខ្ជិលដេកទទូរ ដល់ថ្ងៃរះពេញពន្លឺ ។
តាក់តែងខ្ញុំកំដរ ចេញទៅរកធ្វើស្រែភ្លឺ
ចិញ្ចឹមគោក្របី រកខ្សែវល្លិ៍បោះក្រោលឃ្នង ។
២- ធ្វើស្រែទិសប្រាំបី ខ្ញុំប្រុសស្រីចេញជួញផង
មើលផ្ទះស្រះរបង វាំងចំណារគួររក្សា ។
ឱ្យមានក្តីបារម្ភ ធ្វើស្រែកុំចោលចំការ
ដឹងដែកកាំបិតព្រា ទុកឱ្យជាកុំឱ្យបាត់ ។
ដេកយប់ឱ្យវាំងទ្វារ ទ្រព្យសម្រាលរៀបប្រយ័ត្ន
ចងទូកកុំឱ្យសាត់ ផ្ទះបាក់បែកឆាប់ទល់ទ្រ ។
សារពើទ្រព្យអ្វីៗ ប្រុងស្មារតីទុកឱ្យល្អ
ឱសទឹកស្រូវអង្ករ យកចេញចាយមានកំណត់ ។

១- កេរកាល

កុំអាងមានទ្រព្យច្រើន ពុំក្រវើនរកផ្គង់ផ្គត់
យកចាយៗដោយបទ ទោះនឹងទុកៗដោយខ្នាត ។
១០- រទេះសេះដំរី រាប់បញ្ជីកុំឱ្យឃ្លាត
ខុំណាមានមារយាទ ទុកដាក់ដៃឱ្យរក្សា ។
សប្បុរសយល់ដោយមុខ ស៊ុកគ្រលុកពេកពុំជា
កំណាញ់ក្រៀតម្រា សោតសឹងអាប់ប្រយោជន៍យស។
រក្សាខ្លួនឱ្យរុង- រឿងឧត្តុង្គឧត្តមខ្ពស់
ប្រដាប់ដោយស័ក្តិយស ខ្លួនជាធំឱ្យថៃថ្នូន ។
ឱ្យទានតាំងចិត្តស្មោះ កុំអាឡោះអាល័យស្ងួន
ទ្រព្យនេះនឹងនាំខ្លួន ទៅបរលោកពុំសោះសូន្យ ។
ទ្រព្យធនទោះថោកថ្លៃ កុំដាក់ដៃឱ្យតែកូន
នូវអស់ទាំងបងប្អូន អ្នកជនទៃរក្សាតាង ។
១៥- ទុកចិត្តខ្ញុំមើលដាក់ ស្មើភ្នែកខ្វាក់ទាំងសងខាង
ឱ្យកូនគន់មើលតាង ស្មើភ្នែកម្ខាងពុំពេញពីរ ។
ធ្វើអ្វីធ្វើឱ្យហើយ កុំទុកឡើយបង្កើតកេរ
សំអាតអស់សរិល កុំឱ្យមានក្តីនិន្ទា ។
ដំណេកដេកជាខ្នាត ឱ្យសំអាតសំអាងជា
ទើបទេវតារក្សា ចម្រើនសុខស្រីសួស្តី ។
គ្រឹះហាឱ្យផ្ចិតផ្ចង់ កុំឱ្យផង់ផុយធូលី
ជម្រះបារបោសដី ឱ្យហ្មត់ហ្មងកើតសុខា ។

អញ្ចុលទុកឱ្យគង់ ប្រាក់ក្នុងថង់ទុកឱ្យជា
ប្រើខ្ញុំមើលមុខវា ទោះកាចជាមើលឱ្យស្ដែង ។
២០- សារពើរួសរៀនរិះ ឱ្យចាំចេះៗចារចែង
ចង់គាប់ប្រើស្វះស្វែង រករៀនរិះសារពើក្ដី ។
សប្បុរសពេកចាញ់ធន នាទុជិនចាញ់ឥន្ទ្រិយ
ប្រពន្ធល្អច្រើនចាញ់ប្ដី ពាក្យច្រើនភូតចាញ់អាត្មា ។
ឈើផ្លែច្រើនចាញ់ស្លឹក ត្រីច្រើនទឹកល្អក់ពុំជា
ទ្រព្យច្រើនព្រួយរក្សា ទ្រព្យតិចណាព្រួយរិះគិត ។
ដេកយប់កុំដិអក់ ឱ្យលង់លក់ក្រៅសុចរិត
ខ្ញុំណាមានគំនិត គួរឱ្យគិតប្រណីវា ។
ចងទូកបោះបង្គោល រិះរកថ្នោលពួរយុថ្កា
ការខ្យល់កាចពុំជា ក្រែងពានពារបោកបែកបាត់ ។
២៥- រៀនរិះសារពើក្ដី ទោះស្រដីកាន់ពាក្យសត្យ
ចាំក្បួនចាំឱ្យស្ទាត់ កុំអៀនព្រៀនសមពាក្យពោល ។
ការក្រកុំគិតងាយ ការសម្ចាយជាកម្រោល
សន្សឹមកុំបំបោល ក្រែងពុំដល់ដូចប្រាថ្នា ។
រៀនរិះរួសរវាំង ធ្វើស្រែប្រាំងស្រែវស្សា
ធ្វើស្រែមានចំណារ ធ្វើចំការចាររបង ។
ផ្លូវវៀចកុំបោះបង់ ផ្លូវណាត្រង់កុំដើរហោង
ដើរដោយផ្លូវគន្លង តម្រាយអ្នកចាស់បុរាណ ។

ឆ្អែតជាឱ្យបាយឆី ដេកនៅដីចាំធនធាន
គ្រឿងសឹកទុកទាហាន កេរ្តិ៍គម្ពីរទុកប្រាជ្ញប្រាយ ។

៣០- យល់តូចកុំអាលទំ ទោះយល់ធំកុំអាលស្រាយ
គិតក្តីកុំគិតងាយ មើលពិនិត្យពិនិស្ស័យ ។

កូនអើយកេរ្តិ៍មេបា ចូររក្សាចាំសព្វថ្ងៃ
ទ្រព្យធននោះថោកថ្លៃ គួររក្សាកុំបីធ្លោយ ។

ពាក្យនេះជាត្រកាល ជាខ្លឹមសារទៀងទុកឱ្យ
កូនចៅនៅឯក្រោយ តែងទូន្មានអង្គអាត្មា ។

ថៃទាំទើបគង់ទ្រព្យ រៀបរណ្តាប់ទុកទើបជា
ចាយវាយក្រៅតម្រា សឹងវិនាសធនធានផង ។

បានមកទុកឱ្យគង់ កុំឱ្យបង់បាត់បំណង
រៀនរិះរក្សាគ្រង យកចេញចាយដោយរដូវ ។

៣៥- ដឹងហាបឱ្យដឹងតុល ភ្នែកឱ្យយល់ទៀងត្រាជូ
គិតគ្រប់សព្វដោយផ្លូវ ក្តីចន្លោះកុំបីមាន ។

ពាក្យនេះស្មើខ្លួនហើយ កូនចៅអើយចូរចាំប្រាណ
អស់អាថ៌ឱវាទទាន ជាសួរេចបណ្តាំហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់អរិយសត្ថា

បទភាកគតិ

១- អរិយសត្ថា[១] គង់គិតថ្លែងចារ ចងទុកជាច្បាប់
ឱ្យអស់សិស្សផង ត្រងត្រាប់សណ្ដាប់ យកជាតម្រាប់
តម្រង់អាត្មា ។

ឱ្យមានប្រយោជន៍ ប្រយ័ត្នអសោច រាល់រូបអ្នកណា
អម្បាលមករៀន រៀនសាស្ត្រា ប្រយ័ត្នអាត្មា
ការកេរ្តិ៍លោកិយ ។

ទោះនឹងចេញទៅ ប្រយោជន៍នានៅ ផ្គាប់ផ្គុនមន្ត្រី
ឱ្យត្រូវនឹងច្បាប់ សណ្ដាប់ស្លូស្ដី ដូចលោកស្រដី
ប្រដៅទុកមក ។

បើមិនចង់ទេ ចង់នៅទំនេរ ជួញប្រែរិះរក
ចិញ្ចឹមជីវិត គួរគិតរៀនយក រៀនរៀននោះមក
ទើបរកទ្រព្យបាន ។

៥- វាយលេខទាត់ក្បាច់ សឹងផ្សំសម្រេច ឱ្យបានដឹងដាន
ដឹងដើមដឹងចុង ដឹងបង់ដឹងបាន ដឹងគិតប្រមាណ
កត់ត្រាបញ្ជី ។

១- អរិយសត្ថា ជាសមណសក្តិ ទីមេគណ ឬចៅអធិការ ដែលជាអ្នកតែងច្បាប់នេះ បានជាគេឱ្យឈ្មោះថា " ច្បាប់អរិយសត្ថា " ដូច្នេះ ។

ឱ្យបានប្រយោជន៍ ប្រយ័ត្នអសោច ជាអ្នករកស៊ី
សម្រាប់លោកិយ ប្រក្រតីជាទី សម្គាល់បញ្ជី
ស្មៀនត្រាសៀវភៅ ។

គន់គិតប្រយ័ត្ន អស់ទ្រព្យសម្បត្តិ ឱ្យស្ទាត់ដោយនូវ
វាយលេខទាត់ក្បាច់ ឱ្យស្រេចឃើញផ្លូវ សឹមថយចេញទៅ
តាមផ្លូវលោកិយ ។

ល្មមដឹងតិចច្រើន ល្មមដឹងក្រវើន ទ្រព្យធនអ្វីៗ
លេខនិងអក្សរ កំដរស្មារតី សម្រាប់លោកិយ
នោះឯងទើបត្រូវ ។

បើតែវិលវេះ ខ្វិលដេកស្រមេះ ស្រមូញស្ងួញសស្ងូវ
ស្រទាងលើខ្នើយ កន្តើយលក់ទៅ នរណានឹងនៅ
ដាស់តឿនឱ្យទៀត ។

១០- មិនដឹងឬអ្វី ក្នុងរាជ្យលោកិយ រាជការចង្អៀត
នរណាទុកឯង លេងវាយដៃព្រាត ឃើញហើយគេបៀត
តម្រៀតរាជការ ។

ហេតុនេះគួរគិត គួរកាន់គំនិត គួរគិតឧស្សាហ៍
សង្វាតរករៀន របៀនសាស្ត្រា តម្រិះប្រាជ្ញា
បង្ការទុកទៅ ។

បើដោះខ្លួនរួច រាប់ជាអ្នកស្រួច ដឹងគិតរាក់ជ្រៅ
ក្នុងរាជ្យលោកិយ សេចក្ដីឥឡូវ គិតឱ្យឃើញផ្លូវ
នឹងទៅមុខទៀត ។

រីត្រង់ឯខ្លៅ គេថយចេញទៅ រកស៊ីចង្អៀត
គិតគូរម្ដេចម្ដា ប្រវាបែរបៀត ពឹងអ្នកកន្ទៀត
ដូចខ្លួនកាលណា ។

ហេតុតែខ្លួនឯង ចេះគិតតាក់តែង ឱ្យគ្រប់ប្រការ
ទាំងលេខទាំងក្បាច់ ស្រេចនូវអាត្មា ឯងឱ្យអស់ការ
គិតគូរសព្វសាយ ។

១៥- ទើបបានគេកោត គេមានចំណោទ គេកោតប្រាជ្ញប្រាយ
គេយល់ឯងចេះ ចំណេះលៃបវាយ ពុំមានក្លែងក្លាយ
បំបាត់បានឡើយ ។

រីត្រង់អ្នកខ្លៅ ផ្ដេកផ្ដិតចិត្តទៅ យកគេជាត្រើយ
កាលម្ដងគេត្រង់ គង់ចិត្តនៅឡើយ ដល់ពីរដងហើយ
គេប្រែប្រាជ្ញា ។

គេគិតទាយទាត់ វាយលេខបំភ្លាត់ បំផ្លាញអាត្មា
ចំណេញទៅគេ ទទេអសារ ខ្លួនឯងឥតការ
ខាតទុនក្រខ្លួន ។

នេះឯងក្មេងអើយ កុំប្រហែសឡើយ រៀនទុកជាក្បួន
ទាំងលេខទាំងក្បាច់ អាស្រ័យនៅខ្លួន អក្សរឱ្យសួន
ទាន់ខ្លួននៅក្មេង ។

តែចាស់បន្តិច វិញ្ញាណភ្លាំងភ្លេច គំនិតប្រែផ្សេង
គិតការច្រើនមុខ កើតទុក្ខកន្ទេង ប្រាប់អស់ក្មេងៗ
ឱ្យដឹងឱ្យហើយ ។

២០- កុំអាងម៉ែឪ សម្បត្តិដែលនៅ មានច្រើននោះឡើយ
ក្រែងឥតនឹងម៉ែ នឹងឪទៅហើយ ខ្លួនខ្លៅឆោតឆើយ
ងងឹតល្ងង់មោហា ។

ក្រែងអស់ទាំងទ្រព្យ នោះវាមិនខ្ជាប់ នៅនឹងអាត្មា
ខ្លួនឯងឆោតឆៅ កំឡៅមោហា មិនចេះរក្សា
មិនបានគង់ទេ ។

ខូចខាតមិនខាន គំនិតមិនបាន ប្រហែសខ្ញុំគេ
គេវាយគេធាក់ គេប្រើគេជេរ មិនឱ្យទំនេរ
ខ្មាសគេតិចអ្វី ។

ដូច្នេះគួរគិត គួរឃើញគំនិត គួរគិតសេចក្តី
ជាមនុស្សដូចគេ គួរតែឃ្មាតខ្មី រំឭកស្មារតី
ស្រឡាញ់របៀន ។

កុំគិតខ្ជិលពេក　　កុំគិតពួនដេក　　កុំគិតវេះវៀន
កុំគិតមានពុត　　រមត់កិចកៀន　　កុំគិតអៀនប្រៀន
វេះវៀនចិត្តកាច ។

២៥- ឱ្យរៀនចិត្តល្អ　　ដឹងធម៌អក្សរ　　គួរគិតកោតខ្លាច
ការកេរ្តិ៍ប្រយ័ត្ន　　គួរកាត់ចោលកាច　　គួរឱ្យខ្លួនខ្លាច
កុំឱ្យគ្រូទាយ ។

ពាក្យគ្រូធ្ងន់ណាស់　　ដំនៀលដល់ចាស់　　ពីព្រេងមុននាយ
ឯត្រង់ពាក្យម្ដាយ　　ទំនាយគ្រូទាយ　　នេះឯងមិនងាយ
អាក្រក់ណាស់ណា ។

ឱ្យប្រុងប្រយ័ត្ន　　បម្រើប្រណិប័តន៍　　កាន់ចិត្តស្នេហា
កុំឱ្យអន់អាក់　　ថ្នាំងថ្នាក់ចិន្ដា　　គ្រូទាយហើយណា
ឆុតឆាប់ណាស់ហោង[១]។

ឱ្យដឹងបាបបុណ្យ　　ស្គាល់ទោសនិងគុណ　　ជាទុនទៅមុខ
គុណគ្រូបាធ្យាយ　　គុណម្ដាយឪពុក　　រៀមច្បងទំនុក
ឱ្យសុខអនុកូល ។

គ្រូមួយផងគ្នា　　រួមរ័ក្សចិត្តជា　　ស្នេហាមិត្រមូល
កុំនាំអុជហេតុ　　បំបែកចេញចូល　　កាច់កិនត្រកូល
បង្កើតមាត់ក ។

១- ឃ្លាតពីនេះ ប្រហែលជាបាត់មួយគាថា បានជាបាត់ដួន ។

៣០- កុំធ្វើមាក់ងាយ　នឹងគ្រូបាធ្យាយ　រៀនចិត្តឱ្យល្អ
ទោះអ្នកឯណា　ណែផ្លូវអក្សរ　អ្នកនោះឯងអរ
ឱ្យចិត្តមេត្រី ។

កុំឱ្យសៅហ្មង　លើលោកកន្លង　ពោលពាក្យស្រដី
រឹងរូសទ្រគោះ　ឈ្លាសឈ្លោះសេចក្តី　កើតទោសអប្រិយ
ដេរពោលប្រមាថ ។

អ្នកនោះស្មើគ្រូ　បង្កើតអភិរូហ៍　គុណគេឱវាទ
គេជួយប្រដៅ　គេហៅឱបាត　ដាស់តឿនសង្វាត
ឱ្យឯងចេះឆាប់ ។

បើឯងចេះហើយ　កុំភ្លេចគុណឡើយ　ឱ្យដឹងដោយច្បាប់
គួរគិតកោតខ្លាច　ដើរតាមសណ្តាប់　គន្លងធម៌ច្បាប់
កុំឱ្យមាក់ងាយ ។

នេះឯងគន្លង　ត្រឹមត្រូវទំនង　អំពីព្រេងនាយ
ឯករាជ្យឥឡូវ　ច្រើនតែមាក់ងាយ　ចេះហើយដេរម្តាយ
ប្រមាថគ្រូវិញ ។

៣៥- ហេតុដូច្នេះឯង　លោកិយយល់ស្តែង　តែងឃើញម្តេចមិញ
បានហោចសូឡសុង　លិចលង់ទៅវិញ　ទោសនោះឯងមិញ
កើតពីឯណា ។

កើតពីចិត្តឯង បង្កើតស្វះស្វែង បំផ្លាញអាត្មា
រោលរាលក្នុងពោះ ឆេះក្នុងឧរា បង្កើតទោសា
ឱ្យទុក្ខរូបឯង ។

ចេះតែបន្តិច លើកខ្លួនកំប៉ិច កំប៉ោងឥតក្រែង
តែងឃើញរៀងមក យ៉ាងដូច្នេះឯង ម្លោះហើយវាតែង
ខុសនឹងទេព្តា ។

វិអ្នកចិត្តល្អ ដឹងធម៌អក្សរ ចេះពិចារណា
ស្គាល់គុណនិងទោស សន្តោសអាត្មា អត់ឱនចិន្តា
ពុំដែលសៅហ្មង ។

អ្នកនោះឯងនៃ សោតសឹងប្រពៃ សួស្តីកន្លង
បរលោកលោកិយ ឥតបីសៅហ្មង ទាំងទេព្តាផង
ចម្រើនឱ្យសុខ ។

៤០- ជរាបរៀងទៅ សុខពីឥឡូវ រៀងទៅឯមុខ
ចៀសចាកប្រាសប្រាណ ពីស្ថាននរក រៀងរួចបានសុខ
ដល់សួគ៌ាល័យ ។

អរិយសត្ថា	គន់គិតថែងចារ	ថែងចងសេចក្តី
តម្រង់តម្រាប់	ជាច្បាប់យ៉ាងថ្មី	ជាស់តឿនស្រដី
សិស្សសព្វប្រការ ។

៤២- គួរគិតរករៀន	កិច្ចការរបៀន	របបសាស្ត្រា
តាមច្បាប់និទាន	ទូន្មានអាត្មា	រៀលរាល់រូបា
សូរេចចប់ហោង ។

(**ចប់**)

📖 ❦ 📖
📖

ច្បាប់ស្រី

មុីន-មៃ វៀងវៀង

បទភុជង្គលីលា

នេះបទកំណាត់ចងជា ភុជង្គលីលា ចងជាច្បាប់ស្រី ។
កាលនាងឥរន្ធវតី ចរចាកតាមប្តី គឺបុណ្ណកយក្សា[១]។
នាងវិមលាជាព្រះមាតា បើកបន្ទូលថា ហៃកូនពិសី ។
នាងនឹងត្រាច់ត្រង់តាមប្តី ចេញចាកអំពី ពិភពនាគនេះ ។
ទៅឋានមនុស្សលោកនាយអេះ ចូរនាងចាំចេះ បម្រើស្វាមី ។
ធ្វើវត្តប្រតិបត្តិប្រក្រតី កុំឱ្យស្វាមី អាក់អន់ចិន្តា ។
នាងអើយគម្លែងក្រឡា ជាម្ចាស់សិរសា កូនកុំមាក់ងាយ ។
ហៃកូនស្រីស្ងួនមាសម្តាយ ក្រណាស់នាងអាយ តាមដោយច្បាប់ស្រី។
ក្រមួយមិនបានសម្តី ពាក្យទន់តិចនៃ ឱ្យញាតិចូលចិត្ត ។
ក្រមួយមិនចេះរិះគិត ឃើញញាតិឆ្ងាយជិត ហៅឡើងធីស្វា ។
ទោះមានមិនមានក្តីណា ពាក្យផ្អែមចរចា ទើបគេស្រឡាញ់ ។
កុំជួចិត្តស្វរកំណាញ់ មិនមានអស់អញ នឹងញាតិសន្តាន ។
កើតយសរបស់ផងបាន កើតសុខក្សេមក្សាន្ត ពីព្រោះកូនស្រី ។
ទោះនឹងនិយាយស្រដី ការកើតជាស្រី កុំស្តីឡេះឡោះ ។

១- តាមទម្លាប់គេហៅថា ប៉ុន-ណាក់ យក្សា ។

ថាលេងដូចក្មេងញ៉េះញ៉ោះ ឃើញប្រុសកំឡោះ សសៀរចូលជិត ។
សើចព្រៀងបញ្ឆៀងមិនគិត ប្រុសព្រើលបានចិត្ត វាបានដោយសារ ។
ហៅស្រីអប្រិយឥតការ ឥតមានឥរិយា មារយាទក្នុងខ្លួន ។
សើរើពុំធ្វើនឹងនួន ស្រដីមិនមួន មិនមានអៀនអន់ ។
ឃើញគេបៀតបែរគយគន់ សើចសួរចំអន់ ចំអកឱ្យប្រុស ។
ហៅស្រីអប្រិយទុរយស មិនខ្លាចខ្លួនខុស មារយាទក្រឹត្យក្រម ។
ធ្វើការអង្អុយប្រទ្បុំ នឹងសមពុំសម ថាឯងជាស្រី ។
មិនកោតមិនខ្លាចចិត្តប្ដី ឱ្យប្រុសដទៃ មាក់ងាយប្ដីណា ។
ហៅស្រីឥតលក្ខណា ឥតមានកិរិយា មារយាទពុំសម ។
ធ្វើការផងណាប្រើខំ ទោះត្បាញចាក់ដំ នាងខំឱ្យហើយ ។
កុំទុកទៅមុខទៀតឡើយ ថាចាំបង្ហើយ កម្រណាស់ណា ។
ទោះធ្វើហូលគោមព្រៃផ្កា ដាក់ត្បាញហើយណា បានស្រេចសឹមធ្វើ ។
ធ្វើឱ្យកើតកេរ្ដិ៍ប្រសើរ ហើយកុំឱ្យដើរ លេងផ្ទះគេណា ។
ឱ្យស្ងួនខ្ចឹមខ្លួនរក្សា នាងខំធ្វើការ ទាន់ខ្លួនក្រមុំ ។
មានប្ដីបានអ្វីជាខំ រវល់កូនយំ កម្រចេះឆ្ងៀត ។
ព្រួយចិត្តគំនិតចង្អៀត មួយហើយមួយទៀត យំទារតែធី ។
រឹងព្រួយទាំងមួយទាំងពីរ រកបានឱ្យធី ទើបបានបាត់មាត់ ។
ទោះកាន់ការធ្វើឱ្យស្ទាត់ ហូលគោមគាតកាត់ អន្ទងត្បាញទៅ ។
កុំទុកក្នុងស្មុគស្មាញនៅ ក្រែងដល់យូរទៅ ខាតខូចអសារ ។

ហៃកូនស្រីស្ងួនមាតា ចូរចាំរក្សា កុំភ្លេចស្មារតី ។
ចូររករៀនយកច្បាប់ស្រី ឱ្យកោតខ្លាចប្ដី គម្ដែងក្រឡា ។
ធ្វើវត្តប្រតិបត្តិសោតណា ឱ្យនាងរក្សា ភ្នក់ភ្លើងទាំងបី ។
ឱ្យកាត់ឱ្យគង់ប្រក្រតី សព្វថ្ងៃកុំបី ភ្លេចផ្ដិឱ្យឆេះ ។
ក្រែងរាលដូចដាលព្រាយប្រេះ កើតក្ដៅរលេះ រលាយអស់អង្គ ។
ភ្លើងក្រៅកុំនាំទៅក្នុង ឱ្យឆេះបំផ្លុង រឹងផ្ដិបង្កាត់ ។
ភ្លើងក្នុងមិនប្រុងប្រយ័ត្ន នាំមកបង្កាត់ ឱ្យឆេះឯក្រៅ ។
អុជអាលបណ្ដាលឱ្យក្ដៅ ដាលដល់កូនចៅ អសោចអប្រិយ ។
ឱ្យនាងរំប្រុងស្មារតី មើលភ្លើងទាំងបី រក្សាឱ្យគង់ ។
ភ្លើងនោះឱ្យគុណពុំលង់ នឹងឱ្យឧត្ដុង្គ ឧត្ដមកន្លង ។
កើតយសរបស់ទ្រព្យផង បរិបូណ៌ឥតហ្មង ប្រសើរក្ដាត់ណា ។
ភ្លើងមួយនោះឱ្យរក្សា គឺគុណមាតា បិតាស្ងួនគ្រង ។
ឱ្យនាងធ្វើដោយគន្លង ប្រណិប័តន៍កុំឆ្គង នឹងម្ដាយឪពុក ។
ឱ្យរំថៃទាំញិកញ៉ុក ចំណីចំណុក ចំណង់អាត្មា ។
កុំឃ្លានទុកធីឡើយណា ឆ្ងាញ់ឈ្ងុយពិសា ជូនជាប្រក្រតី ។
ពាក្យពេចន៍ការកិច្ចអ្វីៗ អត់ឱនកុំបី ឱ្យអាក់ចិន្ដា ។
ភ្លើងមួយគម្ដែងក្រឡា គឺប្ដីអាត្មា បិតថេររួមរ័ក្ស ។
ឱ្យនាងប្រណិប័តន៍ជៀកជាក់ កុំធ្វើឱ្យអាក់ ឱ្យអន់ចិត្តប្ដី ។
អត់ឱនខ្លាចខ្លួនជាស្រី កុំឱ្យស្រដី ទុកគេជាស្មើ ។

ទោះកើតហេតុភេទសារពើ ពាក្យពុំប្រសើរ ជញ្ជឹងចាំស្តាប់ ។
ទោះប្តីស្រដីពុំគាប់ ពុំគួរឱ្យប្រាប់ បានដឹងដល់ម្តាយ។
កើតវឹងវែងរឹងខ្វះវាយ ឮពាក្យពីម្តាយ ឱ្យបង្វៀរប្រាប់ប្តី ។
មិនក្សាន្តបែកបានពីរបី កើតជាសម្តី សួរចុះសួរឡើង ។
ពុំស្ងាត់ស្ងៀមមាត់ចចើង ជជែកនាំឡើង ចចើងមិនបាត់ ។
តតាំងពាក្យខ្លាំងមិនស្ងាត់ មិនស្ងៀមឱ្យបាត់ ឱ្យបានទីសុខ ។
ជជែកស្ទើរបែកទាំងស្រុក មិនមានហៅសុខ យូរលង់ឡើយនៃ ។
នេះហៅភ្នក់ភ្លើងទាំងបី ម្តាយផ្តាំកូនស្រី ឱ្យចាំរក្សា ។
នាងអើយគម្លែងក្រឡា ខុសឆ្គងម្តេចម្តា ម្តាយផ្តាំកូនស្រី ។
ឱ្យអត់សង្កត់ហឫទ័យ កូនកុំស្រដី ដើមប្តីកំបាំង ។
កុំជេរកុំចេញជាខ្លាំង ខ្សត់ខ្សោយខ្លៅខ្លាំង នាងកុំមើលងាយ ។
ល្ងង់ខ្សោយប្រើឱ្យនិយាយ ណែនាំលេងលាយ ឱ្យស្រួលវាចា ។
ទោះប្តីស្រដីម្តេចម្តា ខេវឹងជេរថា បោះពាក្យទម្ងន់ ។
ក្រោធក្រេវក្រុលឆេវមិនអន់ មិនអាក់ស្រាកស្រន់ ដោយចិត្តគ្នាន់ក្នាញ់។
រអ៊ូរទាំទន្ទេញ ជេរថាជន្ទេញ ត្បិតទាស់នឹងចិត្ត ។
ឱ្យកូនស្រីស្ងួនខំអត់ ឱ្យបានរលត់ រលាយកំហឹង ។
កុំកូនកាន់ខ្លួនប្រែប្រឹង តតបទៅនឹង អ្នកជាស្វាមី ។
ខេវឹងត្រញឹងសម្តី មិនគិតខ្លួនស្រី ស្រដីទ្រគោះ ។

	ប្រកែកស្តីពាក្យគំរោះ	គំរាមបញ្ជោះ	បញ្ជោរឱ្យខឹង ។
	រឹងរូសមើលមុខសំឡឹង	សំឡក់ទៅរឹង	ចចើងចង់ឈ្លោះ ។
	រឹងឆ្លងឆ្លើយពាក្យបញ្ជោះ	បំបែកជាឈ្លោះ	បំបែរពុំទៀង ។
	ដេរថាឆ្កែឆ្មាបំព្រៀង	ដៀលត្មះបញ្ឆៀង	បញ្ឈឺចិត្តប្តី ។
៧៩-	បោះបោកប្រទះអ្វីៗ	ចាប់ចោលទៅដី	បែកបាក់ពុំគិត ។
	មិនស្រួលទទួលបាត់មាត់	ម្នះម្នេញក្នុងចិត្ត	ឱ្យបានប្តីចាញ់ ។
	ទើបបានសុខចិត្តជាវិញ	ហៅស្រីម្នះម្នេញ	អាប់កេរ្តិ៍សន្ធាយ ។
	ហៃកូនស្រីស្ងួនមាសម្តាយ	ខ្លួនណាស់នាងអាយ	កុំធ្វើដូចគេ ។
	ទោះបីបើប្តីនាងជេរ	នាងចូលទៅឯ	ដំណេកគិតសិន ។
៨០-	ចេញមកនាងយកពាក្យទន់	ស្រដីឱ្យអន់	ស្រាយទោសនោះទៅ ។
	ទោះបីបើប្តីប្រដៅ	ចូរនាងចាំនៅ	ទុកក្នុងអាត្មា ។
	ពាក្យពេចន៍កុំភ្លេចឡើយណា	ក្រែងឆ្លងម្តេចម្តា	ត្បិតបានផ្តាំស្រាប់ ។
	ព្រោះឯងមិនក្រែងមិនស្តាប់	ពាក្យគេបង្គាប់	បង្អើតតែឈ្លោះ ។
	ឥតសុខអាក្រក់តែឈ្មោះ	ឮគេប្រឈ្លោះ	មិនចេះហៅល្ហែ ។
៨៥-	នេះពុំរាប់ជាស្រីទេ	ជាអ្នកប៉ោខ្សែ	ចិត្តចោរដកទង ។
	ឱ្យមាត់បង្រួបប្តីផង	ឱ្យគេស្តាប់ហោង	ថាឯងគ្រាន់បើ ។
	គឺមោះនាងនោះមិនប្រើ	មិនបើកឱ្យដើរ	បញ្ជើរឱ្យទេ ។
	ទោះបីប្តីប្រើមាសមេ	កុំកូនចំអែរ	ចំអៀកមិនទៅ ។
	ឆ្ងាយជិតកុំគិតរង់នៅ	ក្រោកក្រេសដើរទៅ	កុំឱ្យប្តីជេរ ។
៩០-	កុំទៅនៅយូរផ្ទះគេ	រវល់ទំនេរ	រវៀសមកណា៎ ។

ហៃកូនវិមខ្លួនមាតា ជាស្រីនេះណា៎ កម្រណាស់នាង ។
មិនថាត្បិតល្អរូងរាង មិនរើសត្បិតជាង ចេះការទាំងគ្រប់ ។
មិនបានស្គាល់ទីគោរព ស្គាល់តែឱបទ្រព្យ ទាំងជប់ប្រការ ។
ហៅតែនឹងល្អរូបា ពិតហើយចេះការ គួរកោតដោយយ៉ាង ។
៩១- មួយល្អរូបសសន្លាង ឥតគេផ្ដឹមខាង ច្បាប់ផងមិនចេះ ។
ល្អពិតគំនិតមិនផេះ ទោះខ្មៅក្រងេះ ការសោតសមគួរ។
គឺមោះនាងនោះមិនជួ ចេះដឹងសមគួរ ស្គាល់អស់ឥរិយា ។
នេះឯងពីព្រេងលោកថា ហៅល្អរូបា កបកល្យាណី ។
ហៃកូនស្រីស្ងួនពិសី ម្ដាយប្រាប់អំពី ឱបទ្រព្យចង្រៃ ។
១០០- កាន់ក្បាលប្ដីហើយរកចៃ មិនបានលើកដៃ បិទទូលសំពះ ។
លោកទុកស្មើកុកទំផ្ទះ រង្គំរង្គះ នឹងបង់អស់ទ្រព្យ ។
កន្លងជើងប្ដីពុំគាប់ ព្រោះចិត្តចង់ឆាប់ រំលងជើងប្ដី ។
ស្មើសត្វលលកខ្មោចវិ ហើរប្រាលអប្រិយ កើតព្យាធិរោគា ។
ចង្រៃមួយនៃរាល់គ្នា ចេញចូលមាត់ទ្វារ ពុំបានបិទបាំង ។
១០៥- ធ្វេសប្រាណខុសខាងមិនរាំង មិនរុញបំបាំង មើលយល់សាយសុស។
ទុកស្មើគេអុជចន្លុះ ឱ្យចោរចូលចុះ យកទ្រព្យទាំងឡាយ។
ស្រីមួយសើចលេងក្អាកក្អាយ ឮលេចចម្ងាយ រំលងផ្ទះបី ។
ស្មើសត្វចចាតបក្សី ចូលភូមិផងក្ដី ចង្រៃក្ដាត់ណា៎ ។
ស្រីមួយដេកដាក់កាយា ប្រះប្រែអាត្មា ឱ្យខ្នងទៅប្ដី ។

១១០- ទុកស្មើពស់ក្រោយអប្រិយ ឡើងផ្ទះឥតបី ឥតបើគណនា ។
ចង្រៃកាចក្រៃពុំជា នឹងព្រាត់ប្រាសគ្នា ពុំបានវែងឆ្ងាយ ។
ស្រីមួយសក់វែងអន្លាយ រំសុសរំសាយ សក់សោតរេរា ។
នៅមាត់អណ្តូងមាត់ទ្វារ បីដូចមជ្ឈរា ឆ្មាលាក់ក្រចក ។
ចង្រៃឥតបីបើរក រេរាសំកក មិនចុកសក់ងាយ ។
១១៥- ស្រីមួយដើរទៅទាត់ជាយ ឮលាន់ស្មើរផ្គាយ ប្រថពីសន្ធឹក ។
សំពត់ដាច់ដាចមិននឹក ដើរឮគគឹក ស្មើសួររន្ទះ ។
ញាំញៀដំណើរលេះ ដាក់ជើងលើផ្ទះ គគ្រាំគគ្រេង ។
កក្រើកផ្ទះទាំងបីល្វែង ដូចកលគេសែង របស់ចេញទៅ ។
ស្រីមួយឃើញទ្រព្យនៅផ្លូវ កន្លងហួសទៅ មិនចាប់ចេញទុក។
១២០- ពុំចេរចំណោរទៅមុខ ពុំចេះដាក់ទុក រាយរាល់តែល្វែង។
ទ្រព្យនោះរលោះចេញឯង ចង្រៃទាស់ទែង ធ្វើឱ្យអន្តរាយ ។
ទោះឆីចំណីនូវបាយ លបលួកកកាយ ពមពុំសណ្តាប់ ។
កូនអើយនេះហើយចូរស្តាប់ ហៅក្តីឱបទ្រព្យ ទាំងដប់ប្រការ ។
ឱ្យចៀសអស់ទាំងនេះណា ឱ្យរៀនលក្ខណា ទាំងប្រាំពីរផង ។
១២៥- គឺព្រះមានបុណ្យកន្លង ទេសនាចែងចង ជាបទគាថា ។
មួយមាតុមួយមិត្តភរិយា ភាតុភរិយាជា ទាសភរិយាផង ។
ទាំងបួនប្រសើរឥតហ្មង គួរឱ្យចាំចង ទុកក្នុងអង្គា ។
រីឯហៅមាតុភរិយា ប្រពន្ធនោះជា លោកទុកស្មើម្តាយ។

ចរិតបីប្រការក្នុងកាយ មួយចង់ខ្វល់ខ្វាយ ប្រយោជន៍ឱ្យប្ដី ។
បានថ្កើងរុងរឿងឮល្បី មិនឱ្យអាប់ប្ដី ឱ្យបានស័ក្តិយស ។
មួយបើប្ដីស្លៀកពាក់ចាស់ យកថ្មីឱ្យផ្លាស់ ចាស់ស្លៀកខ្លួនឯង។
ចេះរៀបសណ្ដាប់តាក់តែង ចំណីផងស្ងែង រកមកឱ្យប្ដី ។
មួយបើប្ដីឈឺថ្កាត់អ្វី ព្រួយប្រឹងមើលប្ដី រកថ្នាំសង្កូវ ។
រកពេទ្យមេមត់នូវគ្រូ គ្រោះយាមគន់គូរ មើលប្ដីឱ្យជា ។
រីឯហៅភាតុភរិយា ប្រសើរសោភា ប្រពន្ធស្មើបង ។
នោះមានចរិតពីរផង ដូចប្អូននិងបង ចិត្តមូលមួយប្រាណ ។
មួយធ្វើឱ្យប្ដីក្សេមក្សាន្ត របស់ប្ដីបាន ចេះទុករក្សា ។
មួយទោះពាក្យអ្នកណា គេតិះដៀលថា ស្រដីពីប្ដី ។
ពុំត្រូវអាស្រូវអប្រិយ ចេះការកេរ្ដិ៍ប្ដី បែរបានជាសុខ ។
ទោះបីបើប្ដីមិនទុក្ខ គិតឱ្យបានសុខ យកខ្លួនធានា ។
មួយសោតឯមិត្តភរិយា មានចរិតជា បីប្រការមិញ ។
បីដូចកលមិត្តសំឡាញ់ មានចិត្តអស់អញ មិនឱ្យមានហ្មង ។
បីដូចកលប្អូននិងបង ប្រាសយូរលង់ហោង ទើបមកជួបគ្នា ។
មានចិត្តប្រតិព័ទ្ធមហិមា ត្បិតបានជួបគ្នា មិនឱ្យមានហ្មង ។
មួយមានមារយាទកន្លង ទោះឃើញប្រុសផង មិនស្អៀងចិត្តទៅ។
រីទាសភរិយានោះក្ងូវ ក្នុងមាត្រាត្រូវ ប្រពន្ធខ្ញុំប្ដី ។
ចរិតប្រាំបីប្រការទ្មី មួយចិត្តខ្លាចប្ដី ក្រែងប្ដីវាយដេរ ។

ប្រុងចិត្តការគិតខ្មាសគេ   មិនឱ្យប្ដីដេរ   បន្ទោសខ្លួនបាន ។
ទោះប្ដីខឹងក្រៃប៉ុន្មាន   មិនចេះហៅហាន   ឆ្លើយឈ្លោះតមាត់។
មួយទោះប្ដីនោះកាចក្ដាត់   ខឹងផល់វាយវាត់   ដេរចោរជកទង ។
មិនហ៊ានឆ្លើយឈ្លោះរំលង   តតបទៅផង   ក្រែងពួកេរ្តិ៍ឆ្ងាយ ។
មួយចេះប្រដាប់រៀបបាយ   ប្ដីដើរជិតឆ្ងាយ   មិនហ៊ានបរិភោគ។
អត់ចាំទំរាំប្ដីមក   ជួបជុំទើបយក   បរិភោគផងគ្នា ។
នេះឯងហៅទាសភរិយា   សម្ដេចភគវា   ទេសនាប្រោសប្រាប់ ។
បើអស់ស្រីណាបានស្ដាប់   យកទុកជាច្បាប់   ក្នុងប្រាណសព្វថ្ងៃ។
លុះអស់អាយុក្សិណក្ស័យ   បានទៅកើតពួ   តុសិតសួគ៌នាយ ។
នឹងបានក្សេមក្សាន្តពណ្ណរាយ   សេពសុខសប្បាយ   និរទុក្ខភយា ។
រីឯប្រពន្ធពុំជា   ពេជ្ឈឃាតភរិយា   ចរិតមានបួន ។
កុំឱ្យយកទុកក្នុងខ្លួន   ឱ្យចៀសចេញជួន   កើតកម្មវេរា ។
មួយចិត្តគំនិតចងជា   ឆ្លាស់ឆ្លើយបំពារ   បំពានឱ្យប្ដី ។
ប្រទូសរឹងរូសខ្វូវខ្វី   មិនចេះចាញ់ប្ដី   ថាឯងគ្រាន់បើ ។
ឆ្លើយឆ្លងស្វរសងបណ្ដើរ   ចង់ឈ្លោះឱ្យស្មើ   ឱ្យលើសប្ដីវិញ ។
មួយមិនចង់ធ្វើបំពេញ   បង្គាប់ប្ដីវិញ   ឱ្យផ្ដើងខ្លួនឯង ។
អាងចេះដៀលតិះពុំក្រែង   ឱ្យប្ដីស្ដាប់ឯង   ដោយចិត្តអន្ធពាល។
មួយមានចិត្តនោះស្រើបស្រាល   ចង់ត្រេកត្រអាល   ចោរពេញមុខប្ដី ។
មួយចិត្តទ្រឹស្ដទ្រុស្ដអប្រិយ   ចង់សម្លាប់ប្ដី   ស្រឡាញ់ប្រុសទៀត ។

គិតកាប់សម្លាប់បងមៀ្យត	នឹងយកប្រុសទៀត	ធ្វើប្តីមរណា ។
រីឯសត្រូវភរិយា	ចរិតពុំជា	ប្រាំពីរប្រការ ។
មួយមិនខ្លាចប្តីអាត្មា	បង្គាប់ត្រង់ណា	ពុំធ្វើតាមចិត្ត ។
១៧០- មួយទ្រឹងទ្រមឹងស្ងៀមស្ងាត់	ប្តីសួរបីម៉ាត់	ពុំស្រដីផង ។
មួយប្តីស្រដីគន្លង	ប្រដៅច្បាប់ផង	ពុំចូលចិត្តស្តាប់ ។
មួយមិនចង់ឱ្យប្តីគាប់	មិនចង់ប្រដាប់	ឱ្យប្តីថ្កុំថ្កើង ។
មួយទោះនឹងស្រដីឡើង	ពាក្យធំចចើង	ចចេសនឹងប្តី ។
មួយទោះប្តីលោះខ្ញុំស្រី	វាបម្រើប្តី	មិនឱ្យអាក់អន់ ។
១៧៥- ឃើញគាប់រឹងស្អប់ខ្ពាញ់ក្នាន់	ក្នុងចិត្តប្រចណ្ឌ	ជេរថានាយអាយ។
មួយត្បិតប្តីមានសប្បាយ	ហួរហែកសុសសាយ	ឱ្យប្តីអាស្រូវ ។
រីចោរភរិយានោះកូវ	ចរិតពុំត្រូវ	មានបីប្រការ ។
មួយចង់ចាយទ្រព្យប្តីណា	ឱ្យខូចអសារ	មិនគង់ជាល្អ ។
មួយប្តីឃ្មាតខ្មីខ្មំរក	របស់បានមក	មិនថែទាំទុក ។
១៨០- លួចឱ្យទៅម្តាយឪពុក	ប្តីសួររកមុខ	មិនប្រាប់ឡើយណា។
មួយខ្ជិលមិនចង់ធ្វើការ	កុហកមុសា	ថាឯងរវល់ ។
ដេកលេងចំខែងអស់កល	លុះប្តីគេយល់	ពុតធ្វើជាឈឺ ។
ទទូរដេកថ្ងូរហ៊ឺៗ	ប្តីហៅមិនឮ	ពុតចង់តែស្លាប់ ។
នេះហៅប្រពន្ធពុំគាប់	ស្រីណាកាន់ខ្ជាប់	ពុំដែលរសាយ ។
១៨៥- លុះអស់អាយុក្ស័យក្ស័យ	ធ្លាក់ទៅអបាយ	ទាំងបួនចំពូក ។

តែងនឹងរងទុក្ខរងសោក　　រំដោះរួចមក　　កើតជាមនុស្សឡើយ។
ហេតុអកុសលនេះហើយ　　ត្បិតខ្លួនឥតត្រើយ　　ធ្វើខុសគន្លង ។
ខុសវត្តប្រតិបត្តិឆ្គាំឆ្គង　　មិនរៀនមិនរង　　ខុសនឹងច្បាប់ស្រី ។
មាក់ងាយនោះមានប្រាំបី　　មានក្នុងបាលី　　ព្រះធម៌លោកថា ។
មាក់ងាយមួយនោះឯងណា　　ត្បិតប្តីពិការ　　មិនបានមួនមាំ ។
ទឹងស្អប់ធុញថប់មិនទ្រាំ　　មិនមានរកថ្នាំ　　គ្រូគ្រោះមេមត់ ។
មើលប្តីឱ្យជាឆាប់ផុត　　ទឹងវិញមិនអត់　　បន់ឱ្យប្តីស្លាប់ ។
មាក់ងាយមួយប្តីខ្សត់ទ្រព្យ　　គ្មានកេរ្តិ៍កោះគាប់　　ស្មើនឹងអាត្មា ។
ដៀលត្មះថាប្រាសដោយសារ　　ព្រោះខ្ជិលធ្វើការ　　ទើបគ្មានរបស់ ។
មាក់ងាយត្បិតប្តីអប្បយស　　ឯងត្រកូលខ្ពស់　　ពូជពង្សពុំស្មើ ។
ឆ្មើងខ្លួនឱ្យប្តីបម្រើ　　ឈ្លោះឡើងហើយដើរ　　ដៀលត្មះពូជពង្ស ។
មាក់ងាយមួយត្បិតប្តីល្ងង់　　ខ្លៅខ្លួនទ្រមង់　　ទ្រមក់យឺតយូរ ។
ដៀលត្មះពុំចេះអាស្រូវ　　សម្តីខ្មោះខ្វូរ　　មិនក្រែងប៉ុនសក់។
មាក់ងាយមួយប្តីអាក្រក់　　សាច់ខ្មៅប៉ប៉ក់　　មុខអុតស៊ីសុស ។
កន្ទ្រួលរោងរលក្រអុះ　　សក់ស្កាញស្កូវសុស　　ពោះធំប៉ុនពាង ។
ខ្លួនឯងចិញ្ចែងរូបរាង　　ខ្លួនសល្អជាង　　ថាប្តីមិនសម ។
មាក់ងាយមួយប្តីមិនទំ　　ធ្វើការលេលាំ　　ខ្ជែឡដើរលេង ។
ឆ្លៀតឆ្លើយបោះពាក្យគគ្រេង　　ឈ្លោះដេរមិនឈ្វេង　　គិតខុសមាត្រា ។
មាក់ងាយមួយប្តីផឹកស្រា　　ស្រវឹងចោលការ　　ដើរលេងតែគោ ។

២០៥- ពាក្យក្អេងរាំច្រៀងឡោៗ ឱ្យឆ្អែព្រុសឆោ ផ្អើលភ្ញាក់កូនចៅ។
ឮមាត់ប្តីហើយខឹងក្តៅ ប្រទេចដើរទៅ តាមដោយចិត្តខ្ញាញ់ ។
មាក់ងាយមួយទៀតនោះមិញ ត្បិតប្តីស្រឡាញ់ លល្ងកប្រឡែង ។
មួលបិចចាក់ចុចជាល្បែង មិនមានកោតក្រែង បានចិត្តដើរវិញ ។
ត្បិតតែយល់គេស្រឡាញ់ ស្រដីផងមិញ គំរោះគំរើយ ។
២១០- ធ្វើខ្ញាញ់បែរចេញព្រងើយ គេនឹងកន្តើយ ក្និចក្នក់មាយា ។
ពុំបានក្សេមក្សាន្តនឹងគ្នា មាក់ងាយនេះជា គម្រប់ប្រាំបី ។
កូនអើយនេះហើយច្បាប់ស្រី ឱ្យកូនពិសី រករៀនរក្សា ។
យកទុកក្នុងអង្គអាត្មា ប្រសើរក្តាត់ណា កើតសុខស្តួស្តី ។
ប្រសើរទាំងនាលោកិយ ទោះបរលោកក្តី សឹងលុះប្រាថ្នា ។
២១៥- ទោះចិត្តគន់គិតសច្ចា ជាពុទ្ធមាតា សឹងបានបរិបូណ៌។
ដូចចិត្តឆាប់ឆុតពុំយូរ កបកើតសម្បូរ សម្បត្តិទ្រព្យផង ។
កើតយសខ្ពង់ខ្ពស់កន្លង យឺនយូរឥតហ្មង ដូចក្តីប្រាថ្នា ។
ច្បាប់នេះឧត្តមថ្លៃថ្លា ទោះស្រីឯណា ឮហើយមានភ័ព្វ ។
ជាល្អកម្របានស្តាប់ ស្តាប់ហើយចូរចាប់ ចូរចាំគ្រប់គ្នា ។
២២០-បានដល់មគ្គផលសួគ៌ា ប្រសើរសោភា ចូលចាំកុំភ្លេច ។
ចរចាអស់អាថ៌ពាក្យពេចន៍ ពាក្យពិតកាព្យកិច្ច បរិបូណ៌ប្រពៃ ។
ប្រាជ្ញប្រែរីឯនាមនៃ ខ្ញុំឈ្មោះ **ម៉ឺន-ម៉ៃ** មែនមានសទ្ធា ។

WAT KHEMARARATANARAM

មានចិត្តក្លួចគិតកាព្យ   កបកើតជ្រះថ្លា   ត្រេកត្រង់កុសល។
សច្ចាប្រាថ្នាមគ្គផល   ផុលផុសឃោបល់   លេចលើកទុកទៅ ។
២២៥-ទោះបីសេចក្តីខុសត្រូវ   សូមទានតម្រូវ   តម្រង់ឱ្យផង ។
កុំត្មះតិះដៀលឡើយហោង   សូមសាងផលផង   ទុកតសាសនា ។
សម្រាប់ជាច្បាប់មាត្រា   សូរេចបការា   បរិបូណ៌ចែងចប់។

(ចប់)

ច្បាប់ប្រុស

បណ្ឌិត ម៉ៃ រៀបរៀង

បទព្រហ្មគីតិ

១- នេះបទព្រហ្មគីតិ ពីព្រេងព្រឹទ្ធទុកទូន្មាន
ចែងចងជានិទាន ទុកគ្រាន់មើលជាច្បាប់ថ្មី ។
ឱ្យអស់កូនចៅក្រោយ ស្តាប់កុំឱ្យភ្លេចស្មារតី
ប្រដៅទាំងប្រុសស្រី យកទុកខ្លួនគ្រប់អាត្មា ។
ធម្មតាកើតជាមនុស្ស ទោះស្រីប្រុសក្រណាស់ណា
ក្រគិតក្នុងចិន្តា ឱ្យបានដឹងសមនិងគួរ ។
នឹងអស់ញាតិសន្តាន សោះគេមានពាក្យថាជួ
កុំឆ្មើងកុំតែងតួ ធ្វើកំប៉ោងកុំពាក្យធំ ។
៥- នឹងដើរដូចភុជង្គ ឱ្យឱនអង្គអាចបារម្ភ
ឱ្យត្រូវនឹងច្បាប់ក្រម គួរប្រតិបត្តិកុំឱ្យឆ្គង ។
រៀនបទរៀនបាទចាស កុំប្រឡោតលើរៀមច្បង
ស្រដីនឹងអ្នកផង ពាក្យឱ្យគួរកុំឯងវ៉ី ។
អឺអើអញដាច់សាច់ ឆ្គងពាក្យពេចន៍គេស្រដី
ដើមដៀលឱ្យអប្រិយ ស្រដីថាកូនអត់ពូជ ។

ចាស់ទុំមិនប្រដៅ ជេរកូនចៅទើបវាខូច
គេថាកូនឥតពូជ មិនដឹងច្បាប់និងចាស់ទុំ ។
គេដៀលដល់ម៉ែឪ កេរ្តិ៍អាស្រូវស្អុយរហ៊ុំ
គេស្តីដើមជៀវជុំ ដំនៀលនោះដល់មកចាស់ ។
១០- កុំកាចកុំស្លូតពេក កុំចំអៀករៀនរហ័ស
កុំខ្លាចកុំហ៊ានណាស់ ឱ្យរំពឹងរំពៃគ្រប់ ។
ទោះដេកឱ្យរហ័ស ភ្ញាក់មុនចាស់ដោះឡើងលុប
មុខមាត់មើលឱ្យគ្រប់ ទ្រព្យរបស់សឹមដេកវិញ ។
ស្លាម្លូស៊ីឱ្យច្រៀក កុំបីបៀកទាំងមូលមិញ
តូចធំឱ្យច្រៀកចេញ តាមពាក្យចាស់ថាអភ័ព្វ ។
ដេកយប់កុំដេកយូរ ហើយទទូរដូចគេងាប់
សម្លត់ស្លៀកឱ្យខ្ជាប់ កុំឱ្យអាក្រាតក្រៅខ្លួន ។
នឹងដេកកុំទ្រមក់ ឱ្យលង់លក់ក្រៅពីក្បួន
បើភ្ញាក់ឱ្យដឹងខ្លួន ឡើងអង្គុយកុំមាត់ខ្លាំង ។
១៥- ប្រែប្រាណប្រុងវិញ្ញាណ ខ្លាចក្រែងមានចោរចិត្តខ្លាំង
ប្រួញប្រាណប្របជញ្ជាំង ជញ្ជូនទ្រព្យលួចយកចេញ ។
បើឥតមោះមន្ទិល កុំឱ្យខ្ជិលដេកទៅវិញ
ភ្ញាក់ហើយឱ្យក្រោកចេញ រកជក់ថ្នាំស៊ីម្លូស្លា ។

ទោះពេលពន់ព្រលប់ គន់ឱ្យគ្រប់ទ្រព្យនានា
កាំបិតខាងអាត្មា ឱ្យសិតទឹកដាក់ចុងជើង ។
ប្រអប់ដាក់ទឹមស្មា ថ្វាយទេព្តារក្សាយើង
ហើយឱ្យបំពក់ភ្លើង នៅក្រានក្រៅកុំឱ្យដាច់ ។
កុំឱ្យអស់រលីង រលត់ធេងហើយថាភ្លេច
សព្វថ្ងៃមើលកុំដាច់ កុំដើរយកពីផ្ទះគេ ។
ថែទាំមើលជើងក្រាន ឱ្យឧសមានកុំទំនេរ
បង្កាត់បង្កើតកេរ្តិ៍ កុំប្រហែសឱ្យស្ងួនឡសុង ។
ប្រយ័ត្នក្រែងក្រងាយ ពុំសប្បាយឈឺពោះពុង
បង្កាត់កំដៅអង្គ អុជបំភ្លឺមើលនេះនោះ ។
មានកាលយប់ងងឹត ភ្លេចមិនគិតជួនកូនជុះ
គ្មានភ្លើងអុជចន្លុះ ក្រានរលុះរលត់ធេង ។
រត់រកភ្លើងសស្រោក់ ព្រួយលំបាកតែខ្លួនឯង
ហេតុខ្ជិលពុំគិតក្រែង ក្រយប់ថ្ងៃព្រួយដើរឆ្ងាយ ។
ហើយឱ្យថែទាំទឹក ទោះយប់ព្រឹកកុំគិតងាយ
ដងដាក់ក្អមរាត់រាយ សព្វពួចពាងអាងអុងធំ ។
កុំឱ្យស្ងួតក្អមធេង អស់រលីងពីពាងធំ
គ្មានសោះនោះមិនសម ជួនក្រែងក្រងាយយប់ថ្ងៃ ។

ទោះដើរទៅឆ្ងាយជិត កាន់កាំបិតកំដរដៃ
ក្រែងមានមែកឈើព្រៃ កាប់កាន់មកធ្វើជាឧស ។
ជូនកាលក្រែងបន្លា មុតអាត្មាគ្រាន់ចាក់ជួស
ជាគ្រឿងគ្រប់មិនខុស ការសត្រូវទោះឆ្មាឆ្កែ ។
ដើរព្រៃឱ្យមើលលើ ឃើញស្លឹកឈើជាបន្លែ
កាប់កាន់កុំដៃទទេ អង្គុយគន់មើលឆ្វេងស្តាំ ។
ក្រែងមានឈើព្រៃងាប់ គួរកាច់កាប់យកជាថ្នាំ
ផ្ញើក្រានគ្រាន់ដណ្តាំ បាយបានឆ្អិនឆាប់ដូចចិត្ត ។
៣០- សោះស្រីស្រដីបាន បើឧសមានមិនព្រួយគិត
សព្វថ្ងៃប្រុងគំនិត ថែទាំទើបគង់របស់ ។
មាសប្រាក់ស្រូវអង្ករ ទុកឱ្យល្អកុំសប្បុរស
សំចៃកុំឱ្យអស់ មើលថែថ្នមខ្លួនឯងណា ។
ស្លូវស្លួចកុំឱ្យដាច់ បើវាតិចឱ្យឧស្សាហ៍
រិះរកផ្សំទៀតណា ឱ្យបានច្រើនក្រវើនទុក ។
នឹងចាយឱ្យគិតក្រោយ ទោះនឹងឱ្យៗមើលមុខ
កុំឱ្យស៊ុកគ្រលុក ទោះនឹងទុកឱ្យចំណាំ ។
រដូវធ្វើចំការ ឱ្យឧស្សាហ៍គ្រឿងគ្រាប់ដាំ
ស្លឹកគ្រៃខ្ញីគ្រប់ត្រុំ ត្រាវត្រសក់សព្វបន្លែ ។

៣៩- កុំខ្ជិលកុំប្រអូស ទៅងងូសរត់សុំគេ
គេមិនឱ្យឯងទេ តែគឺមោះព្រោះខ្ជិលដាំ ។
ទោះធ្វើស្រែចំការ ឱ្យឧស្សាហ៍មើលថែទាំ
កុំខ្ជិលកុំប្រចាំ ចបចូកជីកស្មៅរល្ងឹផង ។
កុំឱ្យបង់កម្លាំង ទោះខែប្រាំងប្រើឱ្យផង
ទឹកទៅស្រោចស្រប់ផង ឱ្យល្វតលាស់មានផ្កាផ្លែ ។
ធ្វើការកុំគិតព្រួយ ខ្លួនឯងមួយកុំត្អូញត្អែរ
ខ្លាំងខ្សោយកុំឱ្យល្ហែ ខ្លាចតែនឿយហើយមិនធ្វើ ។
ជាងយប់បិតឫស្សី ត្បាញជាល្អីតោកញ្ញើ
កុំឱ្យស្រីស្ដីលើ ឥតអំពើធ្វើលេងទៅ ។
៤០- កុំទុកដៃទទេ ជាងទំនេរបោចស្មៅព្រៅ
ខាងផ្ទះខាងលំនៅ ឱ្យវាលកាលកើតសុខា ។
ឱ្យមានក្ដីបារម្ភ ធ្វើស្រែកុំចោលចំការ
ដឹងដែកកាំបិតព្រា ទុកឱ្យជាកុំឱ្យបាត់ ។
ដេកយប់ឱ្យរាំងទ្វារ ទ្រព្យជាៗប្រុងប្រយ័ត្ន
គ្រចៀកចាំកុំភ្លាត់ កុំភ្លេចចោលមិនដឹងខ្លួន ។
ប្រយ័ត្នប្រយោជន៍យូរ ទោះលក់ដូរមើលថែថ្នួន
ទោះទ្រព្យរបស់ខ្លួន ឱ្យសួរក្ងួនសួរប្រពន្ធ ។

កុំអាងឯងជាប្រុស ចាយរបស់មិនគិតគន់
មិនដឹងដល់ប្រពន្ធ ព្រមព្រៀងគ្នាឥតបើថា ។
៤៥- ទោះបីបើបងប្អូន ពឹងរកខ្លួនទៅណាៗ
ទោះទៅលេងឥតការ ឥតគេរកដើរឆ្ងាយជិត ។
ឱ្យប្រាប់អ្នកនៅផ្ទះ កុំរលះឥតគំនិត
គេភ័យព្រួយចិត្តគិត ព្រោះមិនដឹងជាទៅណា ។
បើទៅជាមានភ័ព្វ ប្រសើរគាប់នោះឥតថា
ប្រសិនពានពស់ខ្លា ឱ្យល់ចាប់ចុកឥតគេសម ។
ទោះដើរមានដំណឹង ឱ្យរំពឹងគិតបារម្ភ
នឹងដើរៗឱ្យសម យប់ព្រលប់ឱ្យមាត់ក ។
កុំស្មៀមកុំស្ងាត់ពួន លបលាក់ខ្លួនខ្លាចមិនល្អ
ឱ្យមើលឱ្យមាត់ក ដើរឱ្យស្មោះសោះគេថា ។
៥០- ទោះខ្លួនជាប៉ុន្មាន ពាក្យសន្តានវែងមុសា
គេម៉ែមកអាត្មា តាមដំណឹងដំណើរខុស ។
កូនអើយបាកុំឆ្លោយ កុំធ្លាប់ឱ្យអាប់កេរ្តិ៍យស
ធម្មតាកើតជាប្រុស ឱ្យរករៀនច្បាប់មាត្រា ។
លោកថាហៅឆ្កួតបី មួយឆ្កួតស្រីមួយឆ្កួតស្រា
មួយឆ្កួតល្បែងពាលា លេងបៀប៉ៅធ្លូកំតាត់ ។

ទាក់មាន់ទាក់ទទា ផល់ភ្នាល់គ្នាបរបាញ់សត្វ
អន្ទាក់ដាក់បង្កាត់ ល្បែងអស់នោះមិនកំណើត ។
ធម្មតាយ៉ោនិងបៀ មិនដែលខ្មែរណានឹងកើត
មិនឮមានកំណើត មានតែលិចលង់ខ្លួនទេ ។
៥៩- ជួនកាលគេចាញ់ឯង រៀងរាល់ល្បែងតែងនឹងរេ
មានកាលឯងចាញ់គេ កុំទុកចិត្តថាឯងប៉ិន ។
ពីព្រឹកស្លៀកហូលជរ ល្ងាចស្លៀកសខ្វះចងក្បិន
ពីព្រឹកត្បូកក្បាលចិន ល្ងាចមិនទាន់ចិនដាក់ខ្នោះ ។
ជួនកាលវាចងជើង ព្យួរខ្ពស់ឡើងក្បាលដាំចុះ
ភ្នែកស្លឹងតឹងក្រញុះ វាទារប្រាក់ឱ្យបានឆាប់ ។
មើលមុខល្អតិចអ្វី មិនខ្មាសស្រីផ្សារឈរស្តាប់
មុខមិញដូចគេស្លាប់ មាត់ស្មេញស្មាញពេបដូចក្មេង ។
ស្រែកថ្ងូរអេះអ្ហយអើយ អាចិកអើយអាណិតលែង
អញរកប្រាក់ឱ្យឯង ឱ្យអាចិកស្អែកនេះបាន ។
៦០- ចិនឮព្រមស្រាយមក បណ្តើររកប្រាក់សន្តាន
តឹងទារទាល់តែបាន ទ្រព្យឱ្យទៅទើបវាលែង ។
អ្នកអាយអ្នកអើយកុំ គួរបារម្ភរាល់តែល្បែង
កុំលកុំលូកលេង គួរឱ្យវាងឱ្យវៀរសោះ ។

កុំឈរកុំឈប់ជិត ក្រែងមិនអត់បង់កេរកោះ
កុំល្បួងល្បែងនោះសោះ គួរឱ្យដោះឱ្យដើរចេញ ។
ច្បាប់នេះចាំរាល់ខ្លួន ទោះបងប្អូនមិត្តសំឡាញ់
ពឹងខ្លួនឯងឱ្យចេញ ធានាទ្រព្យគេយកទៅ ។
ឯទ្រព្យបានទៅវា ឯងធានាស្រាប់តែនៅ
វាបានទ្រព្យយកទៅ ខ្លួនឯងនៅធានាស្រាប់ ។
៦៥- ដល់គេមកតឹងទារ អ្នកធានាក៏បានឆាប់
មិនបានគេប្រចាប់ ទៅជាខ្ញុំព្រោះធានា ។
ទោះបងប្អូនធុរៈ ក្រជំពាក់គេតឹងទារ
បើមានទ្រព្យជួយជា កុំធានាណាំអ្នកអាយ ។
កូនអើយចូរបាចាំ ឪពុកផ្ដាំកុំបីណាយ
ប្រយ័ត្នរាល់រូបកាយ កុំឱ្យភ្លេចពាក្យនេះណាំ ។
មួយទៀតហៅឆ្កួតស្រី គួរកុំបីសេពកាមា
វាតែងទាញអាត្មា នាំវង្វេងភ្លេចបាបបុណ្យ ។
ភ្លេចសីលទានសូន្យសោះ ភ្លេចឃ្មាងខ្មោះដល់ជីពជន្ម
ភ្លេចទោសភ្លេចទាំងគុណ ភ្លេចទាំងការកាន់រសាយ ។
៧០- បង្កើតតែទោសទុក្ខ បើបានសុខសឹងប្រែក្លាយ
បង្កើតក្ដៅក្រហាយ ឱ្យទាស់ទែងវឹងនឹងគ្នា ។

ចងទោសគុំគង្កួន មិនគិតខ្លួនខ្លាចមរណា
មានកាលក្ដួយនិងមា គុំធ្វើគ្នាឱ្យសោះសូន្យ ។
បង្កើតតែចិត្តធំ ចៅគំនុំនឹងជីដូន
ឯបងវឹងនឹងប្អូន ម្ដាយនិងកូនគុំធ្វើគ្នា ។
រីខ្ញុំគុំកាប់ម្ចាស់ ឱ្យក្ដៅណាស់ក្នុងអង្គា
កើតទោសវឹងនឹងគ្នា ជាគំនុំពុំត្រាស្បើយ ។
មានកាលគេដាក់ឃ្នាង វាមិនរាងចាលចិត្តឡើយ
លក់ព្ញៃខ្ញុំគេហើយ មិនខ្លាចស្លាប់ផល់អាត្មា ។
៧៥- គេកាប់ដោតទាំងក្បាល មិនចេះចាលចិត្តឡើយណា
ភ្លេចខ្លួនសូន្យសោះសា នឹកតែត្រង់សេពសប្បាយ ។
រីឯកាមកិលេស កុំប្រហែសគួរឱ្យណាយ
ស្អិតណាស់ណាអ្នកអាយ អ្នកអើយកុំគិតសង្ស័យ ។
នេះឯងហៅឆ្កួតស្រី គួរកុំបីឱ្យអាល័យ
ចូរចងចាំសព្វថ្ងៃ ទុកទូន្មានអង្គអាត្មា ។
អ្នកប្រាជ្ញលោកនិទាន ទុកទូន្មានរាល់រូបា
មួយហៅឆ្កួតសុរា នោះកុំផឹកវាស្រវឹង ។
វានាំភ្លេចវិញ្ញាណ ភ្លេចសីលទានសោះសូន្យឈឹង
ផឹកហើយមិនដែលនឹង នាំចិត្តនោះឱ្យធំក្រៃ ។

៨០- ឯខ្លួនឯងតូចទេ មើលទៅគេប៉ុនមេដៃ
កម្លាំងឯងស្មើថៃ មិនកោតគេតិចឡើយណា ៗ
ក្អេងក្អាងពាក្យកក្អេ អួតពូកែបទបានស្រា
មិនមានខ្លាចនរណា ស្រដីកោងរកកលឈ្លោះ ៗ
បញ្ជោរបញ្ជៀសផ្តាស ដេរវាងវាសមិនចំឈ្មោះ
នាំហេតុតែខាងឈ្លោះ ឆ្លើយឆ្លងពាក្យឱ្យបានទាក់ ៗ
ប្រពន្ធឃើញឃាត់ទៅ ប្តីមិនត្រូវថាកុំអ្នក
ឯងវឹងលោវាយធាក់ ដោយចិត្តធំបទបានស្រា ៗ
មានការជូនស្រវឹង ពុំមានដឹងខ្លួនឡើយណ៎ា
ដើរដួលដេកផ្កាប់ផ្ងារ ស្រាតសំពត់អស់ពុំដឹង ៗ
៨៥- គេឃើញអស់ខ្មាសខ្ញុំ ក្មេងជៀវជុំសើចទ្រហឹង
ដេកដូចគេស្លាប់ឈឹង ក្អែរក្អួតពាសពេញទាំងខ្លួន ៗ
កំណើតអ្នកផឹកស្រា កុំអួតថាឯងនឹងនួន
ដឹងហើយស្រវឹងម្លួន ខ្លួនខ្សត់ទេអួតថាមាន ៗ
អ្នកស្លូតទៅជាកាច ឯអ្នកខ្លាចទៅជាហ៊ាន
ខុសត្រូវទៅបំពាន បំពុលខ្លួនឱ្យបានបាប ៗ
នេះឯងហៅឆ្កួតស្រា ក្នុងធម៌ថាពៀរដរាប
អ្នកណាផឹកហើយបាប បង់កិត្តិយសពុំសួស្តី ៗ
គួរកុំសេពសុរា នាំអាត្មាឱ្យអប្រិយ
នឹងធ្លាក់ទៅអវិចី នរករងទុក្ខវេទនា ៗ

WAT KHEMARARATANARAM

៩០- ហែអស់ជនទាំងឡាយ កុំវាយមាយក្នុងអង្គា
ចូរស្ដាប់ច្បាប់នេះណា ទុកទូន្មានខ្លួនសព្វថ្ងៃ ។
នេះឯងហៅឆ្លួតបី លោកស្រដីក្នុងធម៌ថ្លៃ
បើអ្នកណាមួយនៃ នឹងប្រាថ្នាដោយចំណង់ ។
លោកចងជាឧបមា ឱ្យអ្នកណាមួយផ្ចិតផ្ចង់
យកដែកដុលបោះបង់ ក្នុងភ្លើងក្រាននេះប្រាលឆ្អៅ ។
បើកាន់ដែកដែលដុត នោះមិនមុតមិនមានក្ដៅ
កាន់បាននោះទើបហៅ ចិត្តមុតមែនពិតគិតប្រាណ ។
នោះទើបលោកឱ្យធ្វើ នូវអំពើទាំងបីបាន
ដោយធម៌ពីបុរាណ លោកឧបមាដូច្នេះណា ។
៩៥- ចាត់ចែងតែងជាបទ ព្រហ្មប្រាកដកាលបិតា
ប្រដៅខ្ញុំនេះណ៎ា សព្វសេចក្ដីដូច្នេះនៃ ។
កិច្ចកាព្យវាយរៀបរោះ ខ្ញុំនាមឈ្មោះបណ្ឌិតមៃ
គិតចងជាសេចក្ដី ប្រដៅជនចប់ម្ល៉េះហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ទូន្មានខ្លួន

បទព្រហ្មគីតិ

១- មនុស្សកាចកុំប្រសព្វ　　កុំទៅភប់នឹងចោរក្លួយ
គេចាប់ចងទៅក្រោយ　　វាយបណ្ដើរយល់អប្រិយ ។
កុំគប់នឹងខ្ញុំគេ　　កុំប៉ោឡែខ្វល់នឹងស្រី
កុំជួញនឹងមន្ត្រី　　នឹងខាតទុនធនឯងហោង ។
កូនអើយឪពុកបា　　នឹងឧបមាមួយទៀតផ្គង
បាស្ដាប់គ្រាប់ត្រងរង　　ទុកទូន្មានអង្គឥន្ទ្រិយ ។
គេដើរកុំអាលបាញ់　　បើស្រឡាញ់កុំឱ្យខ្វី
សួរឱ្យស្មោះទៅនៃ　　នៅគង់ជាភ្ងាយឺនយូរ ។

៥- សួរចូលកុំឱ្យចេញ　　សួរឱ្យទិញកុំឱ្យដូរ
សាច់ញាតិឱ្យប្រមូល　　កុំស្រដីពាក្យសល់វ៉ល់ ។
មនុស្សកាចកុំបីប្រើ　　ការក្រធ្វើកុំឱ្យសល់
ចែកទានកុំឱ្យយល់　　ពាក្យបញ្ឆោះកុំឱ្យមាន ។
ពាក្យខុសកុំឱ្យស្ដាប់　　សេចក្ដីគាប់ឱ្យគិតធ្យាន
អំពើបាបកុំឱ្យមាន　　សីលនិងទានឱ្យរិះគិត ។
សីលសោតគួររក្សា　　ខំប្រាថ្នាឱ្យបានជិត
ពិបាកឱ្យគន់គិត　　រកគំនិតគិតឱ្យដល់ ។

ស្អប់គេកុំអាលថា　　មានប្រាជ្ញាឱ្យចេះយល់
ពាក្យភូតស្តាប់គួរឆ្ងល់　　មានកង្វល់កុំអាលថែង ។

១០- ពាក្យក្រកុំអាលប្រាប់　　ពាក្យឥតសព្ទកុំអាលថ្លែង
ពាក្យពិតកុំឱ្យថែង　　ពាក្យពិតស្លែងពុំគួរលាក់ ។

គេប្រាប់កុំអាលក្រោធ　　គេបញ្ឆោតកុំអាលភ្ញាក់
សឹកដេញកុំអាលបាក់　　គ្នាជំពាក់ប្រើដោះសា ។

គេរត់កុំអាលដេញ　　គេលើកចេញកុំអាលថា
សឹកដល់កុំអាលឆ្លា　　ឮវាចាកុំអាលយក ។

គេប្រើកុំអាលទៅ　　គេឱ្យហៅកុំអាលមក
គេឱ្យកុំអាលយក　　គេសង្ស័យកុំអាលថយ ។

ខ្លួនតូចកុំទំពារ　　ខ្លួនអ្នកជាកុំគិតធ្លោយ
ឱ្យគិតក្រែងក្រក្រោយ　　ខ្លួនខ្សត់ខ្សោយឱ្យបារម្ភ ។

១៥- ទំនៀមទំនឹមព្រេង　　ច្បាប់ថ្លាថ្លែងដោយក្រឹត្យក្រម
ពាក្យនេះជាឧត្តម　　ចូរបាទំៗត្រងត្រាប់ ។

សង្វាតរកស៊ីចុក　　ផ្ទួញលលក់ទិញតាមច្បាប់
ខ្សត់គ្មានឃ្លានស្ទើស្លាប់　　កុំខុសច្បាប់ព្រះធម្មា ។

មានទ្រព្យត្បិតសំណាង　　ជាតិមុនសាងទានសីលា
ទើបកើតជាតិនេះណា　　មានទ្រព្យធនត្បិតទានគេ ។

WAT KHEMARARATANARAM

បើខ្លួនមានស័ក្តិបុណ្យ បានទ្រព្យធនខ្ញុំពលរេហ៍
ធ្វើចិត្តឱ្យត្រង់ត្រៃ ជាតិទៅមុខនឹងបានទៀត ។
ស៊ីបានៗនឹងខំ លោកវាយដំគេបៀនបៀត
បំបាត់ទ្រព្យគេឆ្អៀត ខុសច្បាប់ផងមិនទេឡើយ ។
២០- ល្អតែនៅលោកិយ លុះដល់ក្ស័យជីវិតហើយ
ទល់ទុក្ខពុំដែលស្បើយ រូបវេរងរងកម្មវេទនា ។
ព្រះទ្រង់ទេសនាមក គួរតែយកទុកសិរសា
មនុស្សសត្វផងក្តីណា ពុំដែលវៀរពីក្តីស្លាប់ ។
គួរតែសាងសីលទាន នោះនឹងបានបុណ្យលាងបាប
រក្សាសីលដរាប នោះប្រសើរពេកកូនអើយ ។
អស់ទ្រព្យសម្បត្តិនៅ មិនបានទៅតាមខ្លួនឡើយ
មានតែសីលទានហើយ ទៅកំដរបរលោកនាយ ។
អស់ទាំងគ្រឿងរបស់ ខ្ញុំស្រីប្រុសផងទាំងឡាយ
សឹងខានចោលនៅអាយ ជារបស់គេរស់នៅ ។
២៥- គួរដឹងរិះគិតឲ្យាន គួរឱ្យទានធ្វើបុណ្យទៅ
ទាន់ខ្លួនជីវិតនៅ នោះប្រសើរក្រៃពេកពន់ ។
បើបានធ្វើតែបាប មិនសុភាពចិត្តកាចលន់
ធ្វើបាបមិនធ្វើបុណ្យ លែងជាតិទៅនៅនរក ។

បើបាបានធ្វើបុណ្យ បានសងគុណម្តាយឪពុក
ឲ្យទានចាំសីលសុខ នោះនឹងបានឋានសួគ៌ា ។
ខ្លួនធំខំរកស៊ី ចាស់ព្រឹទ្ធិគួរអនិច្ចា
កើតជាមនុស្សនេះណា មានវេរាពុំដែលរួច ។
មួយសោតកុំស្នេហ៍ស្និទ្ធ កុំមានចិត្តគិតកាន់កួច
ភរិយាគេកុំលួច នៅលោកិយក្តីនិន្ទា ។
៣០- ដល់ខ្លួនលែងជាតិនោះ នឹងចូលចុះនរកណា
នឹងឡើងដើមរកា- ដែកនោះធំៗខ្ពស់ក្រៃ ។
យមបាលរត់ទៅជ្រោម កាន់គ្រឿងចោមចាក់ទីទៃ
ក្អែកត្មាតទង់ជើងដៃ ចចឹកស៊ីជាអាហារ ។
មានខ្លួននោះដាចដាច់ អស់ទាំងសាច់ឈឺខ្លោចផ្សា
វាត្រូវនឹងបន្លា សឹងដែកជាមុតធ្លាយធ្លុះ ។
ហើយធ្លាក់ពីបន្លា ដើមរកាដែកធំនោះ
ធ្លាក់ចុះក្នុងទឹកខ្ទុះ ប្រែផ្សាក្តៅឥតសម្រាន្ត ។
ហើយហែលក្នុងទឹកនោះ ស្លាប់ហើយរស់លំបាកប្រាណ
ពីរពាន់ឆ្នាំទើបបាន រួចមកកើតជាមនុស្សា ។
៣៥- រួចនោះបានមកកើត យកកំណើតមនុស្សនេះណា
ហេតុកម្មពៀរវេរា កើតជាស្រីប្រាំរយជាតិ ។

រួចនោះជាខ្មៅខ្មើយ		កូនចៅអើយកុំប្រមាទ
ភរិយាគេមិនឃ្លាត		ពីនរកនោះឡើយណា ។
មួយសោតឪពុកផ្តាំ		ចូរបាចាំកុំផឹកស្រា
វានាំចិត្តពាលា		ពោលោលទន់ពន់ពេកក្រៃ ។
ផឹកស្រាជាអ្នកកាច		ពុំក្រែងខ្លាចអ្នកដទៃ
វានាំបាត់ស្មារតី		នឹងរកស៊ីបាត់ប្រាជ្ញា ។
នៅនាលោកិយហោង		អស់អ្នកផងគេនិន្ទា
លុះខ្លួនជួនមរណា		ទៅនរករងទុក្ខនៅ ។
៤០- នៅតែរងវិបាក		ខ្លួនរលាកនឹងដែកក្តៅ
អស់ថ្លើមប្រមាត់នៅ		ក្នុងពុងពោះឈើពន្លឹក ។
ដែកក្តៅឆេះជាភ្លើង		ផ្សែងផ្សព្វឡើងពួគគឹក
យមបាលសោតបំផឹក		ទឹកទង់ដែកឆេះព្រោងព្រាយ ។
ទាក់កទាញផ្តេកផ្តួល		នឹងបង្គោលដែកទាំងឡាយ
មាត់នោះឆេះព្រោងព្រាយ		ហេតុបាបបានផឹកសុរា ។
ពាក្យនេះមិនថាឯង		មានពីព្រេងព្រះទេសនា
អ្នកណាបរទារការ		សេពសុរាដូច្នេះនៃ ។
គិតគួរគួរឱ្យចាំ		សីលនានាំឱ្យល្អក្រៃ
រៀនធម៌គម្ពីរថ្លៃ		បានវៀរបាបផងនានា ។

៤៦- ហៃអស់កូនចៅអើយ   ចាំឲ្យហើយធម៌ទេសនា
អ្នកមិនផឹកសុរា   អ្នកនោះបានឋានសួគ៌ហោង ។
រកស៊ីគិតពីរក្តី[១]   គិតលោកិយបរលោកផង
ក្រែងខ្លួនជួនមកយោង   ផលជួយជូនបានសុខា ។
ច្បាប់នេះព្រះបន្ទូល   គួរតែចូលចិត្តគ្រប់គ្នា
ទូលទុកលើសិរសា   កុំបីភ្លេចដល់មួយថ្ងៃ ។
ថ្ងៃសីលរកផ្កាភ្ញី   ទៀនធូបក្តីផ្សំម្រាមដៃ
ថ្វាត់ថ្វាយព្រះរ័ត្នត្រ័យ   កុំបីដាច់ថ្ងៃមួយឡើយ ។
អ្នកណាអាចបានស្តាប់   ត្រេកត្រេងគ្រាប់ធម៌ជាត្រើយ
លុះលែងជាតិទៅហើយ   នោះនឹងបានឋានសួគ៌ា ។
៥០- ទោះបីបានកើតមក   យកកំណើតជាតិនេះណា
ប្រកបដោយប្រាជ្ញា   អង្គកាយាល្អប្រិមប្រិយ ។
កើតកបទ្រព្យរបស់   ខ្ញុំស្រីប្រុសគោក្របី
មាសប្រាក់ឥតខ្វះអ្វី   មានទូកក្តារច្រវាហោង ។
មានកេរកោះស្រែស្រូវ   ចេកអំពៅដូងស្លាផង
នោះច្រើនៗពេកហោង   សឹងលើសលន់ពន់ប្រមាណ ។

---

១ គិតពីរក្តី= គិតដំណើរពីរ ឬ រឿងពីរ គឺគិតលោកិយផង និងបរលោកផង ។ ពាក្យក្តី: ក្នុងទីនេះ សំដៅយក គតិ រឿង, ហេតុ, សេចក្តី, ដំណើរផ្លូវ ។

ពាក្យនេះស្មើខ្លួនហើយ កូនចៅអើយចូរចាំប្រាណ
អស់អាថ៌ឱវាទទាន ជាសូរេចបណ្ដាំហោង ។

៥៥- ចូររិះចូររៀនយក ជាពន្លកចិត្តចាំចង
ស្មើស្ពានចាំចម្លង ទៅដាក់ដល់ថ្នល់និព្វាន ។

(ចប់)

ច្បាប់ កូនចៅ

បទភាគគតិ

១- កូនចៅអើយស្តាប់ ឪពុកនឹងប្រាប់ ប្រដៅគ្រប់គ្នា
ចូរចាំចូរចាប់ ជាច្បាប់អាត្មា រួសរងរក្សា
ទីទៃគ្រប់ប្រាណ ។

ធម្មតាអ្នកជា អ្នកមានប្រាជ្ញា មានផៅសន្តាន
ពុំចេះអាងអួត ប្រកួតរានកាន បំពាក់បំពាន
បំពោតអួតអង្គ ។

ទោះនឹងយាត្រា ទៅទីស្ថានណា ដើរដូចកុជង្គ
សិរសាទន់ទាប សុភាពផ្គត់ផ្គង់ លំអុតឱនអង្គ
ការកេរ្តិ៍អ្នកជា ។

វីអ្នកសាមាន្យ ខ្សត់ខ្សោយសន្តាន អាប់ឥតប្រាជ្ញា
ដំណើរអែងអោង កែងកោងហត្ថា ដូចខ្ជួយសោះសា
មែនមានពិសទិច ។

៥- បំពោងបំពើត ចំកោងស្ងួយស្ងើត ពីងពិសទ្រនិច
ខ្លួនតូចត្រឡាំង កំឡាំងសោតតិច ពីងពិសទ្រនិច
ទិចតើប៉ុន្មាន ។

ធម្មតាអ្នកជួ ពុំដែលថ្លឹមត្លួ នឹងអ្នកជាបាន
ហេតុលោកការកេរ្តិ៍ ឥតពីរថ្លឹមប្រាណ លោកការសន្តាន
សន្តាប់ផៅផង ។

កូនចៅអើយចាំ ឪពុកនឹងផ្ដាំ ដោយនូវគន្លង
គាថាបាលី គិតពីព្រេងហោង ចូរចេះចាំចង
ទីទៃកុំភ្លោយ ។

ពាក្យនេះជាច្បាប់ ទូន្មានឱ្យគាប់ កូនចៅឯក្រោយ
ឪពុកឥតទ្រព្យ អ្វីគាប់ទុកឱ្យ តែពាក្យនេះដោយ
ព្រះបាលីថា ។

លោកថាភ្លើងភ្លឺ មែនពិតមោះឬ ពុំស្មើសុរិយា
លោកថាសូរ្យសែង ភ្លឺថែងវេហាស៍ មោះពុំស្មើនា
ព្រះធម៌ព្រះពុទ្ធ ។

១០- ភ្លើងភ្លឺអស់ចិត្ត អស់កាលហើយបាត់ រលាយរលត់
ព្រះសូរ្យភ្លឺឡើង ថ្មំថ្មើងប្រាកដ អាប់អស្ដង្គត
ពុំយល់រស្មី ។

រីព្រះធម៌ថ្លៃ ភ្លឺហើយភ្លឺក្រៃ នៅនាលោកិយ
ដល់បរលោកនាយ ភ្លឺឆ្ងាយបារមី រុងរឿងរង្សី
ពុំរលត់ឡើយ ។

កូនចៅអើយណា ពាក្យមួយលោកថា ស្ករឃ្មុំឯងហើយ
ផ្អែមក្រៃលែងផ្អែម ល្ហឹមល្ហែមជាត្រើយ មោះផ្អែមនោះស្បើយ
ពុំចាប់ចាំនៅ ។

តែពាក្យលោកថា លោកមានមេត្តា ទូន្មានប្រដៅ
នោះផ្អែមក្រៃលែង ស្ករឃ្មុំអំពៅ ចាំចងទុកនៅ
អស់កាលដ៏លង់ ។

លោកថាល្វាផង សម្បកក្រៅហោង ភ្លឺផ្លេកយល់យង់
រីឯក្នុងផ្លែ សឹងតែមមង់ ក្រាស់ក្រៃនៅក្នុង
នោះហោងលោកថា ។

១៥- អ្នកមួយថៃចូវ រអែរអូវ វៀចវេប្ញស្យា
បញ្ចេចបញ្ចេី ពាក្យពេីមាយា ដូចកលផ្លែល្វា
ល្អល្អះតែក្រៅ ។

មួយដូចខ្នុរណាំង សម្បកស្មោកស្មាំង បន្លាច្រូងនៅ
ឯក្នុងសឹងក្លែប ក្រអែបផ្អែមទៅ ទាល់ក្នុងឥតសៅ
រសសឹងពិសា ។

រីអ្នកមានធម៌ សប្បុរសមានអាថ៌ លោកផ្ទឹមឧបមា
ដូចខ្នុរក្លិនក្លែប ក្រអែបពិសា ក្រៅក្រាស់បន្លា
មោះក្នុងផ្អែមក្រៃ ។

មួយសោតលោកថា កន្លង់និងផ្កា ស្ពានឆ្ងាយទីទៃ
ហោតុចិត្តចង់ក្រេប ជញ្ជាបក្លិននៃ ហើរហួសច្រៀវច្រៃ
រសរកបុប្ផា ។

ដូចអ្នកមួយមាន ចិត្តនោះចង់បាន ច្បាប់ក្បួនសាស្ត្រា
ស្ទះស្វែងរកអ្នក មួយមានប្រាជ្ញា រួសរងឧស្សាហ៍
សង្វាតអាលជ្វី ។

២០- មួយនីឯរុយ រករោមសំអុយ អសោចអប្រិយ
ដូចមនុស្សអបល័ក្ខណ៍ ស្វែងស្ទះរកក្តី ពុំគិតក្រក្រី
ក្រែងក្រោយឡើងនៃ ។

មួយនីក្រមច្បាប់ លោកពុំឱ្យគ្រាប់ អំពើពុតជ្រៃ
កាលណាដូចដុះ ចាប់ចុះអាស្រ័យ ត្រង់ស្ថានណានៃ
អ្នកដើមអន្តរាយ ។

មួយនីលោកថា អំពើពុតខ្លា យល់សាច់ទាំងឡាយ
ចង់ប៉ុន្តែស៊ី ផតបីរសាយ អស់មនុស្សទាំងឡាយ
កុំគ្រាប់ពុតខ្លា ។

កើតជាមនុស្សនេះ ដូចកង់រទេះ វិលត្រូវគ្រប់គ្នា
មានកាលត្រូវគេ ល្វែឯអាត្មា ហេតុនេះលោកថា
ប្រើគ្រាប់ពុតកង់ ។

វីឈើវិស័យ ដុះនៅនាព្រៃ ខ្លះវៀចខ្លះត្រង់
ឯអ្នកនគរ ក្សត្រក្សាន្តទ្រទ្រង់ ខ្លះចិត្តទៀងត្រង់
ខ្លះខ្វៅសាមាន្យ ។

២៩- ពពួកសត្វផង សាហាវយង់ឃ្នង គេអាចញាំងបាន
ត្រង់មនុស្សសាហាវ ពោលោឈ្លានពាន លោកឱ្យប្រែប្រាណ
ចៀសចេញឱ្យឆ្ងាយ ។

កូនចៅអើយស្ដាប់ ពាក្យនេះជាច្បាប់ ប្រដៅបរិយាយ
ពាក្យនេះជាថ្នល់ តម្កល់ទុកឆ្ងាយ កូនចៅទាំងឡាយ
នាំគ្នាស្ដាប់វ៉ា ។

ហៃអស់កូនចៅ តំណក្រោយទៅ ត្រកូលវង្សា
ចូរចេះរាប់រក ស្រករគ្នីគ្នា ខុសគាប់កាចជា
អត់ឱនត្រងរង ។

ឱកូនចៅអើយ អាពុកចាស់ហើយ ពុំបាននៅផង
នរណានឹងនៅ ប្រដៅបាហោង នរណានឹងស្នង
អាពុកនេះបាន ។

តែខ្លួនទៅបាត់ ទុកពាក្យមួយម៉ាត់ ប្រដៅទូន្មាន
ពាក្យនេះអាពុក សង់ទុកជាស្ពាន ឱ្យកូនចៅបាន
ឆ្លងទៅត្រើយនាយ ។

៣០- ពាក្យមួយនេះមិញ ហេតុមិនស្រឡាញ់ មានពាក្យថាឆ្ងាយ
ទោះទូកបែកបាក់ សំពៅធ្លុះធ្លាយ ទាល់លង្កានាយ
សឹងមករកបាន ។

កូនចៅអើយគិត ផ្ចត់ផ្ចង់គំនិត រក្សាខ្លួនប្រាណ
កុំអាងស័ក្តិបុណ្យ លោភលន់ចង់បាន បំពារបំពាន
ពុំធ្វើដោយធម៌ ។

ធម្មតាជាមនុស្ស ឱ្យដឹងគាប់ខុស បុណ្យបាបឱ្យស្គាល់
ថ្វីមិនចង់បាន ចង់គ្មានអង្គាល់ ឱ្យបានដោយធម៌
នោះទើបយឺនយូរ ។

បើបាននឹងទំ លោភោវាយដំ សន្សំចាក់ចូល
ចំណេះទ្រព្យនោះ នៅពុំបរិបូណ៌ ស្មើរកប្រមូល
ទុកឱ្យគេទេ ។

កូនចៅអើយអត់ គិតក្តីកំសត់ កុំធ្វើប៉ោឡៃ
កុំអាងមានទ្រព្យ កុំត្រាប់ពុតគេ ចូរចេះរិះរេ
សាយសព្វសារពើ ។

៣៥- ធម្មតាជាស្រី កុំចង់មេត្រី សាយសព្វអន្ទើ
យកម្តេចវ័ណ្ណស្តុរ មកគរទុកលើ ស្រមោចហើយតើ
អត់ម្តេចមិនស៊ី ។

មួយដូចប្រុសខ្វោះ[១] ពាលពេញកម្លោះ ចិត្តចោរចង់ស្រី
កលមួយដូចក្អែក ចេញលួចរកឆី មិនដឹងឬអ្វី
យកពងមាន់ផ្ញើ ។

១- ខ្វោះ = ពាក្យបុរាណ ខ្វោះ គឺកំឡោះ ។

កលមួយសោតណា នេះនឹងឧបមា អណ្ដើកឯងតើ
ពងលាក់ជាហើយ ម្ដេចឡើយទៅផ្ញើ អស់ពាក្យពេចន៍លើ
អាអូតមហាចោរ ។

ប្រើប្រុងប្រយ័ត្ន ពាក្យពេចន៍សួរសត្យ សារស័ព្ទពំនោល
ពីរោះមធូរ បរិបូណ៌ពាក្យពោល កុំអាលខឹងឃោរ
ចារចែងភាសា ។

កុំអាលកន្ទើង កុំស្ថិតខិតឡើង លើលោកព្រឹទ្ធា
គិតការដំណៀល លោកដៀលនិន្ទា អង្គឱ្យកើតជា
និន្ទាអាស្រូវ ។

៤០- ទោះប្រុសទោះស្រី កើតនាលោកិយ លោកឱ្យគាប់គ្រូ
ក្រែងមានឆ្នេះឆ្នាប ស្រឡាបត្រង់ត្រូវ ក្រែងជួពុំជួ-
កាលកម្មវេរា ។

លោកថាឆ្កួតបី ឆ្កួតមួយនឹងស្រី ឆ្កួតមួយនឹងស្រា
ឆ្កួតមួយនឹងល្បែង អំពើពាលា ឆ្កួតនេះហៅមហា
ឆ្កួតក្រែកន្លង ។

ឆ្កួតស្រីឆ្កួតស្រា ឆ្កួតល្បែងពាលា អំពើសឹងឆ្គង
លោកពុំឱ្យសេព ឱ្យវាងជាម្ដង វាតែងឱ្យហ្មង
ភ្លេចភ្លាំងស្មារតី ។

ឱ្យភ្លេចក្ដីគាប់ ភ្លេចទាំងខ្លួនស្លាប់ ភ្លេចសាស្ត្រសួស្ដី
ភ្លេចសីលភ្លេចទាន ភ្លេចញាណវុឌ្ឍី ភ្លេចច្បាប់ប្រក្រតី
ឆ្គួតបីប្រការ ។

កុំអាងចំណេះ កុំអួតថាចេះ កុំដោយពុតពាល
កុំសមកុំសេព កុំស្រើបកុំស្រាល កុំអរកុំអាល
ត្រេកទៅដោយវា ។

៥៥- ថាបើនឹងចង់ សេពដោយចំណង់ អំពើពាលា
អាចារ្យលោកចង ជាពាក្យឧបមា ឱ្យអ្នកមួយណា
ដុតដែកឱ្យក្ដៅ ។

បើកាន់ដែកបាន នោះទើបឱ្យហ៊ាន សេពសមចូលទៅ
អំពើទាំងបី ដូចដែកប្រាលឆ្អៅ លុះកាន់មិនក្ដៅ
នោះទើបសេពបាន ។

អំពើគុណគាប់ កូនចៅអើយស្ដាប់ អាពុកទូន្មាន
រៀនគុណទាំងប្រាំ សឹងនាំរូបបាន រួមរក្សាប្រាណ
ពិតពុំឃ្លាតឃ្លា ។

កាលណាសឹកមាន ថ្មើងឯទាហាន ពន្លឹកមហិមា
កាលបើមានអាថ៌ នូវសារបញ្ហា ដោះស្រាយប្រស្នា
ថ្មើងឯប្រាជ្ញប្រាយ ។

មួយសោតកាលបើ រិះគិតនឹងធ្វើ កិច្ចការសម្មាយ
ច្រើងឯអ្នកជាង ជំនាងសុសសាយ កិច្ចការទំនាយ
ច្រើងឯហោរា ។

៥០- កាលកើតព្យាធិ រោគរោមឥន្ទ្រិយ៍ ច្រើងឯពេទ្យា
រីអ្នកទាំងប្រាំ សឹងនាំអាត្មា ឱ្យគាប់ដោយនា
ចំណោះទីទៃ ។

មួយសោតជាសង្ឃ នោះឱ្យផ្គត់ផ្គង់ តាមព្រះវិន័យ
ជាស្រីសោតផ្គត់ មារយាទប្រពៃ ជាមនុស្សសព្វថ្ងៃ
ឱ្យវៀរបាបបង់ ។

ចូរចេះដាក់ខ្លួន គួរគិតក្តីសួន រក្សាផ្គត់ផ្គង់
ស្គាល់ទៅស្គាល់នៅ ប្រាជ្ញខ្ទៅគង់ ស្គាល់វៀចស្គាល់ត្រង់
ស្គាល់ឱ្យគ្រប់ក្រៃ ។

លោកថាឱ្យត្រាប់ នូវសត្វកុកសាប់ អំពើប្រពៃ
កុំត្រាប់កុកស ភោភាវសព្វថ្ងៃ ហើរទំអាស្រ័យ
ពុំប្លែកប្លែងប្រាណ ។

លោកថាដែកផង ហៅរឹងកន្លង គេដុតដំបាន
រូសកោសជាការ តាមចិត្តប្រមាណ ពុំដែលនឹងមាន
ប្រកែកឡើយណា ។

៥៩-	ដំរីក្នុងព្រៃ	សាហាវហ៊ានក្រៃ	មមីសោះសា
	គេទាក់មកបាន	ផ្ទះផ្សាំងជិះជា	ពុំដែលនឹកថា
		ប្រកែកមិនទៅ ។	
	គ្រង់ពាលប្រទូស្ត	ប្រទះរឹងរូស	ពុំលុះប្រដៅ
	រឹងលើសពីដែក	នឹងដំរីនៅ	ដោយនាកម្លៅ
		កម្លាំងមោហា ។	
	លោកថាក្អែកពិត	យកម្តេចមណីរតន៍	កែវទៅបូជា
	ម្រឹគជាតិវិស័យ	ពាក់ម្តេចជដា	ធម្មជាតិជាស្វា
		ស្លៀកម្តេចសំពត់ ។	
	យកម្តេចព្រះធម៌	ជ្រៅជ្រះមានអាថ៌	ប្រពៃវិសុទ្ធ
	ប្រដៅពាលា	ប៉ោខ្មៅស្មុគទ្រុឌ	យកម្តេចឯមកុដ
		បំពាក់ពានរ ។	
	លោកថាផ្កាផង	ពិដោរពិតហោង	បុស្បាបវរ
	ក្លិនក្លែបត្រឡប់	សាយសព្វទិសករ	ហើយរោយកេសរ
		បាត់បុស្បគន្ធា ។	
៦០-	តែអ្នកមួយទៀង	ពាក្យពេចន៍ឥតល្មៀង	ចម្រើនមេត្តា
	នោះក្លូវក្រអូប	ក្រៃលែងក្លិនផ្កា	ទូទៅនានា
		ដោរដល់សួគ៌ស្ថាន ។	

រីអសោចលាមក ហៅស្អុយអាក្រក់ ពេកពន់ប្រមាណ
មោះស្អុយនោះសៀ្វយ ស្ហែស្ហើយគ្រាន់ក្បាន្ត លុមទប់ទល់បាន
ពុំទាន់ជាអ្វី ។

តែអ្នកមួយក្បូរ រអែរអូ្វរ ចិត្តបាបមួទូ
កុហកភរភូត បញ្ឆោតស្រដី នាំពាក្យអប្រិយ
បំបែកមិត្តគេ ។

នោះក្បូរអាក្រក់ ស្អុយក្រៃលែងលាមក ពុំមានល្ហើយល្ហែ
ដល់បរលោកសោត ទៅនៅនិរយេ នរកឯងង
ទល់ទុក្ខវេទនា ។

កុំពារកុំពាន កុំយល់គេមាន ប្រណែនឫស្យា
ចូរវៀរពាក្យស្លែង ថ្លែងទៅពុំជា វៀរពាក្យមុសា
បានបុណ្យក្រាស់ក្រៃ ។

៦៥- កូនចៅអញអើយ ចាំទុកជាត្រើយ គ្រប់ខ្លួនទីទៃ
ដើរដោយគន្លង ផ្លូវផងវិស័យ កុំពារពានព្រៃ
ជាន់ជាប់បន្ទា ។

ក្រកិច្ចក្រកល ក្រដឹងក្រយល់ ក្រកិច្ចធានា[១]
ក្រវៃច្នៃទាស់ ឆ្លើយឆ្លាស់លោកា ក្រជាមាតា
បិតាស្ងួនគ្រង ។

១- ច្បាប់ខ្លះថា ក្រចិត្តសទ្ធា ។

ក្រពាក្យពីរោះ ក្រចិត្តអាចស្មោះ ដឹងទុក្ខសត្វផង
ក្រអត់ក្រឱន ស្រឡាញ់ស្លូនត្រង់ ក្រពាក្យឥតឆ្លង
ល្មមនឹងចិត្តគេ ។

ក្រមានពាក្យសត្យ ក្រចិត្តអាចកាត់ ស្រឡះពីស្នេហ៍
ក្រធ្ងន់គំនិត ក្រគិតគុណគេ ក្របានជាមេ-
បាគេទាំងឡាយ ។

ក្តីច្បាប់នេះក្រ នរណាអាចយក៍ ទុកខ្លួនសម្ចាយ
ដ៏លោកនេះគាប់ នៅបានពណ្ណរាយ ដល់បរលោកនាយ
សោយសុខស្រេចស្រាប់។

៧០- ឱពុកចាស់ហើយ អស់កូនចៅអើយ នាំគ្នាស្តែងស្តាប់
ពាក្យពិតទូន្មាន ប្រធានគ្រាន់គ្រប់ ស្មើទ្រព្យសម្រាប់
ទុកឱ្យគ្រប់គ្នា ។

ចូរចាំកុំភ្លេច ទូន្មាននេះស្រេច ស្មើខ្លួនហើយណា
ចាំចងឱ្យខ្ជាប់ ជាច្បាប់អាត្មា ស្ងួរេចអក្ខរា
សុភាសិតហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ ពាក្យចាស់

បទព្រហ្មគីតិ

១- ពាក្យចាស់ពាក្យពីព្រេង ទោសខ្លួនឯងមើលពុំយល់
ទោសគេតូចសោតសល់ រមិលយល់ប៉ុនទាំងភ្នំ ។
ចូលព្រៃសត្វសាហាវ រកអំពាវ(១)គ្នាមកជុំ
ដល់បានស្ករទឹកឃ្មុំ ពូនក្នុងផ្ទះឆីម្នាក់ឯង ។
បានហើយចង់បានទៀត ឆ្លៀតហើយឆ្លៀតពុំគិតឈ្វេង
មើលយល់តែម្នាក់ឯង មិនយល់គេឯទៀតផង ។
នឹងស៊ីចង់ពិសា ខ្ជិលទំពារឱ្យម៉ដ្ឋហ្មង
យល់នាមថាជាមង យល់ឯផងថាជាក្លួយ ។
៥- យល់តាថាជីដូន យល់ឯកូនថាជាក្មួយ
យល់ពីរថាជាមួយ យល់ឯព្រួយថាជាសុខ ។
យល់ទោសថាជាគុណ យល់ឯបុណ្យថានរក
យល់ល្អថាអាក្រក់ យល់លាមកថាជាផ្កា ។
ស្លៀកស្បង់មិនកោរសក់ ឆ្លុះកញ្ចក់ធ្មេចនេត្រា
យល់សេះថាជាលា យល់គជាថាកណ្ដុរ ។
នេះពាក្យលោកពីព្រេង អ្នកណាឈ្វេងប្រាជ្ញាយល់
ឃើញថ្លុកកុំថាថ្នល់ ក្រែងកំហល់កំហុសមាន ។

១- ច្បាប់ខ្លះថា រកកំព្រាវ បានន័យថា អំពាវនាវ ។

អ្នកប្រាជ្ញកាន់ពាក្យទៀង កុំលំអៀងពាក្យបុរាណ
កុំដើរផ្លូវបំពាន ពាក្យអ្នកចាស់លោកដៀលថា ។
១០- ពាក្យនេះពីព្រេងព្រឹទ្ធ គួរឱ្យគិតពិចារណា
កុំអួតអង្គអាត្មា ថាចំណេះចំណាំមាន ។
ដេកយប់កុំដេកយូរ ខ្លាចក្ដីទូជីនដល់ប្រាណ
បើស៊ីកុំតាមឃ្លាន គិតប្រមាណគ្រប់គ្នីគ្នា ។
លើកដាក់តាមកម្លាំង កុំភើចខ្លាំងឈើដល់ស្មា
ប្រើគេប្រើឱ្យត្រា កុំស៊ាំស៊នរនចៅរៅ ។
ទោះគិតកុំរួសរាន់ គិតឱ្យគ្រាន់ទើបដើរទៅ
កុំឱ្យមានអាស្រូវ កើតជំនៀលដល់អាត្មា ។
កុំយកឆ្អិនជានៅ កិច្ចក្នុងក្រៅមានតម្រា
កុំអាងឯងប្រាជ្ញា ចោលច្បាប់ក្បួនលោកព្រេងនាយ ។
១៥- ស្រដីឱ្យស្រួលស្រេច គិតសេចគ្រេច[១]កុំគិតងាយ
រំពឹងឱ្យវែងឆ្ងាយ យល់លង្វែកពាក្យលោកថា ។
ពាក្យព្រេងលោកស្រដី ថាកុំបីចិញ្ចឹមខ្លា
ពាក្យព្រេងលោកឧបមា គិតត្រង់ណាធ្វើឱ្យបាន ។
កាន់កពស់ឱ្យខ្ជាប់ ខ្លាចក្រឡាប់ខាំឯប្រាណ
អួសទូកកុំឱ្យល្មាន ទឹកថ្លាសោតកុំឱ្យល្អក់ ។

១- សេចក្ដីភាក់ជ្រៅ ។

ស្លឹកឈើឥតកម្រើក បើកក្រើកត្បិតខ្យល់បក់
ទឹកថ្លាល្អឹកបើល្អក់ ត្បិតរលកខ្លាំងសោះសា ។
យល់តូចកុំខិតខំ គួរសន្សំយកជាគ្នា
បានច្រើនកុំខំពារ សន្សឹមកក្បៀណតិចៗទៅ ។

២៧- អ្នកមានរក្សាខ្សត់ ដូចសំពត់ព័ទ្ធពីក្រៅ
អ្នកប្រាជ្ញរក្សាខ្លៅ ដូចសំពៅនូវសំប៉ាន ។
អ្នកខ្ពស់រក្សាទាប ដោយសភាពធម៌បុរាណ
អ្នកឆ្អែតរក្សាឃ្លាន នាអ្នករុងរក្សាឆ្នារ[១] ។
រក្សាទៅមុខរឹង ឥតកំដឹងអស់អម្បាល
ចំណោចេរកាន់កាល ដូចរបងស្រាស់បន្លា ។
កុំឆ្អែតពេកតែឯង មិនគិតក្រែងអស់គ្នីគ្នា
គេឃ្លានៗផ្ទៃផ្សា ឱ្យធីរ៉ាបានឆ្អែតផង ។
កុំមានចិត្តលលើ ពឹងក្រពើឱ្យចម្លង
កុំកាច់ឧសរបង រាំងចំណារឯអាត្មា ។

២៥- មានទូកហើយមានថ្មោល មានបង្គោលមានយុថ្កា
ទាំងព្រួរទាំងច្រវា ក្រជីងចាប់ដោយនូវគ្រប់ ។
ប្រយ័ត្នក្រែងព្យុះខ្យល់ បក់បោកដល់នឹងទល់ទប់
ប្រយ័ត្នប្រយោជន៍គ្រប់ ទើបហៅជាក់ជាគំនិត ។

១-អ្នករុងរក្សាឆ្នារ បានន័យថា អ្នកមានរក្សាអ្នកក្សត់ ។

ពាក្យព្រេងគិតគួរចាំ ជាបណ្ដាំប្រដៅចិត្ត
ពាក្យព្រេងពាក្យព្រេងព្រឹទ្ធ មុខគួរគិតៗឱ្យគ្រាន់ ។
ពាក្យនេះជាសណ្ដាប់ ទុកជាច្បាប់ទៀងជាក់ស្បាន់
ពាក្យនេះជាកំណាន់ កំណត់នៅឥតឃ្លាតឃ្លា ។
២៩- សូរេចនូវនិទាន ពាក្យទូន្មានដោយប្រការ
អម្បាលនេះឯងណា ចាំទុកកាយគ្រប់គ្រាន់ហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ ហៃមហាជន

បទព្រហ្មគីតិ

១- ហៃមហាជនសប្បុរស ទោះស្រីប្រុសកបកិរិយា
គួរគិតយកប្រាជ្ញា ចងចាំជាប់ជាគន្លង ។
មានច្បាប់ពីបុរាណ លោកទូន្មានតែងទុកឱ្យ[១]
ជនជាតិនៅឯក្រោយ ចងជាច្បាប់ទុកគ្រប់ប្រាណ ។
ធម្មតាអ្នកចិត្តល្អ ពុំដែលក្រខ្សត់ប៉ុន្មាន
ទេព្តាជាប្រធាន តែងចម្រើនសុខឥតសៅ ។
បើធ្វើចិត្តអាក្រក់ ដើរលួចឆក់លោកសៅដៅ
ទ្រព្យនោះណាបាត់ទៅ ដូចអគ្គីឆេះរោលរាល ។
៥- ទេព្តានឹងផ្តន្ទា ឱ្យវេទនានៅកណ្តាល
នរកទុក្ខអម្បាល លំបាកណាស់ណាអ្នកអើយ ។
សម្បត្តិក្នុងលោកិយ បរលោកក្តីពុំត្រាស្បើយ
ទុក្ខច្រើនពេកណាស់ហើយ តែងនឹងរងកម្មវេរា ។
បើចង់ឱ្យបានសុខ ឱ្យរិតក្តក្នុងចិន្តា
ខិតខំពិចារណា នឹងចរចាមានមេត្រី ។
បើចង់បានជាធំ នោះឱ្យខំរៀនសេចក្តី

១- ត្រង់នេះតាមច្បាប់ដើម បាត់ចុងចួន យើងមិនហ៊ានកែ ។

ឱ្យច្បាស់តាមបាលី　　កេរ្តិ៍គម្ពីរច្បាប់ធម៌ថា ។
កុំអាងតែស័ក្តិបុណ្យ　　ចិត្តលោភលន់លើតម្រា
វីបុណ្យនោះអសារ　　ទ្រព្យធនណាអន្តរាយ ។
១០- ចេះចាំក្នុងសេចក្តី　　មានមេត្រីពាក្យបរិយាយ
មេត្តាអ្នកទាំងឡាយ　　អ្នកនោះនឹងជួយឱ្យពរ ។
កុសលនោះទ្រទ្រង់　　ជួយឱ្យគង់ស័ក្តិយសល្អ
នោះនឹងចូលអាករ　　ទ្រព្យធនមកពីជិតឆ្ងាយ ។
បើកាន់កាប់ដោយធម៌　　ស័ក្តិយសល្អឃើញសប្បាយ
ទ្រព្យធនផងទាំងឡាយ　　ទុកឱ្យកូនចៅឆីបាន ។
គួរគន់គិតរំពឹង　　រិះជញ្ជឹងមើលប្រមាណ
កុសលព្រេងនោះមាន　　នឹងរំថ្មីពេកអម្បាយ ។
ច្បាប់ធម៌ពីបុរាណ　　មាននិទានជាបរិយាយ
គម្ពីរចោទចែងចាយ　　ទូន្មានមកទុកឱ្យស្តាប់ ។
១៥- កុំរំហួសវាសនា　　កុំចរចាចោលឯច្បាប់
កុំប្រឹងចោលសណ្តាប់　　កុំបន្ទប់ចោលឯខ្នាត ។
ធ្វើអ្វីគួរឱ្យគិត　　មើលពិនិត្យដោយបទបាឋ
គប្បីឱ្យសង្វាត　　កុំឱ្យខាតប្រយោជន៍ខ្លួន ។
ទៅមុខប្រយ័ត្នក្រោយ　　កុំឱ្យធ្លោយគិតឱ្យម្ហូន
ការអ្វីមើលឱ្យថ្លួន　　ឱ្យត្រូវជួននឹងរាជការ ។

កុំអាងថាខ្លួនចេះ អួតចំណេះមានប្រាជ្ញា
ឱ្យដឹងពិចារណា ព្រឹទ្ធាចារ្យទូវតូចធំ ។
រីក្នុងជាតិនេះនៃ ទោះប្រុសស្រីឱ្យគួរសម
ទើបបានធ្វើជាធំ និយាយលើគេនោះបាន ។
២០- ដូចអង្គព្រះអាទិត្យ ដ៏មានឫទ្ធិជាប្រធាន
ពន្លឺភ្លឺសព្វស្ថាន នោះពុំបានចន្លោះឡើយ ។
គិតឃើញគួររំពឹង កុំស្ងៀមឈឹងឈប់ព្រងើយ
កុំស្ងៀមធ្វើកន្តើយ ខ្លួនធំហើយត្រូវត្រួតត្រា ។
បើស្ងៀមពុំរិះគិត នឹងងងឹតដូចយប់ណា
ធ្លាយធ្លុះខុសខូចការ រីទោសាជិតដល់ខ្លួន ។
ហេតុតែពុំពិនិត្យ ដោយសុចរិតតាមច្បាប់ក្បួន
ធ្លុះធ្លាយឱ្យខូចខ្លួន នេះនៃជួនដូចព្រឹក្សា ។
ដើមឈើដុះក្នុងព្រៃ តូចធំក្តីច្រើនគ្រៀបគ្រា
ឱ្យជ្រែនៅដោយសារ គិតខុសការខ្លួនអប្រិយ ។
២៥- ជ្រែឥតអសុរោះ ដូចមនុស្សអឲ្យតិរ្ថិយ
តែងតែមានឱ្យភ័យ អាប់អន់អស់អង្គរូបា ។
បើស្តីឱ្យពិនិត្យ ពាក្យណាពិតសឹមចរចា
កុំចាត់ដោយមុសា កុំពាលោដោយក្បួនច្បាប់ ។
រក្សាកេរ្តិ៍មារយាទ កុំឱ្យឃ្លាតនៃសណ្តាប់

មានក្នុងគម្ពីរស្រាប់ គួរខំរៀនរក្សាខ្លួន ។
រក្សាអស់ទ្រព្យធន យសស័ក្តិបុណ្យឱ្យមាំមួន
ដោយតេជតេជៈខ្លួន កេរគម្ពីរទូន្មានទុក ។
បើចង់ធ្វើមេបា ឱ្យឧស្សាហ៍នៅភូមិស្រុក
ចង់បានប្រាណស្រណុក ច្បាប់ចងទុកឱ្យរៀនគិត ។
៣០- បើបានងារស័ក្តិយស ចិត្តឱ្យស្មោះនឹងមហាក្សត្រ
បើចង់គង់សម្បត្តិ ច្បាប់លោកថាកុំស្ទូវចាយ ។
បើចង់ធ្វើជាហោរ ឱ្យរៀនគូរលេខទំនាយ
ចង់សងគុណទាំងឡាយ បើនិយាយឱ្យបរមត្ថ ។
បើចង់ឱ្យបរិសុទ្ធ ឱ្យលំអុតកេរ្តិ៍មារយាទ
បើចង់រក្សាញាតិ កុំឱ្យឃ្លាតទីប្រតិបត្តិ ។
បើចង់ឱ្យបានសុខ ចៀសចាកទុក្ខឱ្យកំណត់
បើស្តីៗតាមបទ បើឃើញពុតកុំក្រេវក្រោធ ។
សន្តាននៅក្នុងស្រុក អំពល់ទុក្ខកុំពិរោធ
គង់តែគេនឹងកោត ខ្លាចអំណាចអំណាត់នោះ ។
៣៥- បើចង់ឱ្យអប្រិយ បង្កើតក្តីអាក្រក់ឈ្មោះ
បើចង់ឱ្យត្រូវខ្នោះ នោះឱ្យគិតធ្វើជាចោរ ។
សេចក្តីនេះមានច្រើន រាប់រយពាន់ក្នុងនគរ
និទានច្បាប់ទុកមក គ្រាន់តែមើលដឹងសេចក្តី ។

ឱ្យគិតពិចារណា ដោយប្រាជ្ញាញាណវាងវៃ
ត្រិះរិះអធ្យាស្រ័យ គួរឱ្យគិតរក្សាកាយ ។
រីលោកមានស័ក្តិយស បុណ្យខ្ពង់ខ្ពស់ធំទូលាយ
អ្នកតូចកុំមើលងាយ កុំផ្ទឹមកាយនឹងលោកឡើយ ។
បើស្តីឱ្យមានក្រែង កុំជល់ជែងពាក្យលោកឡើយ
តតបថែមរឿយៗ មានទោសហើយខ្លួនអាស្រូវ ។
៤០- ដូចអ្នកចេះពុះឧស ពុំដែលខុសសុទ្ធតែត្រូវ
ឧសសាញដូចម្តេចក្តី ត្រូវជដែលសឹងបែកបាន ។
ហេតុនេះគួរប្រយ័ត្ន តាមព្រះក្រឹត្យធម៌ទូន្មាន
កុំបីធ្វើបំពាន រក្សាប្រាណកុំបីធ្លោយ ។
បើខឹងដូចម្តេចក្តី ប្រុងស្មារតីកុំឱ្យធ្លោយ
ខឹងនោះនឹងខុសក្រោយ ខឹងនោះឱ្យមានទោសា ។
ទោសឱ្យបង់ស័ក្តិបុណ្យ បង់ទ្រព្យធនបុត្រភរិយា
មានកាលក្ស័យជន្មា ដល់អាត្មាសោតសឹងមាន ។
បីដូចសត្វមមាច កាន់ចិត្តកាចទ្រុស្តសាមាន្យ
ហ៊ានហើរដល់ពុះពាន ព្រះអគ្គីឆេះឆាប់ក្រៃ ។
៤៥- ហេតុនេះគួររិះគិត គួរចូលចិត្តកុំសង្ស័យ
គួរប្រឹងប្រុងស្មារតី តាមវិន័យច្បាប់ធម៌ថា ។

ទោះផ្ដាំព្រះមហាក្សត្រ ទាំងព្រាហ្មណ៍ព្រឹទ្ធនូវយោធា
ទោះផ្ដាំព្រះមាតា ព្រះបិតាជាប្រធាន ។
ឱ្យដឹងកលកិច្ចការ មើលអធ្យាស្រ័យប្រមាណ
បើលោកព្រះទ័យក្សាន្ត មានសេចក្ដីសុំចរចា ។
កលមួយលោកនិយាយ អ្នកជិតឆ្ងាយពីរាជការ
ស្ដីលលេងក្ដីណា កុំចរចាកាន់លោកឡើយ ។
ទោះបីលោកសប្បាយ ឈប់និយាយនោះស្រេចហើយ
តាមហេតុនោះអ្នកអើយ កុំចរចាការអ្វីៗ ។
៥០- មួយលោកនឹងស្ដីផង ចូរចាប់ចងចាំសេចក្ដី
កុំបីភ្លេចឡើយនៃ ពាក្យបណ្ដាំគ្រប់ប្រការ ។
មួយបើគ្រូបាធ្យាយ ឪពុកម្ដាយនូវយោធា
ព្រះមហាក្សត្រក្ដីណា លោកមានការក្រជាងាយ ។
លោកប្រើឱ្យទៅមើល៍ សព្វសារពើការទាំងឡាយ
ទោះការនៅជិតឆ្ងាយ គួរពិនិត្យមើលឱ្យជាក់ ។
ឱ្យដឹងការវែងខ្លី តូចធំក្ដីទោះមាសប្រាក់
ពិនិត្យមើលឱ្យជាក់ ក្នុងបញ្ជីជាចំណាំ ។
ទោះបីឥតដំណឹង ការពុំដឹងភ្លេចពុំចាំ
ទោះនឹងធ្វើជាធំ ស្ដីលើគេសោតពុំបាន ។

៥៩- បើដឹងការកលកិច្ច ចាំកុំភ្លេចក្នុងវិញ្ញាណ
ទើបធ្វើជាធំបាន ហេតុដោយមានមារយាទល្អ ។
បើលោកមានក្រេវក្រោធ ស្តីពិរោធខឹងវឹកវរ
ជេរពោលបន្ទោសមក៍ តាមដំណើរដែលខ្លួនធ្វើ ។
កុំប្រឹងតបតឆ្លង ឆ្លើយសាសងកេរដំណើរ
ពាក្យពេចន៍សព្វសារពើ ប្រឹងប្រកែកជជែកឈ្លោះ ។
ប្រៀបដូចជាភ្លើងឆេះ ដំណើរនេះចំចំពោះ
កុំខឹងប្រកែកឈ្លោះ នឹងភ្លើងនោះពុំឈ្នះឡើយ ។
មួយដូចដំណើរខ្លួន អ្នកធំគួនពុំគ្រាស្មើយ
ដូចភ្លើងឆេះឯងហើយ គួរចូលចិត្តគិតចងចាំ ។
៦០- គួរតែយកទឹកទៅ លត់ភ្លើងក្តៅតាមចំណាំ
សោះលោកខឹងមួនមាំ យកអំណត់ទើបលត់បាន ។
អត់ចាំលោកបាត់ក្រោធ ខឹងពិរោធលុះស្រាកស្រាន្ត
កុំថែមដោយដើមដាន ដំណើរនោះជាឯក្រោយ ។
លោកនឹងកោតថាចេះ មានចំណេះមិនថ្វស់ធ្លោយ
លោកគិតអាណិតក្រោយ ឃើញដឹងដោយសេចក្តីត្រង់ ។
លោកថាខ្លួនចេះអត់ មានអំណត់មិនល្ងើល្ងង់
នោះលោកនឹងតម្រង់ ឱ្យកេរ្តិ៍គង់កើតសុខា ។

ទោះបីលោកអាណិត | ទំរិះគិតពិចារណា
រិះរេរកប្រាជ្ញា | រក្សាខ្លួនដោយក្រឹត្យក្រម ។
៦៩- យកលោកជាទីពឹង | លើពំនឹងលោកជាធំ
គួរគិតឱ្យគួរសម | ទោះដេកដើរអង្គុយក្តី ។
ឱ្យមានទីប្រតិបត្តិ | គួរប្រយ័ត្នប្រុងស្មារតី
ទោះទ្រព្យលោកថោកថ្លៃ | គន់រំពៃមើលរក្សា ។
ខ្លួនពឹងលើលោកហើយ | កុំព្រងើយប្រហែសការ
ប្រយ័ត្នប្រុងប្រាជ្ញា | តាមសណ្តាប់ច្បាប់ប្រដៅ ។
ប្រៀបដូចដើមឈើធំ | វល្លិ៍ដុះរុំព័ទ្ធពីក្រៅ
វល្លិ៍សូមសំណាក់នៅ | ដើមឈើនោះដុះខ្ពស់ផង ។
វល្លិ៍ខ្ពស់ព្រោះគុណឈើ | វល្លិ៍ព័ទ្ធលើនោះឯងហោង
វល្លិ៍វារព័ទ្ធទាក់ទង | មានផ្លែផ្កាច្រើនក្រាស់ក្រៃ ។
៧០- ឈើដូចលោកមានបុណ្យ | វល្លិ៍ដុះព័ទ្ធពាក់ប្រស្រ័យ
ដូចអ្នកតូចនោះនៃ | គួរគិតកុំភ្លេចគុណឡើយ ។
បើអ្នកណាដឹងគុណ | កុសលបុណ្យចម្រើនឱ្យ
បើភ្លេចគុណគេហើយ | ជាបផ្តន្ទាឃើញថ្មីៗ ។
បរលោកមើលមិនយល់ | ឃើញដឹងកលកេរ្តិ៍លោកិយ
ដឹងគុណពុំភ្លេចក្តី | ដូចប្រុសស្រីដឹងស្រាប់ហើយ ។

ហេតុនោះគួរវេគិត　　　វិះពិនិត្យកុំព្រងើយ
កុំធ្វេសប្រហែសឡើយ　　　គុណនោះស្មើយានជំនិះ ។
ឈ្មួញទឹកពិតពឹងទូក　　　រីឈ្មួញគោកពឹងរទេះ
សំណាងពឹងចំណេះ　　　ប្រាជ្ញប្រាយចេះពឹងគម្ពីរ ។

៧៩- ព្រះសង្ឃពឹងវិន័យ　　　សត្វភពត្រៃពឹងធរណី
សេនាពឹងឫទ្ធី　　　ឯអ្នកជីពិតពឹងវត្ត ។
រីមូលពឹងក្រឡឹង　　　រីឯត្រង់ពឹងបន្ទាត់
កិរិយាពឹងសំពត់　　　រីបរិសុទ្ធពិតពឹងសីល ។
សត្វត្មាតពិតពឹងរុយ　　　សាច់សត្វស្អុយពឹងអំបិល
មង្គលការពឹងពពិល　　　រក្សាសីលពិតពឹងទាន ។
ទានមានគុណប្រសើរ　　　ទោះនឹងធ្វើបុណ្យសឹងបាន
ជូនឧទ្ទិសសព្វស្ថាន　　　ផលបុណ្យបានដូចប្រាថ្នា ។
រីទាននោះមានច្រើន　　　រាប់រយម៉ឺនក្នុងសីមា
ក្រមានអ្នកឯណា　　　នឹងស្គាល់ទានឱ្យគ្រប់ឡើយ ។

៨០- ទោះបីអ្នកឯណា　　　មានវាសនាប្រាកដហើយ
ប្រតិបត្តិទានជាត្រើយ　　　ទានទ្រទ្រង់ទាំងភពត្រៃ ។
ថាបើបានប្រតិបត្តិ　　　ទានប្រាកដហើយប្រពៃ
បីដូចស្ពានកែវថ្លៃ　　　កែវនៅក្នុងដួងផ្កាល្វា ។

ទានជួយឱ្យបានសុខ រួចនរកបានសុខា
សុខនៅលោកិយណា សុខដល់សួគ៌និញ្វានហោង ។
ពំនឹងពំនាក់នៅ ពឹងឱ្យត្រូវតាមគន្លង
ពឹងខុសនឹងសៅហ្មង នឹងខូចខាតខ្លួនអន្តរាយ ។
ជ្រូកស្រុកពិតពឹងមនុស្ស ទុកចិត្តស្មោះថាវសាយ
យូរទៅកើតដល់កាយ រងទុក្ខទល់ប្រាសព្រាត់គ្នា ។
៨៥- មួយដូចគោក្របី សេះដំរីនូវមាន់ទា
នៅនៃនឹងមនុស្សា យូរប្រែជាសត្រូវផង ។
មានកាលលក់បង្រាស ឱ្យព្រាត់ប្រាសពីមេពង
ជូនក្ស័យជីវិតផង ហេតុបំណងខុសថ្នាំងថ្នាក់ ។
កង្កែបគីង្គក់ហ៊ុង អរឃើញភ្លៀងស្រក់ស្រោក់
នាំគ្នាស្រែកឮជាក់ លោតលេងសាយកាលភ្លៀងនៅ ។
លង់លុះដល់ភ្លៀងរាំង ដីរឹងគាំងស្ងួតទាំងស្មៅ
កង្កែបហ៊ុងអាសៅ នេសាទទៅចាប់វាយធី ។
កង្កែបហ៊ុងលាក់ខ្លួន ជ្រកពឹងពួនក្នុងធរណី
គេតាមទាន់ចាប់ធី លុះជីវីក្សិណក្ស័យហោង ។
៩០- ក្ស័យចោលកូនតូចៗ ខុសខាតខូចបង់ទាំងពង
ព្រាត់ព្រាយប្រាសចោលរូង ត្បិតខំស្រែកសម្រែកខ្លាំង ។

ហេតុនោះគួររិះគិត ប្រុងគំនិតកុំភ័ន្តភាំង
គួរយកព្រះធម៌តាំង ទូន្មានចិត្តតាមនិទាន ។
បើកាន់ចិត្តអាក្រក់ ដូចឈើពុកស្ថិតសព្វស្ថាន
ពុកពីបណ្តូលប្រាណ សឹងបាក់បែករហែកដើម ។
ជ្រុះស្លឹកជ្រុះផ្លែផ្កា វែងវេទនាឃើញសម្បើម
ហេតុនោះគួរឱ្យខ្ពើម ចិត្តអាក្រក់កុំទុកប្រាណ ។
ទុកយូរបន្តិចទៅ ដូនក្រែងត្រូវតាមនិទាន
នឹងកើតក្តីវិនាន កុំឱ្យប្រាណរោយរេចអស់ ។

៩៥- កុំកាន់ចិត្តឫស្យា កុំចរចាចោលសប្បុរស
ឥតទោសកុំថាខុស អ្នកចិត្តស្មោះកុំបញ្ឆោត ។
ផ្គរលាន់ឮគគ្រេង កុំអួតភ្លៀងថាធ្លាក់មក
ក្រែងខ្យល់ផាត់បក់បោក ប្រានពពកមេឃស្រឡះ ។
គិតការគួររំពឹង មើលសំឡឹងឱ្យជាក់ច្បាស់
គិតការកុំចោលចាស់ ដូនក្រែងទាស់នឹងខុសក្រោយ ។
បើជនជាតិឯណា មានវាសនាបុណ្យលោកជួយ
កាន់ច្បាប់ខ្ជាប់មិនធ្លោយ កុសលឱ្យបានសុខា ។
ឱ្យបានសុខទាំងបី សុខលោកិយសុខសួគ៌ា
សុខដល់និព្វានណា ច្បាប់ធម៌ថាសុខស្រេចហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ បណ្ដាំបិតា

បទកាកគតិ

១- នេះបទកាកគា- តិទើបចងជា ច្បាប់ច្បាស់ទូន្មាន
តាមដោយគន្លង ព្រេងព្រឹទ្ធបុរាណ ប្រាជ្ញលោកទិទាន
ប្រដៅបុត្រភ្ងា ។

ហៃកូនពន្លក ស្ងួនអើយមាសយក បណ្ដាំបិតា
ឪពុកនោះចាស់ ឥតអ្វីឲ្យបា ស្ងួនអើយរក្សា
ពាក្យឪពុកនៅ ។

ឱកូនកំសត់ រៀនឱនរៀនអត់ រៀនគិតក្នុងក្រៅ
រៀនឱនលំទោន កុំឲ្យហ្មងសៅ ដល់ខ្លួនកូនពៅ
កេរ្ដិ៍ដល់ឪពុក ។

ដឹងឈ្លើយត្បិតដង កូនសោតវែងឆ្គង ត្បិតតែឪពុក
ទ្រព្យគង់ត្បិតស្រី ចេះរៀបដាក់ទុក ប្រះដេកឆាប់លក់
ត្បិតឥតបើគិត ។

៥- ចំណោះទាំងឡាយ កិច្ចកលដោះស្រាយ ត្បិតតែគំនិត
ដឹងកិច្ចដឹងកល ដឹងឆ្ងាយដឹងជិត ដូចកលកាំបិត
កាប់ឆ្ការទំលាយ ។

WAT KHEMARARATANARAM

ល្មមទៅល្មមខាន ល្មមដើរបំពាន ពុំគិតក្រងាយ
ល្មមឈប់បង្អង់ ល្មមខាននៅអាយ ក្តីក្រកុំស្រាយ
ក្តីងាយកុំធ្វេស ។

សូវដើរកុំដេក សូវថប់កុំគ្រេក សេចក្តីប្រហែស
សូវខានកុំពារ ចិត្តចង់ចចេស សូវចូលកុំចៀស
វាសរួចសឹមគួរ ។

លឿនកុំបំបោល ពាក្យព្រេងកុំចោល ទឹងកុំម្ងទូ
ស្រាយចេញឱ្យឆាប់ កុំទុកឱ្យយូរ សេចក្តីម្ងទូ
មិនដឹងខុសត្រូវ ។

ដេកកុំដំដើច គេក្រកុំសើច គេភ័យកុំព្រួហ៍
ទោះទឹងប៉ុន្មាន ធ្វើជាឱ្យគួរ តឹងគិតឱ្យធូរ
យូរគិតឱ្យឆាប់ ។

១០- សេចក្តីបម្រុង ពាក្យដើមពាក្យចុង ប្រកាន់ឱ្យខ្ជាប់
សូវនឿយឯខ្លួន កុំឱ្យបង់ទ្រព្យ សូវបង់ក្តីគាប់
កុំឱ្យខ្លួនស្លាប់ ។

សូវស្លាប់ទៅជា កុំបង់ធម្មា ឥរិយាសីលគាប់
ឱ្យគិតជញ្ជីង រំពឹងឱ្យសព្វ ពាក្យស្លែងកុំស្អប់
ពាក្យគាប់ឱ្យយក ។

ចង់គង់ឱ្យទុក ចង់បានក្ដីសុខ ឱ្យស្វែងដើររក
ឃើញច្បាស់ធម៌អាថ៌ ឱ្យយកខ្លួនជ្រក ក្ដីសោកមម៉ោក
ឱ្យចៀសចេញឆ្ងាយ ។

កូនអើយលោកិយ នេះឱ្យរៀនក្ដី រៀនច្បាប់ទាំងឡាយ
រៀនទាំងសម្ដី កុំបីរាយមាយ ក្ដីក្រក្ដីងាយ
ក្ដីគួរក្ដីសម ។

ឱកូនពុំងា ធម្មតាអ្នកជា ឱ្យរៀនថែទាំ
រៀនដាក់រៀនទុក រៀនរៀបរៀនចំ រៀនរកសន្សំ
លក់ចេញទិញចូល ។

១៥- មួយសោតឯច្បាប់ បើបាមានទ្រព្យ មនុស្សផងមកមូល
ពឹងពាក់ប្រាណណា បាយកប្រមូល សន្សំផ្សំចូល
យកមកជាមួយ ។

កូនអើយឯម្លប់ មនុស្សផងចូលឈប់ សម្រាន្តអាត្មា
ព្រោះឈើមានម្លប់ ត្រសុំសាខា ម្ដេចឡើយប្រែជា
ក្ដៅជ្រកពុំបាន ។

មនុស្សផងរំលង រកម្លប់ទៀតហោង ចូលចតសម្រាន្ត
ម្លប់នេះត្រជាក់ ត្រសាក់ក្សេមក្សាន្ត មនុស្សផងចូលថ្កាន
មិនមានហៅអាក់ ។

ឧបមាដូចទឹក ជ្រាលជ្រៅពន្លឹក ជាទីសំណាក់
មច្ឆាមច្ឆា ចេញចូលពឹងពាក់ ព្រោះទឹកត្រជាក់
មិនមានហ្មងសៅ ។
ពុំគិតឡើយហោង ឯទឹកនោះផង ម្តេចប្រែជាក្តៅ
មច្ឆាទាំងឡាយ ព្រាត់ព្រាយរត់ទៅ រកទឹកទៀតនៅ
ពំនាក់អាត្មា ។
២០- កូនអើយបើច្នោះ អសោចកេរ្តិ៍នោះ ត្រូវត្រង់ខ្លួនណា
ព្រៀងលានទាំងឡាយ គេនឹងនិន្ទា ដំនៀលដៀលថា
បាឯងពុំចេះ ។
អាប់ឥតប្រាជ្ញា អាប់ទាំងឥរិយា យោបល់ចំណេះ
អាប់ទាំងមារយាទ អាប់ទាំងតម្រិះ ត្បិតបាឯងនេះ
ពុំចេះរក្សា ។
គណនាដូចទឹក កូនអើយបើល្អឹក ពុំមានមច្ឆា
មួយគ្រាន់ពន្លៀក នៅក្នុងគង្គា ពុំរាប់ហៅថា
ប្រសើរឡើយហោង ។
មួយសោតអ្នកណា គេមកប្រាប់ថា បទបាធ្វើឆ្គង
បាគិតជញ្ជីង រំពឹងដើមទង កុំបាកែងកោង
ក្អេងក្អាងពុំស្តាប់ ។

ទូកហួសកំពង់ ភាចែវបង្អង់ ថយមកចូលចាប់
ពាក្យលឿនហួសខ្នាត ហៅឥតគំនាប់ ថយមករកគាប់
ពុំបានឡើយណា ។

២៥- អង្គុយហួសស័ក្តិ ស្រដីហួសថ្នាក់ បង់ឈោយហួសស្មា
ពុំមើលប្រមាណ នឹងប្រាណអាត្មា ហាហួសចង្កា
ថាហួសសេចក្តី ។

រីឯកង្កែប មុខដូចគេពេប ហាឡើងស្រដី
អួតឯងកម្លាំង ផល់នឹងដំរី ទោះទាំងរាជសីហ៍
ក៏អញពុំខ្លាច ។

មួយសោតចចក ដកកកូក់ អួតឯងអំណាច
នឹងជ្រែកប្រឹថពី ទៅទាំនាគរាជ ដណ្តើមយករាជ្យ
ភូមិភពនាគា ។

រីសត្វអណ្តើក វារឡើងរវើក មកអួតអាត្មា
ថាអញនឹងលោត រំលងបព្វតា ហេតុក្តីមោហា
ពុំដឹងខុសគាប់ ។

រីឯគីង្គក់ លោតឡើងពីភក់ មើលទៅគួរស្អប់
អួតខ្លួនថាល្អ ដូចមាសទឹកដប់ រាងអញចំប្រប់
ដូចរាជសីហា ។

៣០- ហាឡើងមិនធ្យាន ស្ដីមិនប្រមាណ នឹងប្រាណអាត្មា
សូវឱនកុំងើប សូវស្ងៀមកុំថា សូវវាយកុំយារ
សូវកាប់កុំជេះ ។

ឱកូនពន្លក ច្បាប់នេះបាយក ស្ងួនកុំប្រហែស
ច្បាប់នេះប្រសើរ ហោមហារិសេស កូនអើយកុំធ្វេស
នឹងច្បាប់នេះណា ។

មួយសោតឯល្បែង សប្បាយចង់លេង នឹងមានភយា
នឹងកើតទុក្ខក្រោយ នឹងបង់ទ្រព្យា នឹងកើតនិន្ទា
បង់មារយាទគាប់ ។

សប្បាយធ្វើស្រែ ចម្ការជួញប្រែ នោះមានគេរាប់
សប្បាយបានស៊ី សប្បាយបានទ្រព្យ សប្បាយនោះគាប់
សប្បាយយឺនយូរ ។

មួយសោតឯស្រី ចេះលើកយសប្ដី ចេះគិតចេះគូរ
ចេះរៀបចេះចំ ចេះសមចេះគួរ អ្នកផងនឹងសួរ
រកឈ្មោះពុំខាន ។

៣៥- នាងនេះឈ្មោះអ្វី មុខមាត់ប្រិមប្រិយ សមជាអ្នកមាន
ម្លោះហើយនឹងកើត ទ្រព្យផងពុំខាន ព្រោះពាក្យសន្ដាន
ព្រេងលានគេទាយ ។

WAT KHEMARARATANARAM

រីឯពាក្យមនុស្ស ពុំដែលនឹងខុស ហួសពីទំនាយ
ពុំដែលនឹងស្មៀង មិនជិតមិនឆ្ងាយ អ្នកផងទាំងឡាយ
គួរគិតកុំឆ្ងល់ ។

ពាក្យព្រេងលោកថា លោកមានឧបមា ឱ្យគិតឱ្យយល់
ពាក្យលោកទំនឹម មិនមានឱ្យសល់ កូនអើយកុំឆ្ងល់
នឹងពាក្យនេះណា ។

កុំអួតកុំអាង ដើរកុំមើលវាង មើលអង្គអាត្មា
កុំដើរផ្ទះគេ ហួសពេលវេលា កុំទៅធានា
ទ្រព្យគេទាំងឡាយ ។

កុំដេកផ្កាប់មុខ កុំដើរពានថ្លុក ថាឯងសប្បាយ
មានទោសនឹងគេ កុំឱ្យនិយាយ ដើមគេនឹងក្លាយ
កើតទោសទៀតធំ ។

៤០- ខ្លួនទាបកុំតោង ដៃខ្លីកុំឈោង ស្រវាឱបភ្នំ
ចាស់កោងកាន់ច្រត់ អួតអាងប្រគំ កួរអួតផ្លុំ
ប៉ុពកយកខ្យល់ ។

ខ្វាក់ផ្លុះកញ្ចក់ ដកកកូក់ ហាក់ឯងមើលយល់
ខ្វិនអួតនឹងផ្លោះ រំលងលើគល់ ទំពែករកកល
ចង់បានប្រេងលាប ។

ក្មេងចង់រាំ ក្រោកឡើងទន្ទាំ កែងកោងអាបឡាប
ថ្ងង់ចង់ស្ដាប់ច្រៀង ផ្ទៀងផ្ទងទន់ទាប ដៃត្លួចខ្លួនទាប
ចង់ឈោងចាប់ផ្កាយ ។

កូនអើយចូរស្ដាប់ ពាក្យនេះមហាគាប់ គ្រប់តួទាំងឡាយ
បាគិតរំពឹង ជញ្ជឹងឱ្យឆ្ងាយ កុំធ្វើរាយមាយ
នឹងច្បាប់នេះណា ។

មួយសោតគេប្រាប់ ថាបាពុំគាប់ ទោសដល់អាត្មា
កុំបាភិតភាំង ស្លុតស្លាំងកាយា ប្រាណប្រុងឥរិយា
ស្មារតីឱ្យនឹង ។

៤៥- រិះរកគំនិត ភ្នំយោបល់គិត ទង់ទាញសន្ទឹង
ប្រាជ្ញាមួយកាត់ ចាត់ឡើងឱ្យដឹង ចំណេះមួយរឹង
ធ្វើហាក់មិនភ្លឹក ។

កូនអើយលោកថា ពាក្យលោកឧបមា ដូចគជសារសឹក
កាំភ្លើងដៃដុំ ពុំដែលនឹងភ្លឹក ជញ្ជួចគគឹក
គគុកបោលចូល ។

ធម្មតាអ្នកជា អ្នកមានប្រាជ្ញា សន្ដានត្រកូល
ឱ្យគិតឱ្យដឹង រំពឹងឱ្យមូល ប្រាជ្ញាឱ្យចូល
ចងចាំទុកនៅ ។

កុំអួតកុំអាង កុំភូតបំព្រាង កុំឱ្យចៃចូវ
កុំកាច់កុំកិន រអែរអូវ កុំនាំពាក្យទៅ
ប្រាប់ឱ្យកើតទោស ។

កុំរេះកុំរៀន កុំបៀតកុំបៀន កុំស្តីតោសម៉ោស
គ្នាបានជាខុស ឱ្យមានសន្តោស កុំហាឱ្យហួស
ជ្រើសពាក្យទៅមុន ។

៥០- ចូលសឹកកុំញោច ជំពាក់កុំបោច ខ្ជិលកុំចងពន្ធ
ជាគ្រូអាត្មា កុំឱ្យលោកអន់ សេចក្តីទម្ងន់
សន្សឹមកុំបោល ។

កុំអួតកម្លាំង កុំអាងខ្លួនខ្លាំង រត់នឹងស្រមោល
កុំអាងជាធំ កុំងាយពាក្យពោល ពាក្យព្រេងកុំចោល
កុំថ្កោលទោសសង្ឃ ។

កុំចោលផ្លូវវៀច កុំអាងអំណាច ដើរកាត់តម្រង់
ក្រែងបង់ឥរិយា សក្តាកុំគង់ លោកហៅថាល្ងង់
អាប់ឥតប្រាជ្ញា ។

កូនអើយចូរស្តាប់ ពាក្យមួយមហាគាប់ មានមិត្តស្នេហា
ឱ្យមើលមារយាទ មើលសព្វឥរិយា ឱ្យដឹងថាជា
ជាកាចវៀចត្រង់ ។

ឱ្យសមឱ្យសួន ឱ្យល្មមនឹងខ្លួន ឱ្យធួននឹងអង្គ
សឹមយកជាមិត្ត បិតថេរដ៏លង់ ទៅមកតម្រង់
ចេញចូលស៊ីចុក ។

៥៥- មិត្តមួយសោតណា ទៅមកកាន់គ្នា បង្កើតឱ្យសុខ
មិត្តមួយឱ្យទោស បង្កើតជាទុក្ខ មិត្តមួយឱ្យផុក
ឱ្យបង់ទ្រព្យា ។

មិត្តមួយបង្ហិន ទៅមកខ្វាន់ៗ ជក់ថ្នាំស៊ីស្លា
ចុះឡើងឥតអាក់ នឹងហិនអាត្មា កូនអើយលោកថា
អាសារបង់ទ្រព្យ ។

ឱកូនពិសី កូនប្រុសកូនស្រី ស្ងួនអើយបាស្តាប់
ទំនឹមទំនង គន្លងផ្លូវច្បាប់ ទុកជាសណ្តាប់
នៃនរជនជាតិ ។

មួយសោតលោកថា ឬកក្នុងអាត្មា មានបីពុំឃ្លាត
មួយស៊ីមួយដេក មួយដើរជាខ្នាត ស៊ីឥតមារយាទ
ពុំត្រូវសណ្តាប់ ។

ដើរឥតបើគិត ដើរឥតគំនិត ហៅខុសនឹងច្បាប់
ដេកដល់ថ្ងៃរះ ហៅឥតគំនាប់ ចង្រៃអភ័ព្វ
នឹងអាប់អាត្មា ។

៦០- នឹងស្វែងរកទ្រព្យ ចង្រៃអភ័ព្វ មិនឱ្យជំនា
ឱ្យកើតតែទុក្ខ ឱ្យបង់ទ្រព្យា នឹងរកភរិយា
ហាក់ដូចគេណាយ ។

ព្រោះក្ដីអភ័ព្វ ចង្រៃនូវអព- មង្គលទាំងឡាយ
ចូលក្នុងអាត្មា មិនមានទៅឆ្ងាយ ជ្រាបជ្រៅក្នុងកាយ
ក្នុងអង្គអាត្មា ។

ទោះប្រុសទោះស្រី បើមានឫកបី ដូចច្បាប់លោកថា
ឫកដេកឫកដើរ ឫកស៊ីអាហារ ជាអ្នករក្សា
ឥរិយាមារយាទ ។

ខ្លាចមេខ្លាចបា ទោះបីធ្វើការ មិនមានឱ្យឃ្លាត
ទោះបីនឹងសើច នឹងលេងមានខ្នាត ជាអ្នកសង្វាត
ឱ្យឃ្នាតធ្វើការ ។

អ្នកផងទាំងឡាយ ទោះជិតទោះឆ្ងាយ គេយល់ឥរិយា
គេយល់ចំណោះ ជាអ្នករាបសា គេចង់ចងជា
ពន្ធយកជាញាតិ ។

៦៥- មានខ្សត់ពុំគិត យកតែគំនិត យកតែមារយាទ
ឱ្យចេះរៀបចំ ទុកដាក់ជាខ្នាត ឧស្សាហ៍សង្វាត
រក្សាទ្រព្យា ។

រីម្ដាយឪពុក នឹងបានលើកមុខ ដោយកូនពុំងា
អស់ទាំងបងប្អូន ជីដូនជីតា ម្ដាយមីងនូវមា
សឹងស្រួលចូលចិត្ត ។

ត្បិតកូនសុភាព ជាអ្នករាបទាប ត្រូវនឹងគំនិត
គ្រប់អស់បងប្អូន ទោះឆ្ងាយទោះជិត សឹងបានដូចចិត្ត
ដូចដួងចិន្ដា ។

៨៨- កូនអើយចូរស្ដាប់ ចូរចាំឱ្យខ្ជាប់ ទុកក្នុងអាត្មា
ទំនឹមទំនង គន្លងឧបមា បទចងប្រែជា
បទព្រហ្មគីតិ ។

១- កូនអើយស្ងួនតែមួយ ទុកជាត្រួយត្រូលគំនិត
កូនអើយមាសតាំងចិត្ត តាំងចរិតគិតកុំឆ្ងល់ ។
ធម្មតាកើតជាមនុស្ស ទោះស្រីប្រុសគិតឱ្យដល់
ពាក្យលោកតែងខ្វាយខ្វល់ ជាបឋមចប់ម្ល៉េះហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ កូនចៅល្បើក

បទកាកគតិ

១- នេះបទកាកគតិ[១]   ទើបចងជាបទ   ជាច្បាប់ទូន្មាន
តាមដោយគន្លង   ព្រេងព្រឹទ្ធបុរាណ   អ្នកប្រាជ្ញនិទាន
ប្រដៅបុត្រភ្ងា ។

ហៃកូនពន្លក   ស្ងួនអើយមាសយក   បណ្ដាំបិតា
ឪពុកនេះចាស់   ឥតអ្វីឲ្យបា   ស្ងួនអើយរក្សា
ពាក្យឪពុកនៅ ។

ឲ្យកូនកំសត់   រៀនឲ្យរៀនអត់   រៀនគិតក្នុងក្រៅ
រៀនឱនលំទោន   កុំឲ្យហ្មងសៅ   ដល់ខ្លួនកូនពៅ
កេរ្តិ៍ដល់ឪពុក ។

ដឹងឈ្លើយត្បិតដង   កូនសោតវែងឆ្តង   ត្បិតតែឪពុក
ទ្រព្យគង់ត្បិតស្រី   ចេះរៀបដាក់ទុក   ប្រះដេកឆាប់លក់
ត្បិតឥតបើគិត ។

៥- ចំណោះទាំងឡាយ   កិច្ចកលដោះស្រាយ   ត្បិតតែគំនិត
ដឹងកិច្ចដឹងកល   ដឹងឆ្ងាយដឹងជិត   ដូចកលកាំបិត
កាប់ឆ្ការទំលាយ ។

១- ត្រូវអានសម្រួលតាមជើងកាព្យថា៖ នេះបទកាកគត់ ។

ល្មមទៅល្មមខាន ល្មមដើរបំពាន ពុំគិតក្រងាយ
ល្មមគិតបង្អង់ ល្មមខានទូវអាយ ក្ដីក្រកុំស្រាយ
ក្ដីជាកុំធ្វេស ។

សួរដើរកុំដេក សួរថប់កុំត្រេក សេចក្ដីប្រហែស
សួរខានកុំពារ ចចើងចចេស សួរចូលកុំចៀស
វាសរួចសឹមគួរ ។

លឿនកុំបំបោល ពាក្យព្រេងកុំចោល ទឹងកុំអ៊ូទ្រូ
ស្រាយចេញឱ្យឆាប់ កុំឱ្យទុកយូរ សេចក្ដីមួទូ
មិនគិតខុសត្រូវ ។

ដេកកុំដំណើច គេក្រកុំសើច គេភ័យកុំព្យូហ៍
ទោះទឹងប៉ុន្មាន ធ្វើជាឱ្យគួរ តឹងគិតឱ្យធូរ
យូរគិតឱ្យឆាប់ ។

១០- សេចក្ដីបម្រុង ពាក្យដើមពាក្យចុង ប្រកាន់ឱ្យខ្ជាប់
សួរនឿយខ្លួនឯង កុំឱ្យបង់ទ្រព្យ សួរបង់ក្ដីគាប់
កុំឱ្យខ្លួនស្លាប់ ។

សួរស្លាប់ទៅជា កុំបង់ធម្មា ឥរិយាសីលគាប់
ឱ្យគិតជញ្ជឹង រំពឹងឱ្យសព្វ ពាក្យស្លែងកុំស្អប់
ពាក្យគាប់ឱ្យយក ។

ចង់គង់ឱ្យទុក ចង់បានក្តីសុខ ឱ្យស្វែងដើររក
ឃើញច្បាប់ធម៌ផង ឱ្យយកខ្លួនជ្រក ក្តីសោកមម៉ោក
ឱ្យចៀសចេញឆ្ងាយ ។

កូនអើយលោកិយ នេះឱ្យរៀនក្តី រៀនច្បាប់ទាំងឡាយ
រៀនទាំងសម្តី កុំបីរាយមាយ ក្តីក្រក្តីងាយ
ក្តីគួរក្តីសម ។

ឱកូនពុំងា ធម្មតាអ្នកជា ឱ្យរៀនថែទាំ
រៀនដាក់រៀនទុក រៀនរៀបរៀនចំ រៀនរកសន្សំ
លក់ចេញទិញចូល ។

១៥- មួយសោតឯច្បាប់ បើបាមានទ្រព្យ មនុស្សផងមកមូល
ពឹងពាក់ប្រាណណា បាយកប្រមូល សន្សំផ្សំចូល
យកមកជាគ្នា ។

កូនអើយឯម្លប់ មនុស្សផងចូលឈប់ សម្រាន្តអាត្មា
ព្រៃឈើជាម្លប់ ត្រសុំសាខា ម្តេចឡើយប្រែជា
ក្តៅជ្រកពុំបាន ។

មនុស្សផងរំលង រកម្លប់ទៀតហោង ចូលចតសម្រាន្ត
ម្លប់នោះត្រជាក់ ត្រសាក់ក្សេមក្សាន្ត មនុស្សផងចូលថ្កាន
មិនមានហៅអាក់ ។

ឧបមាដូចទឹក ជ្រាលជ្រៅពន្លឹក ជាទីសំណាក់
មច្ឆោមច្ឆា ចេញចូលពឹងពាក់ ព្រោះទឹកត្រជាក់
មិនមានហ្មងសៅ ។
ពុំគិតឡើយហោង ឯទឹកនោះផង ម្ដេចប្រែជាក្ដៅ
មច្ឆាទាំងឡាយ ព្រាត់ព្រាយរត់ទៅ រកទឹកទៀតនៅ
ពំនាក់អាត្មា ។

២០- កូនអើយថាបើ បាឯងអាចធ្វើ ក្ដៅក្ដាត់មហិមា
ព្រៀងលានទាំងឡាយ គេនឹងនិន្ទា ដំនៀលដៀលថា
បាឯងពុំចេះ ។
អាប់ឥតប្រាជ្ញា អាប់ទាំងឥរិយា យោបល់ចំណេះ
អាប់ទាំងមារយាទ អាប់ទាំងតម្រិះ ត្បិតបាឯងនេះ
ពុំចេះរក្សា ។
គណនាដូចទឹក កូនអើយបើល្អឹក ពុំមានមច្ឆា
មួយគ្រាន់ពន្លៀក នៅក្នុងគង្គា ពុំរាប់ហៅជា
ប្រសើរឡើយហោង ។
មួយសោតអ្នកណា គេមកប្រាប់ថា ត្បិតបាធ្វើឆ្គង
បាគិតជញ្ជឹង រំពឹងដើមទង កុំបាតោតត្លូង
ក្មេងក្លាងពុំគាប់ ។

ទូកហួសកំពង់ រាថែវបង្អង់ ថយមកចូលចាប់
ពាក្យល្បឿនហួសខ្នាត ហៅឥតគំនាប់ ថយមករកគាប់
ពុំបានឡើយណា ។

២៥- អង្គុយហួសស័ក្តិ ស្រដីហួសថ្នាក់ បង់បោយហួសស្មា
ពុំមើលប្រមាណ នឹងប្រាណអាត្មា ហាហួសចង្កា
ថាហួសសេចក្តី ។

រីឯកង្កែប មុខដូចគេពេប ហាឡើងស្រដី
អួតឯងកម្លាំង ជល់នឹងដំរី ទោះទាំងរាជសីហ៍
ក៏អញមិនខ្លាច ។

មួយសោតចចក ដកកកូក់ អួតឯងអំណាច
នឹងជ្រែកប្រឹថពី ទៅទាំនាគរាជ ដណ្តើមយករាជ្យ
ភូមិភពនាគា ។

រីឯអណ្តើក វារឡើងរវើក មកអួតអាត្មា
ថាអញនឹងលោត រំលងបព្វតា ហេតុក្តីមាហោ
ពុំដឹងខុសគាប់ ។

រីឯគីង្គក់ លោតឡើងពីភក់ មើលទៅគួរស្អប់
អួតខ្លួនថាល្អ ដូចមាសទឹកដប់ រាងអញចំប្រប់
ដូចរាជសីហា ។

WAT KHEMARARATANARAM

៣០- ហាឡើងមិនធ្យាន ស្តីមិនប្រមាណ នឹងអង្គអាត្មា
ស្ងួវឱនកុំងើប ស្ងួវស្ងៀមកុំថា ស្ងួវវាយកុំយារ
ស្ងួវកាប់កុំជេះ ។

ឱកូនពន្លក ច្បាប់នេះបាយក ស្ងួនកុំប្រហែស
ច្បាប់នេះប្រសើរ ហៅមហាវិសេស កូនអើយកុំធ្វេស
នឹងច្បាប់នេះណា ។

មួយសោតឯល្បែង សប្បាយចង់លេង នេះឯងលោកថា
នឹងកើតទុក្ខក្រោយ នឹងអស់ទ្រព្យា នឹងកើតនិន្ទា
បង់មារយាទគាប់ ។

សប្បាយធ្វើស្រែ ចំការដួញប្រែ នោះមានគេរាប់
សប្បាយបានស៊ី សប្បាយបានទ្រព្យ សប្បាយនោះគាប់
សប្បាយយឺនយូរ ។

មួយសោតឯស្រី ចេះលើកយសប្តី ចេះគិតចេះគួរ
ចេះរៀបចេះចំ ចេះសមចេះគួរ អ្នកផងនឹងសួរ
រកឈ្មោះពុំខាន ។

៣៥- នាងនេះឈ្មោះអ្វី មុខមាត់ប្រិមប្រិយ សមជាអ្នកមាន
ម្លោះហើយនឹងកើត ទ្រព្យផងពុំខាន ព្រោះពាក្យសន្តាន
ព្រៀងលានគេទាយ ។

រីឯពាក្យមនុស្ស ពុំដែលនឹងខុស ហួសនឹងទំនាយ
ពុំដែលនឹងផ្អៀង មិនជិតមិនឆ្ងាយ អ្នកផងទាំងឡាយ
គួរគិតកុំឆ្ងល់ ។

ពាក្យព្រេងលោកថា លោកនឹងឧបមា ឱ្យគិតឱ្យយល់
ពាក្យលោកទំនឹម មិនមានឱ្យសល់ កូនអើយកុំឆ្ងល់
នឹងពាក្យនេះណា ។

កុំអួតកុំអាង ដើរកុំមើលរាង មើលអង្គអាត្មា
កុំដើរផ្ទះគេ ហួសពេលវេលា កុំទៅធានា
ទ្រព្យគេទាំងឡាយ ។

កុំដេកផ្កាប់មុខ កុំដើរពានថ្លុក ថាឯងសប្បាយ
មានទោសនឹងគេ កុំឱ្យនិយាយ ដើមគេនឹងក្លាយ
កើតជាទោសធំ ។

៤០- ខ្លួនទាបកុំតោង ដៃខ្លីកុំឈោង ស្រវាឱបភ្នំ
ចាស់កោងកាន់ច្រត់ អួតអាងប្រគំ ក្លួរអួតផ្ទុំ
ប៉ុពកយកខ្យល់ ។

ខ្លាក់ផ្ទះកញ្ចាក់ ដកកក្ងក់ ហាក់ឯងមើលយល់
ខ្វិនអួតនឹងផ្លោះ រំលងលើគល់ ទំពែករកកល
ចង់បានប្រេងលាប ។

ក្មេងចង់រាំ ក្រោកឡើងទន្ទាំ កេងកោងអាបឡាប
ថ្លង់ចង់ស្តាប់ច្រៀង ផ្អៀងផ្អងទន់ទាប ដៃតូចខ្លួនទាប
ចង់ឈោងចាប់ផ្កាយ ។

កូនអើយចូរស្តាប់ ពាក្យនេះមហាគាប់ គ្រប់តួទាំងឡាយ
បាគិតរំពឹង ជញ្ជឹងឱ្យឆ្ងាយ កុំធ្វើវាយមាយ
នឹងច្បាប់នេះណា ។

មួយសោតគេប្រាប់ ថាបាពុំគាប់ ទោសដល់អាត្មា
កុំបាភិតភាំង ស្លុតស្លាំងកាយា ប្រាណប្រុងតរិយា
ស្មារតីឱ្យនឹង ។

៤៥- រិះរកគំនិត ជុំយោបល់គិត ទង់ទាញសន្ទឹង
ប្រាជ្ញាមួយកាត់ ចាត់ឡើងឱ្យដឹង ចំណោះមួយនឹង
ធ្វើហាក់មិនភ្លឹក ។

កូនអើយលោកថា ពាក្យលោកឧបមា ដូចគជសារសឹក
កាំភ្លើងដៃជុំ ពុំដែលនឹងភ្លឹក ដេញដាលគគឹក
គគុកបោលចូល ។

ធម្មតាអ្នកជា អ្នកមានប្រាជ្ញា សន្តានត្រកូល
ឱ្យគិតជញ្ជឹង រំពឹងឱ្យមូល ប្រាជ្ញាឱ្យចូល
ចងចាំទុកនៅ ។

កុំអួតកុំអាង　កុំភូតបំព្រាង　កុំឱ្យចៃធ្ងរ
កុំកាច់កុំកិន　រអែរអូរ　កុំនាំពាក្យទៅ
ប្រាប់ឱ្យកើតទោស ។

កុំវៀសកុំវៀន　កុំបៀតកុំបៀន　កុំស្ដីឱ្យមោះ
គ្នាបានជាខុស　ឱ្យមានសន្ដោស　កុំហាឱ្យហួស
ជ្រើសពាក្យទៅមុខ ។

៩០- ចូលសឹកកុំញោច　ជំពាក់កុំបោច　ខ្ជិលកុំចងពន្ធ
ជាគ្រូអាត្មា　កុំឱ្យលោកអន់　សេចក្ដីទម្ងន់
សន្សឹមកុំបោល ។

កុំអួតកម្លាំង　កុំអាងខ្លួនខ្លាំង　រត់នឹងស្រមោល
កុំអាងជាធំ　កុំងាយពាក្យពោល　ពាក្យព្រេងកុំចោល
កុំថ្កោលទោសសង្ឃ ។

កុំចោលផ្លូវវៀច　កុំអាងអំណាច　ដើរកាត់តម្រង់
ក្រែងបង់ឥរិយា　សក្ដាពុំគង់　លោកហៅថាល្ងង់
អាប់ឥតប្រាជ្ញា ។

កូនអើយចូរស្ដាប់　ពាក្យមួយមហាគាប់　មានមិត្រស្នេហា
ឱ្យមើលមារយាទ　មើលសព្វឥរិយា　ឱ្យដឹងជាក់ជា
ជាកាចវៀចត្រង់ ។

ឱ្យសមឱ្យសួន ឱ្យល្មមនឹងខ្លួន ឱ្យធួននឹងអង្គ
សឹមយកជាមិត្ត ស្និតស្នេហ៍លង់ ទៅមកតម្រង់
ចេញចូលស៊ីចុក ។

៩៥- មិត្រមួយសោតណា ទៅមកកាន់គ្នា បង្កើតឱ្យសុខ
មិត្រមួយឱ្យទោស បង្កើតជាទុក្ខ មិត្រមួយឱ្យផុក
ឱ្យបង់ទ្រព្យា ។

មិត្រមួយបង្ហិន ទៅមកខ្វាន់ៗ ជក់ថ្នាំស៊ីស្លា
ចុះឡើងមិនអាក់ នឹងហិនអាត្មា កូនអើយលោកថា
អសារបង់ទ្រព្យ ។

ឱកូនពិសី កូនប្រុសកូនស្រី ស្ងួនអើយបាស្តាប់
ទំនឹមទំនង គន្លងផ្លូវច្បាប់ ទុកជាសណ្តាប់
នៃនរជនជាតិ ។

មួយសោតលោកថា ឬកក្នុងអាត្មា មានបីពុំឃ្លាត
មួយស៊ីមួយដេក មួយដើរឥតខ្នាត ស៊ីឥតមារយាទ
ពុំត្រូវសណ្តាប់ ។

ដើរឥតបើគិត ដើរឥតគំនិត ហៅខុសនឹងច្បាប់
ដេកដល់ថ្ងៃរះ ហៅឥតគំនាប់ ចង្រៃអភ័ព្វ
នឹងអាប់អាត្មា ។

៦០- នឹងស្វែងរកទ្រព្យ ចង្រៃអភ័ព្វ មិនឱ្យជំនា
ឱ្យកើតតែទុក្ខ ឱ្យបង់ទ្រព្យា កម្ចិលសោះសា
ហាក់ដូចគេណាយ ។
ព្រោះក្ដីអភ័ព្វ ចង្រៃនូវអព- មង្គលទាំងឡាយ
ចូលក្នុងអាត្មា មិនមានទៅឆ្ងាយ ជ្រាបជាប់ក្នុងកាយ
ក្នុងអង្គអាត្មា ។
ទោះប្រុសទោះស្រី បើមានឫកបី ដូចច្បាប់លោកថា
ឫកដើរឫកដេក ឫកស៊ីអាហារ ជាអ្នករក្សា
ឥរិយាមារយាទ ។
ខ្លាចមេខ្លាចបា ទោះបីធ្វើការ មិនមានឱ្យឃ្លាត
នាបីនឹងសើច នឹងលេងមានខ្នាត ជាអ្នកសង្វាត
ខ្មីឃ្មាតធ្វើការ ។
អ្នកផងទាំងឡាយ ទោះជិតទោះឆ្ងាយ គេយល់ឥរិយា
គេយល់ចំណេះ ជាអ្នកភាបសា គេនឹងចងជា
ពន្ធយកជាញាតិ ។
៦៥- មានឱ្យត់ពុំគិត យកតែគំនិត ឥរិយាមារយាទ
ឱ្យចេះរៀបចំ ទុកដាក់ជាខ្នាត ឧស្សាហ៍សង្វាត
រក្សាទ្រព្យា ។

វីម្តាយឪពុក នឹងបានលើកមុខ ដោយកូនពុំងា
អស់ទាំងបងប្អូន ជីដូនជីតា ម្តាយមីងនូវមា
សឹងស្រួលចូលចិត្ត ។

ត្បិតកូនសុភាព ជាអ្នករាបទាប ត្រូវនឹងគំនិត
គ្រប់អស់បងប្អូន ទោះឆ្ងាយទោះជិត សឹងបានដូចចិត្ត
ដូចដួងចិន្តា ។

៦៨- កូនអើយចូរស្តាប់ ចងចាំឱ្យខ្ជាប់ ទុកក្នុងអាត្មា
ទំនឹមទំនង គន្លងឧបមា ទើបចងប្រែជា
ជាបទព្រហ្មគីតិ ។

បទព្រហ្មគីតិ

១- ឱកូនស្ងួនតែមួយ ទុកជាត្រួយត្រួលគំនិត
កូនអើយមាសតាំងចិត្ត តាំងចរិតគិតឱ្យឆ្ងល់ ។
ពាក្យចាស់ពាក្យពីព្រេង ទោសខ្លួនឯងមើលពុំយល់
ទោសគេតូចសោតសល់ រមិលយល់ប៉ុនទាំងភ្នំ ។
ចូលព្រៃសត្វសាហាវ រកអំពាវគ្នាមកជុំ
ដល់បានស្កុរទឹកឃ្មុំ ពួនក្នុងផ្ទះស៊ីម្នាក់ឯង ។
បានហើយចង់បានទៀត ទំឆ្លៀតបៀតមិនគិតក្រែង
មើលយល់តែខ្លួនឯង មិនយល់គេឯទៀតផង ។

WAT KHEMARARATANARAM

៥- នឹងស៊ីចង់ពិសា ខ្វិលទំពាឱ្យហ្មត់ហ្មង
យល់នាមថាជាមង យល់ឯជងថាជាក្លួយ ។
យល់តាថាជាដូន យល់ឯកូនថាជាក្មួយ
យល់ពីរថាជាមួយ យល់ឯព្រួយថាជាសុខ ។
យល់ទោសថាជាគុណ យល់ឯបុណ្យថានរក
យល់ល្អថាអាក្រក់ យល់លាមកថាជាផ្កា ។
ស្លៀកស្បង់មិនកោរសក់ ឆ្លុះកញ្ចក់ធ្មេចនេត្រា
យល់សេះថាជាលា យល់គជាថាកណ្តុរ ។
នេះពាក្យលោកពីព្រេង អ្នកណាឈ្វេងប្រាជ្ញាយល់
ឃើញថ្លុកកុំថាថ្នល់ ក្រែងកំហល់កំហុសមាន ។
១០- អ្នកប្រាជ្ញកាន់ពាក្យទៀង កុំឱ្យល្មៀងពាក្យបុរាណ
កុំដើរផ្លូវបំពាន ពាក្យអ្នកចាស់លោកធៀបថា ។
ពាក្យនេះពីព្រេងព្រឹទ្ធ គួរឱ្យគិតពិចារណា
កុំអួតអាងអាត្មា ថាចំណេះចំណាំមាន ។
ដេកយប់កុំដេកយូរ ខ្វាចក្តីទូជិនដល់ប្រាណ
បើស៊ីកុំតាមឃ្លាន មើលប្រមាណអស់គ្នីគ្នា ។
លើកដាក់តាមកម្លាំង កុំភើចខ្លាំងឈើដល់ស្មា
ប្រើគេប្រើឱ្យជា កុំសសន់រាន់សៅដៅ ។
ទោះដើរកុំរួសរាន់ គិតឱ្យគ្រាន់សឹមដើរទៅ

	កុំឱ្យអាប់អាស្រូវ	កើតជំណៀលផល់អាត្មា ។
១៥-	កុំយល់ឆ្អិនជាឆៅ	កិច្ចក្នុងក្រៅមានតម្រា
	កុំអាងតែប្រាជ្ញា	ចោលក្បួនច្បាប់លោកព្រេងនាយ។
	ស្រដីឱ្យស្រួលស្រេច	គិតសេចក្ដីគ្រប់កុំគិតងាយ
	រំពឹងគិតឱ្យឆ្ងាយ	យល់លង្វែកសព្វនានា ។
	ពាក្យព្រេងលោកស្រដី	ថាកុំបីចញ្ចឹមខ្លា
	ពាក្យព្រេងលោកឧបមា	គិតត្រង់ណាធ្វើឱ្យបាន ។
	កាន់កពស់ឱ្យខ្ជាប់	ខ្លាចក្រឡាប់ខាំឯប្រាណ
	អូសទូកកុំឱ្យល្អាន	ទឹកថ្លាសោតកុំឱ្យល្អក់ ។
	ស្លឹកឈើឥតកម្រើក	បើកក្រើកត្បិតខ្យល់បក់
	ទឹកថ្លាល្អឹកបើល្អក់	ត្បិតរលកខ្លាំងសោះសា ។
២០-	យល់តូចកុំអាលទំ	គួរសន្សំយកជាគ្នា
	បានច្រើនកុំអាលពារ	សន្សឹមតិចៗរៀងទៅ ។
	អ្នកមានរក្សាខ្សត់	ដូចសំពត់ព័ទ្ធពីក្រៅ
	អ្នកប្រាជ្ញរក្សាខ្លៅ	ដូចសំពត់នូវសំប៉ាន ។
	អ្នកខ្ពស់រក្សាទាប	ដោយសភាពធម៌បុរាណ
	អ្នកឆ្អែតរក្សាឃ្លាន	នាអ្នករុងរក្សាឆ្នារ ។
	រក្សាទៅមករឹង	ឥតកំដឹងអស់អម្បាល

WAT KHEMARARATANARAM

ចំណេរចេរកាន់កាល ដូចរបងស្រាស់បន្លា ។
កុំធីឆ្អែតតែឯង មិនគិតក្រែងអស់គ្នីគ្នា
គេឃ្លានក្នុងផ្ទៃផ្សា ឱ្យធីរ៉ាបានឆ្អែតផង ។
២៦- កុំមានចិត្តលលើ ពឹងក្រពើឱ្យចម្លង
កុំកាប់ឳសរបង រាំងចំណារឯអាត្មា ។
មានទូកឱ្យមានថ្នោល មានបង្គោលមានយុថ្កា
ទាំងពួរទាំងច្រវា ដើងថែវណាំឱ្យសព្វគ្រប់ ។
ប្រយ័ត្នក្រែងព្យុះខ្យល់ បក់បោកដល់នឹងទល់ទប់
ប្រយ័ត្នប្រយោជន៍គ្រប់ ទើបហៅជាក់ជាគំនិត ។
ពាក្យព្រេងគិតគួរចាំ ដូចបណ្តាំបណ្តៅចិត្ត
ពាក្យព្រេងគួរឱ្យគិត គិតរំពឹងឱ្យគ្រប់គ្រាន់ ។
ពាក្យនេះជាសណ្តាប់ ទុកជាច្បាប់ទៀងជាក់ស្បាន់
ពាក្យនេះជាកំណាន់ កុំណាត់នៅពុំឃ្លាតឃ្លា ។
៣០- តែងតពាក្យទៅទៀត កុំបៀនបៀតអ្នកព្រឹទ្ធា
កុំសង់ផ្ទះបៀតធ្លា ស្រីសាធារណ៍ពុំគង់ទ្រព្យ ។
ស្រីស្រាលខ្លៅប្រច័ណ្ឌ ស្តីជញ្ជាន់ថាពុំគាប់
ពាក្យនេះឥតគេរាប់ ពាលវែងស្អប់ពាក្យមេបា ។
ប្រឡែងវែងច្រើនឈ្មោះ ពាក្យទ្រគោះច្រើនគេថា
កំណាញ់កើតនិន្ទា នឹងសាធារណ៍ពុំគង់ទ្រព្យ ។

កូនកាចវែងចាញ់ម្ដាយ ពាក្យពាយងាយគេវែងស្អប់
ទ្រឹទ្រព្យគេកញ្ជប់ រកគេទៀតគេថាគ្មាន ។
អ្នកទាបវែងស្អប់ខ្ពស់ ត្បិតពឹងយសគេពុំបាន
អ្នកខ្សត់ស្អប់អ្នកមាន ត្បិតពុំបានឱ្យពឹងទ្រព្យ ។

៣៥- អ្នកខ្លៅវែងស្អប់ចេះ ត្បិតតម្រិះគិតគំនាប់
អ្នកខុសវែងស្អប់គាប់ ត្បិតគេរាប់តែអ្នកត្រូវ ។
ពាក្យនេះអស់ម្ល៉េះហើយ កូនចៅអើយយកទុកទៅ
គ្រាន់បានប្រៀនប្រដៅ តកូនចៅផៅសន្ដាន ។
ពាក្យនេះស្មើខ្លួនហើយ កូនចៅអើយចូរចាំប្រាណ
អស់អាចឱវាទទាន ជាសូរេចម្ល៉េះឯងហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ វិធូរបណ្ឌិត

បទព្រហ្មគីតិ

១- ព្រះខាន់ហើយឥតស្រោម　　នាផ្ទៃក្រោមឥតមន្ត្រី
ក្សត្រិយ៍ពុំចេះគម្ពីរ　　ស្រីឥតគម្ដែងក្រឡា ។
កើតមកជាបុត្រក្សត្រិយ៍　　ពុំប្រយ័ត្នរៀនសាស្ត្រា
ពុំរៀនពិចារណា　　ពុំដឹងក្រឯទុក្ខរាស្ត្រ ។
ពុំតម្កើងពាក្យពិត　　បញ្ជូវិធសីលវិនាស
យកគលាយកប្បាស　　កុំយកមាសលាយនឹងប្រាក់ ។
ប្រើត្រាប់ឯត្រាជូ　　កុំបង់ផ្លូវដោយតម្រាស់
កុំជិះរទេះចាស់　　បាចសាចខ្សាច់កំបុតត្បូង ។
៥- ជាក្សត្រិយ៍ពុំរៀនធម៌　　ពុំដោះសាជំងឺទ្រូង
រាស្ត្រទាស់នឹងចំកោង　　អាក់ចិត្តខឹងសត្វចោមរោម ។
នឹងកើតក្តៅក្រហាយ　　ទុក្ខអន្តរាយភពផ្ទៃក្រោម
រាស្ត្រផងនឹងខឹងចោម　　ជ្រោមខ្វាត់ខ្វាយទីទៃណា ។
រីមិត្រសង្សារស្នេហ៍　　កុំបីប្រែកែពាក្យថា
ស្រឡាញ់នូវសត្យា　　កុំបីស្អប់ឱ្យសាមាន្យ ។
អ្នកកាចសរ[១]ពើក្តី　　សឹងអប្រិយរំជួលប្រាណ
កើតទោសអាត្មាមាន　　គំនូរខុសជាអសារ ។

១- សរពើ ដូចគ្នានឹង សារពើ ។

ទោះឆ្លងព្រះគង្គា សាត់អាត្មាកណ្ដាលវាល
ពារសឹកដេញប្រហារ រត់ចេញទៅប្រទះខ្លា ។
ប្រទះទាំងទាកឈ្លើង សឹងជាប់ឡើងខាំអាត្មា
ចំរូងច្រូងបន្លា ជាប់ដោយជើងជាន់ដិតដី ។
ខ្មោចរក្សាគ្រឹះស្ថាន ទោសនឹងមានភូមិលំនៅ
បិតខ្វែងប្រែក្ដាត់ក្ដៅ សឹងហ្មងសៅធ្វើទោសយើង ។
ទាំងនាយពុំរក្សា បៀនបិណ្ឌាកុំឱ្យថ្កើង
អស់ញាតិពុំបន្ទើង សឹងរត់ចៀសចេញទៅឆ្ងាយ ។
ពឹងថ្មោលៗសោតបាក់ ទូកពំនាក់ភ្លូកព្រាត់ព្រាយ
ពឹងបុណ្យបាបកំចាយ សាត់គឃ្លាយដោយខ្យល់នាំ ។
កុំឱ្យចង្វាចឹក ស្ទូវចុះទឹកក្រពើខាំ
អភ័ព្វនៅសាំទាំ ជាទុក្ខសោកនៅស្លេកស្លក់ ។
នូវកើតឯហោចហីន ត្រមោចក្បែណរឹងអាក្រក់
អំពើដ៏លាមក នូវកើតទោសជាសាមាន្យ ។
ដូចពាក្យនៃមនុស្សផង ស្រដីឆ្លងផតប្រមាណ
ពោលពាក្យពារបំពាន ពុំរំពឹងឯក្រោយភ្នែក ។
ពានរពុំដែលស្ទ័គ្រ ស្រីសាធស័ក្តិពុំដែលស្រែក
រីឯមៀមនិងក្អែក ពុំដែលរួមទ្រនំគ្នា ។

ទោះអ្នកជាតិព្រេងព្រឹទ្ធ ចាំរិះរឹតបុរាណា
គួរចងចិត្តស្នេហា សរពើពិតកេរសព្វស្ថាន ។
យកខាលដងសំណា ដោយចិត្តឆតិតឱ្យបាន
រលាយឯខាលភាណា សឹងពុំបានបង់ខាលសោត ។
២០- ប្រទះបោះកាំបិត បង់សុចរិតនៃអ្នកឆោត
បង់ពីរប្រការសោត ត្រូវដំនៀលលោកនិន្ទា ។
កុំកាន់ពាក្យអសត្យ ប្រុងប្រយ័ត្នអង្គអាត្មា
ដ៏លោកបរលោកា បរិបូណ៌បានសុខសួស្ដីហោង ។
កុំពោលពាក្យមុសា វាទវាចាឱ្យមានប្មង
ចំពួកសត្រូវផង តែងយកទោសនៃអាត្មា ។
កុំពោលពាក្យបំពាន តែងនឹងមានដំនៀលថា
ទុយ៌សពិតពុំជា នូវខ្មាសមុខឯងសព្វថ្ងៃ ។
យកខ្មោចគេមកយំ មើលផ្សំថ្នាំព្យាធិ៍ហិនហៃ
ពុំនីរពុំប្រពៃ ពុំបានជាប្រយោជន៍អង្គ ។
២៥- ធ្វើគុណកើតជាទោស យកឈើងប្រោសក្នុងអន្លង់
យកប៉ុយទៅគ្របភ្លើង គុណប្រឡុងអម្បោះផ្កាយ ។
អណ្ដើកអម្ចាស់មាន ហ៊ានឈ្លានពានយកស្មោរងាយ
ក្រួចផ្ទូរពុំផ្ទូរក្លាយ ពុំប្រយ័ត្នគេយកបាន ។

ហេតុចិត្តពុំគិតថ្មៃ អំពីព្រៃពន់ប្រមាណ
អ្នកថ្លោះយសពីប្រាណ ចិត្តពុំក្សាន្តពុំរសាយ ។
អ្នកខ្ជិលចង់តែឆី អ្នកអប្រិយគេមើលងាយ
រក្សាច្រើនផាផាយ ទ្រព្យខ្វាត់ខ្វាយរង្គោះឡើង ។
ដំរីសារចូលទៅ ក្នុងអំពៅនោះរលើង
ទាំងគុម្ពល្អិតដោយជើង នៃដំរីសារចូលហោង ។
អំពៅអំពល់អស់ រលើងឫសទាំងគុម្ពផង
ទាំងស្រែចំការគ្រង ឋានលំនៅឥតអាស្រ័យ ។
អ្នកខ្លាចអួតអាងហ៊ាន ស្រដីវានពួតជើងដៃ
កម្លាំងមានស្មើថៃ ទើបបើអួតអាងសាធារណ៍ ។
រីឯជាទាបាន ស្ងៀមនៅឋានពុំចរចា
សន្សឹមរកឆីស្លា លុះសឹកដល់បន្លឹមាត់ ។
ដូចស្បែកខ្លាទទូរ សឹងសាយគួរគង់ពុំបាត់
កាលស្លាប់គេលះលាត់ លាយយល់ស្អាត់ដូចដែលហោង។
ដូចពុតពាលពុំជា កុំផ្គន្ធាទោសទណ្ឌផង
ផងតប់ងាល់វាយចង ពុំចេះចោលពុតបាត់បង់ ។
ដូចខ្សៀនកន្ទុយឆ្កែ ទោះនូវប្រែពត់ពុំត្រង់
យកប្រេងទូនរឹតទង់ រោលភ្លើងពត់ពុំត្រង់បាន ។

ដូចពុតពាលសក់ឡក់ ចិត្តអាក្រក់ធ្វើលឹកលាន
យល់ធម៌ដំបូន្មាន ចិត្តពុំចូលពុំចង់ស្ដាប់ ។
ទឹកហូរចេញចូលណា ដោយច្បាប់ថាលោកប្រើគ្រាប់
ជាញាតិសន្ដានស្រាប់ គួរបីគ្រាប់អំពើពង្ស ។
អ្នកតូចឥតមេត្រី ចងជាក្ដីមែនគ្មាចង់
ទ្រព្យធននាយពុំគង់ បទបំណាងឯងឱ្យបាត់ ។
ទោះបីយល់គេខុស កុំប្រទូស្ដប្រទះមាត់
យល់ប្លែកប្រើប្រយ័ត្ន គួរលែងសាធសេចក្ដីធម៌ ។
៤០- ទោះបីជាតិអ្នកចេះ មានចំណេះអាងដឹងអាថ៌
ប្រើធ្ងន់ប្រើដោះសា ដោយសណ្ដាប់ព្រះធម៌ស្រាយ។
វីពាក្យពាលកម្លៅ ពុំដឹងជ្រៅដោយបរិយាយ
នាំពាក្យទៅនិយាយ ដើរប្រាប់ប្រាយឱ្យអប្រិយ ។
អម្ចាស់អ្នកប្រើទៅ វិលវល់នៅពុំខ្វាចក្ដី
ស្វែងទ្រព្យសរពើអ្វី អង់អាលឥទ្រព្យសាធារណ៍ ។
ប្រើទៅជារាជទូត ចិត្តពុំស្លូតធ្វើក្រៅសារ
ចេះចាំនូវអស់អាថ៌ ជារាជសារទូរាគមន៍ ។
ជារាជបុរោហិត រាជបណ្ឌិតគ្រូហោរធំ
ពុំមានប្រព្រឹត្តក្រម លោភក្រៃលែងអ្នកសាមាន្យ។

៤៩- ទោះគេស្រឡាញ់ហោង ប្រើចេះស្នងស្រលាញ់ថ្កាន
បណ្ដាញហាឫទ័យក្សាន្ត សមស្នេហាមិត្រមេត្រី ។
ទោះចេះក្ដីកិច្ចកល ប្រើចេះយល់អាថ៌នោះមិញ
អប្រិយប្រើចៀសចេញ ទូរទីឆ្ងាយឱ្យបាត់ដាន ។
ពុំគួរយកខ្លួនគប់ គួរតែស្អប់ហេតុសាមាន្យ
កុំសេពអាស្រ្រូវប្រាណ ពាក្យដំនៀលត្រូវឯភ្នែក[1]។
កុំយកពងមាន់ផ្ញើ ពូជ៍លើសំបុកក្អែក
អ្នកជំកុំផ្ញើដែក អ្នកប្រមឹកកុំផ្ញើស្រា ។
កុំបីយកសំរិទ្ធ ផ្ញើអ្នកស្និតនោះពុំជា
រីឯអ្នកចំការ កុំយកគ្រាប់ត្រសក់ផ្ញើ ។

៥០- ទោះស្រូវភោជ្ជសាលី ទុកកុដុម្ពិក៍នោះឃាត់ប្រើ
កុំមានចិត្តសើរើ យកមកផ្ញើនៅជលស័យ ។
បញ្ញើបួនប្រការ ពិចារណាឱ្យអស់ក្ដី
កុំមានពាក្យអប្រិយ ខ្លាចចំណោរដំនៀលថា ។
កាលក្អែកចេញធីលុះ រាត្រីនោះមៀមភោក្ដា
មានសឹករកអាសា ទៀបអាត្មាកុំឃ្លាតឆ្ងាយ ។
ទឹកឡើងស្រមោចលង់ លុះចំណង់ត្រីសប្បាយ
ស្រមោចក៏អន្តរាយ លុះចំណោរចំណាប់ល្អ ។

១- ឯភ្នែក = ឯនាយ, ខាងមុខ ។

លុះទឹករីងស្ងួតទៅ ត្រីផងនៅអាត្មាមរណ៍
អនេកអនន្តរ លុះចំណោរស្រមោចស្មុង ។
៥៥- នេះមានពៀរវេរា ពីបុរាបុរាណហោង
សព្វឋានកុំកន្លង ហេតុចំណងពីព្រឹទ្ធព្រេង ។
បានឆុកបទវាទី បានជាក្ដីបទចិត្តឯង
ហេតុចិត្តវៀចវង្វេង បង់ទ្រព្យឯងបទចិត្តស្រាល ។
រីអ្នកខ្ជេញខ្ជិលខ្ជាយ កុំបីឱ្យកាន់នូវការ
ពាលាអន្ធពាល កុំឱ្យធម៌ឥតចិត្តចង់ ។
ទោះបានសត្វបក្សី ប្រក្រតីតិចស្លាប់បង់
រីក្ដីដឹងសព្វអង្គ ប្រើគិតផ្សងគំនិតច្បាប់ ។
ប្រើត្រាប់ឯតាំងយូ ក្រឯគ្រូពុំគួរត្រាប់
កុំយល់មួយកណ្ដាប់ ជាមួយនឹងកំបង់ដៃ ។
៦០- កុំយល់សសោភា កុំបីថាជាខ្មៅក្រៃ
បន្តិចនេះប្រពៃ គួរត្រាប់កុំបីភ្លេចឡើយ ។
ទោះបីដំរីបាត់ លោកប្រើស្ដាត់វាជាត្រើយ
តាមនឹងដំរីហើយ កុំបីដើរនឹងជើងលា ។
ទោះទូកដាច់សាត់សោះ យកទូកស្មោះទៅតាមគ្នា
នេះពាក្យព្រេងលោកថា ទុកជាច្បាប់តម្រាប់កេរ ។

រីអ្នកមានប្រាជ្ញា សង្ស័យរាយល់ពុំថេរ
ទុក្ខសោកភ័យចំណេរ ប្រើផ្តាច់ផ្តិលនិរាសស្ថាន ។
ស្រុកមានសឹកកុំបី ទៅជួញទ្វីរកធនធាន
រីខ្លួនកំព្រាប្រាណ ក្រុរក្សាទ្រូវមាសប្រាក់ ។

៦៥- ចោរក្បួយចាំប្លៃប្លន់ ផតតំបន់ណានឹងលាក់
ខ្លួនឯងផតបើដាក់ សារពើទ្រព្យបាត់អស់ឯង ។
តំបន់នទីជ្រៅ កុំងូតនៅម្នាក់ឯងលេង
ទឹកហូររំពងគ្រែង កុំបីអាលចុះទូកឆ្លង ។
ក្រពើក្រពាពាំង សាហាវចាំសព្វព្រែកផង
ចាំចាប់ដោយបំណង បីដូចខ្យល់នឹងភ្លើងព្រៃ ។
ដំរីគជសារធំ ឧទារជុំជាញជល់នៃ
ច្រើនរត់ចៀសចេញវៃ កុំយកខ្លួនទៅទប់ទល់ ។
កម្លាំងតិចពិតអង្គ ឯងថាអ្នកឯណាយល់
ទើបបានខ្លួនទុព៌ល លុះនៅដួលអាត្មាមរណ៍ ។
ព្រះធម៌នេះជាច្បាប់ ប្រសើរគាប់ឱ្យអស់នរ
អ្នកផងចាំបានបរិ- បូណ៌ដល់ត្រីពិធសួគ៌ហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់ ត្រីនេតិ

បទភាកគតិ

១- បពិត្រមហារាជ ទ្រើសទ្រង់អំណាច អញ្ជើញស្ដេចស្ដាប់
ទំនឹមទំនង នេះហោងជាច្បាប់ ទុកជាសណ្ដាប់
នៃនរជនជាតិ ។

នរអ្នកណា នឹងចូលទៅជា វររាជអមាត្យ
សេនាមន្ត្រី កវីជាអាទិ៍ រៀនច្បាប់ជាខ្នាត
តែងទុករៀងទៅ ។

បម្រើព្រះបាទ ព្រះបរមនាថ អធិរាជចមចៅ
ឱ្យសមឱ្យល្មម នឹងក្សត្រានៅ ឱ្យឡើងគាល់ហៅ
អ្នកជាអម្ចាស់ ។

មួយនោះព្រះអង្គ ក្សត្រាទ្រើសទ្រង់ គ្រងផ្ទៃក្រោមក្រាស់
គួរមានមនោរម្យ សុខសមសោមនស្ស រៀនឱ្យច្បាស់លាស់
ត្រង់ច្បាប់នេះណា ។

៥- អស់មុខមន្ត្រី ដោយព្រះបាលី នាសតិរាជា
បើមុខមន្ត្រី ពុំពិចារណា នឹងក្បិណក្សត្រា
ពុំលែងឡើងហោង ។

ត្បិតមុខមន្ត្រី សេនាបតី ពុំដោយគន្លង
លោភោចង់បាន បំពានរាស្ត្រផង រាស្ត្ររឹងក្តៅហោង
អង្គឥតអាស្រ័យ ។

រាស្ត្រដូចមច្ឆា មន្ត្រីសេនា ដូចគង្គានៃ
បើប្រែជាក្តៅ ក្រៃក្រៅវិស័យ រាស្ត្ររឹងកើតភ័យ
អង្គឥតពំនាក់ ។

មន្ត្រីយោធា បីដូចព្យគ្ឃា និងពស់ពញ្ញាក់
រីអស់រាស្ត្រផង ចរចូលពឹងពាក់ ក្បិណាប្រែជាយក្ខ
យង់ឥតករុណា ។

មួយ កុបុត្តំ នាសតិធនំ បទបន្ទែថា
បើមានកូនកាច កំណាចហើយណា សឹងវិនាសប្រា-
កដគឺសន្តាន ។

១០- មួយ កុភូមំ នាសតិធនំ វិនាសធនធាន
នៅភូមិអាក្រក់ នោះនឹងកើតមាន ព្យាធិបៀតប្រាណ
ពិតពុំប្រពៃ ។

មួយ កុគេហំ នាសតិរីជំ បន្ទែនេះនៃ
នៅផ្ទះអាក្រក់ នឹងកើតហឹនហៃ ប្រាជ្ញាញាណញៀយ្យ
អាប់ឥតមង្គល ។

កើតកេរ្តិ៍អាប់យស ដោយនូវពាក្យមនុស្ស គេដើរមកយល់
ហើយគេដឹងថា ផ្ទះអាក្រក់សល់ កើតអពមង្គល
ដោយពាក្យគេថា ។

ឯសុមន្រ្តី ដោយអាថ៌បាលី វុឌ្ឍិរាជា
បើមុខមន្រ្តី មែនមានប្រាជ្ញា ដឹងអស់អធ្យា-
ស្រ័យគ្រប់ប្រការ ។

តម្រង់មហាក្សត្រ សោយរាជសម្បត្តិ ក្សេមក្សាន្តភពភារ
អស់រាស្ត្រមណ្ឌល សកលបរិពារ សឹងអស់រង្គាល
ដល់តិចឡើយហោង ។

១៥- ឯសុបុត្តំ វុឌ្ឍិកុលំ ថាបើកូនផង
មែនមានគំនិត ល្អឥតឯហ្មង សឹងចម្រើនបង
ប្អូនសាច់សន្តាន ។

ឯសុភូមំ វុឌ្ឍិធនំ ថាទោះភូមិស្ថាន
ល្អហើយនោះនឹង ចម្រើនធនធាន សារពើសឹងបាន
ដូចចិត្តប្រាថ្នា ។

ឯសុគេហំ វុឌ្ឍិវីជំ ថានៅគ្រឹហា
ល្អហើយនោះនឹង ចម្រើនប្រាជ្ញា សារពើប្រាថ្នា
ពិតពុំកម្រ ។

ទោះអ្នកផងដើរ គេសឹងសរសើរ ថាផ្ទះនោះល្អ
ចម្រើនសួស្ដី ចម្រើនមាត់ម- នុស្សផងគេសរ-
សើរផ្ទះនោះនៃ ៕

ច្បាប់នេះត្រកាល សូមព្រះភូបាល បរមក្សត្រិយ៍ថ្លៃ
ទ្រង់ព្រះតម្រិះ ត្រិះដោយញាណញៀយ្យ ទុកក្នុងហឫទ័យ
ជាច្បាប់ទៅហោង ៕

២០- បពិត្រព្រះបាទ ព្រះបរមនាថ លើសលោកកន្លង
ជាតិជាឥស្សរ កំពូលរាស្ត្រផង ព្រះអង្គជាច្បង
ឯងឥតផ្ទឹមដល់ ៕

យកព្រះប្រាជ្ញា យកព្រះញាណថ្លា ថ្លែងព្រះយោបល់
ត្រេកត្រិះកម្រាប អ្នកបាបកំហល់ ឱ្យនីរព្យសន៍[១]សល់
បានដូចប្រាថ្នា ៕

ទុក្ខរាស្ត្រទាំងឡាយ ក្នុងក្រោមបន្ទាយ សព្វព្រះមាត្រា
ព្រះឱស្ឋបណ្ដាំ ទុកលើសិរសា ទម្ងន់អាជ្ញា
លើរាជមន្ត្រី ៕

បពិត្រមហារាជ ទ្រើសទ្រង់អំណាច ចេស្ដារិទ្ធី
អញ្ជើញស្ដេចស្ដាប់ ជាច្បាប់គម្ពីរ សព្វព្រះវេណី
ថ្កល់ថ្កើងចំពោះ ៕

១- ព្យសន៍ ទុក្ខ, អំពើអាក្រក់, សេចក្ដីវិនាស,

បី ៗ អសារ បីៗឥតការ បីៗសូន្យសោះ
ម្តេចហៅអសារ ឥតការដូច្នោះ ម្តេចហៅសូន្យសោះ
ទេទៅឥតត្រើយ ។

២៥- នាហៅអសារ មានទ្រព្យឥតការ ពុំធ្វើបុណ្យឡើយ
ពុំសងគុណគេ អ្នកឯទៀតឡើយ ញាតិឯងជាត្រើយ
ពិតពុំស្រោចស្រង់ ។

នាហៅឥតការ ចាំសីលាចារ មោះឥតពាក្យត្រង់
ចិត្តចង់បានបុណ្យ ពុំប្រណិប័តន៍សង្ឃ ចង់យសបានអង្គ
ពិតពុំឧស្សាហ៍ ។

នាហៅសូន្យសោះ ពួធម៌ពីរោះ ពុំស្តាប់ធម្មា
យល់ក្រឹត្យក្រមច្បាប់ ពុំស្តាប់ក្រឹត្យជា ដឹងព្រះធម្មា
ពុំធ្វើបរិសុទ្ធ ។

បីផ្គង់ស្នេហា បីផ្គង់ភរិយា បីៗផ្គង់បុត្រ
ម្តេចហៅស្នេហា ភរិយាបរិសុទ្ធ ម្តេចហៅផ្គង់បុត្រ
អស់ន័យនេះផង ។

នាផ្គង់ស្នេហា រស់គាប់ពិសា កុំភ្លេចឡើយហោង
សំណេះសំណួរ សាកសួរស្នេហ៍ស្នង ឧត្បាតនេះហោង
ពុំបង់ឡើយនៃ ។

៣០- នាផ្គង់ភរិយា រណ្ដាប់គ្រឹហា ខ្ជាប់ខ្ជួនប្រពៃ
ទោះទ្រព្យរបស់ អម្រស់ទុកដៃ រក្សាសំចៃ
ពុំធ្លោយឡើយណា ។

នាហៅផ្គង់បុត្រ ប្រពៃបរិសុទ្ធ ឱ្យរៀនសាស្ត្រា
សិល្បសារពើគាប់ ជាច្បាប់អាត្មា អរឱ្យភរិយា
ដូចដោយចិត្តថ្វាត់ ។

បីៗបានល័ក្ខណ៍ បីៗបានស័ក្តិ បានសួស្ដីថ្វាត់
ម្ដេចហៅបានល័ក្ខណ៍ បានស័ក្តិបង់បាត់ បានសួន្យទៀងទាត់
ន័យនេះសោតហោង ។

នាបានលក្ខណា សរសើរអាត្មា ឯងចេះកន្លង
ពោលឥតគេស្ដាប់ សូរស័ព្ទសាសង ចូលស្ថានអ្នកផង
ឥតគេស្រដី ។

នាហៅបានល័ក្ខណ៍ ស័ព្ទគងព្យជាក់ ឥតស័ព្ទភេរី
មានមហាក្សត្រា ឥតមានក្សត្រី មានរាជធានី
ហើយគ្មានបន្ទាយ ។

៣៥- នាបានសួស្ដី ល័ក្ខណ៍ផ្ទះអប្រិយ ភូមិសោតរំសាយ
ស័ក្តិសឹងពុំជា យាត្រាទៀបឆ្ងាយ និមិត្តស្អុនកាយ
អង្គឱ្យអប្រិយ ។

បី ៗ បាត់ស្និទ្ធ បីៗបាត់មិត្ត បីបាត់ពន្លឺ
ម្ដេចហៅបាត់ស្និទ្ធ បាត់មិត្តមេត្រី ពន្លឺរស្មី
បាត់បង់នោះណា៎ ។

នាហៅបាត់ស្និទ្ធ ពោលពាក្យខុសចិត្ត ខ្សឹបខ្សៀវជេរថា
ធ្វើមុខអាក្រក់ កុហកមុសា ហេតុនោះលោកថា
បាត់ស្និទ្ធពុំមាន ។

វិន័យបាត់មិត្ត ពោលពាក្យពុំគិត សត្យាសងសាន
នាស្ពានលំនៅ ពុំទៅមកថ្កាន ខ្វិទ្រព្យបង្ខាន
មុខពុំឱ្យយល់ ។

នាបាត់ពន្លឺ ភ្នែកពិតពុំភ្លឺ ពុំយល់បរិបូណ៌
ឥតសាច់ឥតញាតិ ស្ដាប់ស័ព្ទស្ដាប់សូរ ពិតពុំបរិបូណ៌
វិញ្ញាណឯងអាច ។

៤០- បីបាត់ខុនណាង បីៗបាត់ជាង បីៗបាត់ប្រាជ្ញ
ម្ដេចបាត់ខុនណាង បាត់ជាងឯងអាច ម្ដេចហៅបាត់ប្រាជ្ញ
ទាំងបីនេះណា៎ ។

នាហៅបាត់ខុន ណាងនេះជាមុន ស្រីមានលក្ខណា
ពុំស្ដាប់អម្ចាស់ យប់ថ្ងៃឡើយណា៎ ខ្លួនចាស់ព្រឹទ្ធា
ស្រដីឡេះឡោះ ។

វិបាត់ជាងជាតិ	ធ្វើការឥតខ្នាត	ពុំស្រេចការនោះ
វាតែងឲ្យឃ្លាត	នឹងខ្នាតស្វន្យសោះ	ពុំត្រូវចំពោះ
	នឹងក្បួនច្បាប់ឡើយ ។	
នាបាត់ប្រាជ្ញប្រុះ	កាលជំនុំនោះ	ស្ងៀមស្ងាត់ព្រងើយ
ពាក្យពុំស្រដី	តិរ្ថិយឥតត្រើយ	ពុំសេពគប់ឡើយ
	មារយាទអប្រិយ ។	
បីៗបានរស	បីៗសប្បុរស	បីៗពន្លឺ
ម្ដេចហៅមានរស	សប្បុរសមេត្រី	ពន្លឺរស្មី
	ចាយចែងចរចា ។	
៤៥- ទោះមានរសកាល	សេពសោយអាហារ	មានរសពិសា
អ្នកមានសប្បុរស	កបរសវាចា	មែនមានភរិយា
	មារយាទប្រពៃ ។	
វិសប្បុរិសា	ប្រកបលក្ខណា	មានធម៌សោតនៃ
ស្រដីនូវអាថ៌	ជាធម៌ឈ្លាសវៃ	គាល់អម្ចាស់ថ្លៃ
	មានពិចារណា ។	
វិពន្លឺនោះ	កាលហ្វូបបាយឆ្លោះ	ទៀងទើបភោក្តា
ពោលពាក្យនូវអ្នក	មានព្រះប្រាជ្ញា	ប្រកបភរិយា
	ប្រណិប័តន៍សព្វកាល ។	

បី ៗ ហ៊ានហោច បីៗត្រមោច បីៗសាធារណ៍
ម្តេចហៅហ៊ានហោច ត្រមោចឥតការ ម្តេចហៅសាធារណ៍
ស្រេចស្រាយចេញហោង ។
នាហៅហ៊ានហោច អសារអសោច ខ្លួនខ្លៅធ្វើឆ្គង
គប់នូវអ្នកផឹក ប្រមឹកស្រាផង ប្រពន្ធសោតហោង
ស្រដីមាយា ។

៥០- នាហៅត្រមោច ត្រមោលកណ្តោច កណ្តែងកំព្រា
ឯងមានរបៀប ឥតប្រៀបអ្នកណា ឥតបុត្រស្នូនភ្ជា
ត្រមោចសោតសល់ ។
នាហៅសាធារណ៍ មានព្រៀងឥតការ បំបែកកិច្ចកល
ប្រពន្ធឫស្យា អាត្មាទុព៌ល រឹងព្រួតបំណុល
លើខ្លួនទៀតក្ងរ ។
បីៗសាមាន្យ បីអន្តរធាន បីៗអាស្រូវ
ម្តេចហៅសាមាន្យ អន្តរធានក្ងរ ម្តេចហៅអាស្រូវ
ពាក្យនេះលោកថា ។
នាហៅសាមាន្យ សង់ផ្ទះនាស្ថាន ទៀបផ្សារពុំជា
គប់នូវអ្នកពាល សាធារណ៍មោហា ប្រពន្ធនោះណា៎
ច្រើនបំណុលនៅ ។

រីអន្តរធាន　សង់ផ្ទះនាស្ថាន　នោះនៅជិតផ្លូវ
ខ្លួនវែងអប្រិយ　មានក្តីអាស្រូវ　ប្រពន្ធនោះកូវ
ប្រមឹកស្រាផង ។

៥៥- នាហៅអាស្រូវ　សង់ផ្ទះជិតផ្លូវ　ធ្លានោះសោតហោង
ម៉ែក្មេកពុំជា　មាត់រឹងកន្លង　ប្រពន្ធនោះហោង
គេលែងទៀតទ្វិ ។

បីៗបរលោក　បីៗពុំថោក　បីៗលោកិយ
ម្តេចហៅបរលោក　ពុំថោកនោះក្តី　ម្តេចហៅលោកិយ
គួរដឹងសោះសា ។

នាហៅបរលោក　រកគ្រូនាលោក　ដ៏មានប្រាជ្ញា
ខ្លួនសោតពុំទ្វិល　ចាំសីលភាវនា　ចិត្តថ្លាសទ្ធា
ពុំដែលដាច់ឡើយ ។

នោះហៅពុំថោក　រក្សាប្រាណលោក　ដំណឹងខ្លួនហើយ
អង្គុយខ្ពង់ខ្ពស់　ថ្កើងយសជាត្រើយ　ភរិយាគាប់ហើយ
ត្រកូលថ្លៃផង ។

នាហៅលោកិយ　ពុំយល់ឯងក្តី　មានច្បាប់សោតហោង
ពាក្យពោលសត្យា　ចរចាឥតហ្មង　ពាក្យពីរោះផង
សាន្តសមសាទរ ។

WAT KHEMARARATANARAM

៦០- បី ៗ ប្រាសលោក បីៗថយថោក ប្រាសលោកុត្តរ
ម្តេចហៅប្រាសលោក ថយថោកពុំប- រិបូណ៌លោកុត្តរ
ឲ្យពិចារណា ។

នាហៅប្រាសលោក ស្រដីថយថោក ពាក្យនោះពុំជា
ខ្លួនឯងតំអឹង ពាក្យរឹងមហិមា យល់ចាស់ព្រឹទ្ធា
ពិតពុំប្រណិប័តន៍ ។

ថោកប្រាណពេកណាំ ទុរយសអសារ អង្គុយថយក្តាត់
អាហារថយផ្ងង់ បម្រុងពីមាត់ នេះហោងលោកកាត់
ហៅថយថោកហោង ។

រីប្រាសលោកកូវ គួរនោះពុំត្រូវ ដោយធម៌ទំនង
យល់សង្ឃឥតចិត្ត ប្រណិប័តន៍សង្ឃផង សីលទាននោះហោង
ពុំស្គាល់ឡើយណាំ ។

មានតែបំបាត់ ជីវិតសព្វសត្វ ឥតមានមេត្តា
ហៅប្រាសលោកកូវ គួរនៅឯណា មានពន្ធបីប្រា-
ការអកុសល ។

៦៥- ព្រះអង្គមហាក្សត្រិយ៍ សោយរាជសម្បត្តិ គ្រងរាជ្យមណ្ឌល
រើសរកសេនា ឲ្យជាសុខពល ហើយនឹងតម្កល់
ស្នងព្រះនេត្រន័យន៍ ។

ក្រឡាពាសធំ ជាមេកងជុំ ការសង្គ្រាមជ័យ
ស្រាល់រកអ្នកណា ចេះអធ្យាស្រ័យ មានប្រាជ្ញាវៃ
ស្គាល់គ្រប់រាជការ ។

ស្គាល់ទោសស្គាល់គុណ ស្គាល់ក្រោយស្គាល់មុន ដើមចុងកណ្ដាល
ស្គាល់បាបស្គាល់បុណ្យ ស្គាល់ធ្ងន់ស្គាល់ស្រាល ស្គាល់ប្រាជ្ញស្គាល់ពាល
ស្គាល់ខ្លាចស្គាល់ហ៊ាន ។

ស្គាល់តិចស្គាល់ច្រើន សង្ខាតក្រវើន ស្គាល់អត់ស្គាល់ឃ្លាន
ស្គាល់វៀចស្គាល់ត្រង់ ស្គាល់ភូតស្គាល់មែន ស្គាល់ដីស្គាល់ដែន
ស្គាល់ព្រៃស្គាល់ត្រាញ់(១) ។

ស្គាល់គាប់ស្គាល់ខុស ស្គាល់ស្លាប់ស្គាល់រស់ ស្គាល់ឈ្នះស្គាល់ចាញ់
ស្គាល់បាញ់ស្គាល់បោះ ស្គាល់ដោះស្គាល់ដេញ ស្គាល់ចូលស្គាល់ចេញ
ស្គាល់បាត់ស្គាល់មាន ។

៧០- ស្គាល់តឹងស្គាល់ធូរ ស្គាល់ឆាប់ស្គាល់យូរ ស្គាល់ហូលស្គាល់ខៀន
ស្គាល់ដើរស្គាល់ដេក ស្គាល់ស្រេកស្គាល់ឃ្លាន ស្គាល់បង់ស្គាល់បាន
ស្គាល់មានស្គាល់ខ្សត់ ។

បើមានកង្វល់ កលិយុគមកដល់ គេប្រាប់ប្រាកដ
បាកុំឆោតឆល់ វិលវល់រន្ធត់ កុំផ្សរឃ្លរត់
តំអក់តំអឹង ។

១- ត្រាញ់, វាលតូចមានស្មៅទាបៗ ។

កុំច្រើនវង្វេង ងងោងងងេង មមីមមមឹង
កុំច្រើនប្រទូស្ត រឹងរូសរបឹង កុំខ្ជិលរំពឹង
តែងដេកនិទ្រា[១] ។

កុំលោភចង់បាន ទ្រព្យគេបំពាន ពន្លឹកសោះសា
កុំរៀនកំណាញ់ ស្វិតស្វាញឫស្យា ពុំស្គាល់កាចជា
ពាក្យពេចន៍ទ្រគោះ ។

កុំលេងជាល្បែង រំពឹងយល់ល្បែង ពាក្យពុំពីរោះ
ស្រដីឱ្យដាច់ ឱ្យស្រេចឱ្យស្មោះ កុំធ្វើឡេះឡោះ
សសោះអន្ទង ។

៧៥- កុំធ្វើហេងហាង កុំអួតកុំអាង ខុសក្ដីបំណង
កុំច្រើនក្រអែស ប្រហែសលេងលង ឱ្យរៀនត្រង់រង
នូវក្ដីអំណត់ ។

អ្នកណាអាចស្គាល់ អាចដឹងអស់អាថ៌ ជាក់ជាងប្រាកដ
ធ្វើការសង្គ្រាម ព្យាយាមចំហុត ពុកេរ្តិ៍ប្រាកដ
ដូចព្រះរាមា ។

ស្ដេចផ្ចាញ់អសុរ អស់ឥតសំណល់ ដល់មួយឡើយណា
បើបានសណ្ដាប់ ក្រមច្បាប់សាស្ត្រា ទុកអង្គអាត្មា
ទីទៃគ្រប់ប្រាណ ។

១- ដំណើរដេកលក់ ។

វិច្បាប់នេះណា បើអ្នកឯណា យកទុកឱ្យបាន
ក្នុងអង្គអាត្មា ជាសណ្តាប់ប្រាណ អ្នកនោះនឹងបាន
ជាអង្គអ្នកប្រាជ្ញ ។

បើអ្នកឯណា បានមើលអក្ខរា ថាឱ្យស្រួលស្រេច
ជួយជួសសេចក្តី អស់អាថ៌សេចគ្រេច ឱ្យទានបន្តិច
កុំសើចឡើយហោង ។

៨០- ជួយកែឱ្យត្រូវ តម្រង់តម្រូវ ដោយនូវគន្លង
ថាច្បាប់បុរាណ ពិតពីព្រេងហោង ឱ្យត្រូវបំណង
ព្រេងព្រឹទ្ធបុរាណ ។

សេចក្តីនេះណា និទានអស់អាថ៌ ចប់បរិបូណ៌បាន
នេះហោងជាច្បាប់ សណ្តាប់គ្រប់ប្រាណ ឱ្យឱវាទទាន
និដ្ឋិតំចប់ហោង ។

(ចប់)

ច្បាប់រាជនេតិ ឬ ច្បាប់ព្រះរាជសម្ភារ[១]

បទភាគគតិ

១- ហៃសាធុជនផង នេះគឺចំណាង បទបាលីថា
គម្ពីររសធម៌ អាណាក្រិត្តិកា គួរគប្បីមហា-
ជនផងត្រងត្រាប់ ។

ធម៌នេះដំបូន្មាន រួមរក្សាប្រាណ ឲ្យបានក្តីគាប់
ដល់លោកបរលោក ហៅរស់ពុំស្លាប់ ធម៌នេះជាច្បាប់
ក្តីគាប់បរិយាយ ។

កុំទុកចិត្តបរទេស កុំទុកចិត្តអភិនេស្រ្កម៏ កុំទុកចិត្តអភិប្រាយ
ប្រើស្ងំលែងខ្ពស់ រំពឹងឲ្យឆ្ងាយ ស្តាប់ពាក្យបរិយាយ
បណ្ដិបមេជី ។

កុំជឿងដោយខ្យល់ កុំឲិនពាក្យពល កុំខ្វល់ដោយស្រី
កុំកាន់ពិសយង់ គប់នឹងស្ត្រី សមណៈជនជី
កុំឲ្យក្តីត្រូវ ។

៥- កុំនៅញ៉ាំងឈ្មោះ កុំស្តាប់អសុរោះ កុំស្តាប់អាស្រូវ
កុំដើរពានស្មុន កុំស្កាត់ប្រកផ្លូវ កុំធ្វើស្រែស្រូវ
នៅផ្លូវដំរី ។

១- " ច្បាប់ព្រះរាជសម្ភារ " ហៅតាមនាមលោកអ្នកតែង គឺព្រះស្រីធម្មរាជា ព្រះរាជសម្ភារ ។

ផ្អែមពីរប្រការ ចំណីនៅដាល កុំអាលឱ្យធី
ផ្អែមមួយពាក្យពាល វែងវាលរកក្តី ផ្អែមមួយពាក្យស្រី
ស្រដីមាយា ។

ពាក្យគ្រូវែងរឹង ស្រាវែងស្រវឹង ពុំដែលពិសា
ពាក្យពិតវែងស្វែង ពុំពីរោះថា បណ្ឌិបមេបា
វែងថាពុំគាប់ ។

ខ្លាវែងស្អប់ចេះ ខ្សត់ឥតចំណេះ ស្អប់អ្នកមានទ្រព្យ
ស្រីស្រាលប្រចណ្ឌ វែងស្អប់ខ្ញុំគាប់ ពាលពិតឥតច្បាប់
វែងស្អប់ប្រដៅ ។

ចង់បុណ្យបានបាប ចចើងចង់លាភ វែងបាត់ធនទៅ
មានះបាត់មិត្ត ឥតអ្នកជាផៅ គ្រេវគ្រោធឃោរឃៅ
វមែងបាត់អង្គ ។

១០- ស្វែងគាប់បានយស ចង់ស្វែងរបស់ ប្រើចេះផ្គត់ផ្គង់
ចង់ធំកុំអួត ដើមមានពូជពង្ស ចង់ឱ្យខ្លួនត្រង់
ប្រើផ្គាប់អ្នកមុខ ។

ខ្វែងហើរត្បិតខ្យល់ នាយថ្កើងត្បិតពល រក្សាឱ្យសុខ
ទ្រព្យគង់ត្បិតស្រី ចេះសំចៃទុក ផ្ទះធំស្រណុក
ត្បិតភរិយាជា ។

បាត់យសត្បិតខ្ជិល បាត់ញាណទានសីល ត្បិតសេពសុរា
ប្រមាថបាត់បុណ្យ ទឹងបាត់ប្រាជ្ញា លេញលេងដៀលថា
បាត់ឥរិយាគាប់ ។

អត់ឱនឥតទោស ធ្វើចិត្តសន្តោស បង្កើតជាទ្រព្យ
មេត្រីជាញាតិ រក្សាដល់ស្លាប់ ចៀសក្តីពុំគាប់
ជាគន្ធពិដោរ ។

ទឹកបាក់ទៅទាប បុណ្យបាត់ត្បិតបាប លាភបាត់ត្បិតឃោរ
ទឹកថ្លាត្បិតរលក ពុំយល់ស្រមោល ទោសកើតត្បិតពោល
លួមមាត់ឈ្លានពាន ។

១៥- ខ្លៅវែងស្អប់ប្រាជ្ញ នាអ្នកខ្លួនខ្លាច វែងធ្វើជាហ៊ាន
ខ្សត់ខ្សោយស្មុតទ្រុឌ វែងធ្វើជាមាន អ្នកឥតសន្តាន
វែងមើលគេងាយ ។

ទាហានថ្កើងត្បិតសឹក ធ្វើស្រែត្បិតទឹក ត្រឹកពលត្បិតបាយ[១]
សិស្សប្រាជ្ញត្បិតគ្រូ ដេរពោលដំវាយ ពលជាត្បិតនាយ
ហ៊ឹកហ៊ឺនខឹះខំ ។

រៀនក្តីគួរគិត ចាស់ឥតប្រព្រឹត្ត នៅប្រែប្រទ្បំ
អ្នកជាជាកាច តូចប្រែជាធំ ពង្សព្ធជឧត្តម
ប្រទ្បំជារាស្ត្រ ។

១- ត្រឹក ពាក្យបុរាណ ប្រែថា: ដឹកនាំ, ក្រើនរំលឹក ។

ឃើញសេះជាលា ក្ងានជាទា ពពាយជាទាស[1]
សំណជាប្រាក់ ស្ពាន់ឆ្លាក់ជាមាស បង្គួយជាជាស
កប្បាសជាគ ។

ហេតុនេះគួរគិត គួររិះរកបិត ដឹងរសគន្ធ
ពិដោរអសុដោរ ពីសាសាទរ បិតហើយសឹមប-
រិភោក្ដាក្ដិត ។

២០- ល្ពឹកព្យាក្យពេចន៍ សាកសួររកសាច់ សន្ដានព្រេងព្រឹទ្ធ
រករិះកលអ្វី សុចរិតទុច្ចរិត ហើយហោងគួរគិត
ឱ្យដឹងខ្ពស់ទាប ។

ដូចខ្លាក់បាំងស្បែក មួយដូចតំពែក ចង់សុំប្រេងលាប
ដូចថ្លង់ស្ដាប់ច្រៀង ទះដៃព្រាកៗ ដូចខ្វិនអាបឡាប
ចង់ចងក្បិនរត់ ។

ពុតញ្ញាយមានបី មួយដូចដំរី សាហាវឥតបទ
អាចផ្ទុះផ្សាំបាន កង្វេរកាន់កត់ ដាលដេញគោតគត់
ប្រាំមួយហត្ថហោង ។

មួយចង់ឈ្មោនីស ចិត្តចង់ចចេស កុំដោយគន្លង
ពាក្យពោលអ្នកធំ ប្រទ្បាំស្ងួរសង ពុំគិតក្ដីហ្មង
ចង់ចេរអន្ដរាយ ។

១- ឈ្មោះវល្លិ៍ព្រៃមួយប្រភេទ សន្ដានពពាយជ្រុង ប៉ុន្ដែប្រើការដូចពពាយជ្រុងពុំកើតទេ ។

មួយស្រីពេស្យា បំពេញព្រហ្មចា- រីរួសអភិប្រាយ
អំពើទាំងបី ហៅពិសពុតញ្ញាយ សាធុសម្ដាយ
ចៀសកុំបីគ្រាប់ ។

២៥- ប្រាជ្ញពុំស្មើពុត បម្រើលំអុត ពុំស្មើក្ដីគាប់
មានគុណពុំស្មើ អ្នកមានបុណ្យភ័ព្វ ស្វែងរៀនរកច្បាប់
ពុំស្មើចិត្តជា ។

ស័ក្ដិពុំស្មើយស អ្នកមានរបស់ ពុំស្មើសក្កា
ស្ងួរបង់ធនធាន កុំខុសអាជ្ញា ស្ងួរមានរោគា
កុំឱ្យមើលងាយ ។

ស្ងួរសុំកុំយក គ្នាស្មើកុំរក ដូចបាវនិងនាយ
ខុសគាប់ស្ងួរអត់ កុំឱ្យព្រឆ្ងាយ ក្ដីសុខុមទាំងឡាយ
កុំខ្វាយស្ងួរស័ព្ទ ។

ធម៌នេះដំបូន្មាន រួមរក្សាប្រាណ ឱ្យមានក្ដីគាប់
ស្ងួរបង់ធនធាន កុំឱ្យខ្លួនស្លាប់ ស្ងួរស្លាប់គួរគាប់
រសធម៌កុំបីបង់ ។

បណ្ដាំមេបា អំបូរលោកថា ទុកតាមកំពង់
សំពៅតាមខ្យល់ ចង្កូតតម្រង់ មេលឹម[១]តែងត្រង់
ត្រីវិស័យជាមុខ ។

១- ទង់តូចសណ្ឋានកន្ទុយអន្ទង់ សម្រាប់ដាក់នៅចុងដងក្ដោង ឬនៅចុងដងទង់ ។

៣០- ដូចចិត្តប្តីជា ដូចមានភរិយា នៅផ្ទះស្រណុក
ដូចកូនទទួល យកពាក្យអាពុក ដូចខ្ញុំឱ្យមុខ
អម្ចាស់ប្រើហៅ ។

បណ្តាំមេបា អំបូរលោកថា ព្រេងព្រឹទ្ធប្រដៅ
ទើងធីប្រើរក ទើងស្វែងប្រើទៅ ទើងស្នេហ៍ប្រើហៅ
មិត្រមកជាមិត្រ ។

ពាក្យខុសកុំស្តាប់ ក្តីខុសកុំគ្រាប់ អ្នកកាចកុំផ្ចិត
លង់កុំស្រដី ខ្សត់កុំទុកចិត្ត ពោលាកុំផ្ចិត
ជាមិត្រមេត្រី ។

ប្រើថ្លឹងឱ្យស្មើ ទោះបីនឹងប្រើ ប្រើអ្នកចេះក្តី
កុំយកពាក្យស្លោក ផ្ទឹមនឹងគម្ពីរ កុំយកពាក្យជី
ផ្ទឹមនូវពាក្យពាល ។

មើលភ្នែកជញ្ជីង ក្នុងចិត្តឱ្យដឹង ណាធ្ងន់ណាស្រាល
កុំយកមណីរតន៍ មាសមានជាកាល ចិត្តកុំបណ្តាល
នូវបង់សីលធម៌ ។

៣៥- ប្រើដឹងតុលហាប ប្រើដឹងខ្ពស់ទាប មានភ្នែកយល់ល្អ
ទោះដឹងទឹកមាស ពុំចេរនៅថ្ម ទោះដឹងជីស
ពុំចេរសំបុត្រ ។

ធ្វើស្រែមើលស្មៅ សន្តានមើលផៅ បម្រើមើលពុត
ទោះដឹងពុតជា ពុំចេរពុតត្បុត ដឹងចិត្តបរិសុទ្ធ
ពុំចេរឥរិយា ។

ទេពីមើលក្រឹត្យ ក្សត្រាមើលឫទ្ធិ៍ ទាហានមើលចេស្តា
ជាងមើលអំពើ អំពីហត្ថា ទោះយកភរិយា
មើលនាលំនៅ ។

អសារក្តីបី បណ្តាំមេជី ព្រេងព្រឹទ្ធប្រដៅ
អង្គុរសសុទ្ធ ចម្អិនឱ្យឆៅ ពិសីហើយខ្លៅ
ប្រាជ្ញឥតមារយាទ ។

អ្នកបួសឥតក្រឹត្យ ចាស់ឥតប្រព្រឹត្ត ខ្សត់ច្រើនប្រមាទ
ភរិយាផុយផាយ ចាយវាយឥតខ្នាត ពពាលសុទ្ធសាធ
ប្រដៅក្របាន ។

៤០- ផ្ទះភ្លើងមានបី អំពើពុតស្រី ទឹងឥតប្រមាណ
កូនកាចចចេស ពុំដោយដំបូន្មាន ខ្ញុំកាចភៀសប្រាណ
កុំឱ្យម្ចាស់ប្រើ ។

ហោរាប្រើគូរ ភមូ[១]ប្រើមូល ស្ទង់ទឹកប្រើស្មើ
បន្ទាត់ប្រើត្រង់ ពលផ្ទង់គប្បីប្រើ ពុំហើយគប្បីធ្វើ
កុំលែងគប្បីភ្វា ។

១- ចិញ្ចើម, រោមចិញ្ចើម ។

ក្តីកោតមានបី កោតមួយពួកស្រី ស្រដីមាយា
កោតមួយពាក្យពិស អាស្រ្តូវជេរថា កោតមួយពាក្យពា-
លោលោភទុជ៌ន ។

ពិសពស់នានា កុយខ្លាយទន្តា កាលគត់ស្តាប់មន្ត
ត្រង់ពិសពាក្យពាល រោលរាលពុំស្រន់ សូម្បីអស់ជន្ម
ក្រមន្តបោសបាន ។

ហេតុនោះគួរគិត គួររិះរកហិត ថ្នាំពិសឱ្យស្រាន្ត
ដ៏លោកនេះគួរ រកអ្នកទ្រង់ញាណ សេពសាងសីលទាន
ជាថ្នាំលោកិយ ។

៥៤- វីថ្នាំបរលោក ចៀសចាកទុក្ខសោក បង់បញ្ចិន្ទ្រិយ
គប្បីផឹកសត្តតិង្ស- ពោធិបក្ខិយ អាចនាំដល់ត្រី-
ពិធសម្បត្តិសារ ។

ពិដោរផ្កាបី ពិដោរមេត្រី សួស្តីសីលាចារ
ពិដោរបរិសុទ្ធ កុសលសម្ភារ ពិដោរនេះដាល
ដល់សួគ៌ពុំស្បើយ ។

ពិដោរផ្កាបី ក្រៃលែងក្លិនភ្ញី ផតផងល្ហែល្ហើយ
ដោយខ្យល់ប្រាសខ្យល់ នៅត្រើយឆ្លងត្រើយ ពិដោរពុំស្បើយ
ហៅរសគន្ធា ។

ពិសាផ្លែប្រាំ ពិសាររសធម៌ ពិសាសត្យា
ពិសាសីលទាន ទ្រើសទ្រង់ករុណា ពិសាររសវា-
ចាចេញមធុរ ។

ពិសាផ្លែប្រាំ គិតជានាយនាំ ឥន្ទ្រិយទៅចូល
ត្រីពិធសម្បត្តិ ទិព្វរតន៍អនុកូល ចំណោរទៅចូល
មោក្ខមង្គាល័យ ។

៥០- ធម៌នេះជាច្បាប់ ប្រសើរមហាគាប់ ឧត្តមពេកក្រៃ
ក្រអ្នកណាបាន ប្រាជ្ញាឈ្លាសវៃ អាចដឹងដោយន័យ
រសធម៌គាថា ។

គួរចេះគួរចាំ គួរតាមបណ្ដាំ ទូលទុកសិរសា
ធម៌នេះស្មើក្បៀរ អម្រឹតធារា សម្ដេចភគវា
សាធុប្រោសប្រាណ ។

អ្នកណាបានស្ដាប់ អ្នកណាបានត្រាប់ អ្នកណាបានធ្យាន
រសធម៌នេះគាប់ ជាច្បាប់ទូន្មាន អ្នកនោះស្មើបាន
ដល់និព្វានហោង ៕

(ចប់)